THE LATVIAN NEWSPAPER FOR CANADA AND U.S.A.
Published twice weekly by the Latvian Relief Society of Canada „Daugavas Vanagi"
Business Office: 491 College St., Toronto 174, Ontario, Canada
Editor-in-Chief: ALFREDS VINCELS
Telephones: 921—7121; 465—7902
United States Editorial Offices:
New York: Editor — V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U.S.A.
Chicago: Editor — I. ŠIMANE,
5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A.
WEDNESDAY, NOVEMBER 19, 1969

LATVIJA AMERIKĀ

80. N-RS TREŠDIENA, 1969. GADA 19. NOVEMBRIS 19. GADS
SECOND CLASS MAIL REGISTRATION NUMBER 2249 Cena 25 centi

LATVIEŠU LAIKRAKSTS AMERIKĀ
Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās.
Izdevējs — Latviešu aprūpes biedrība Kanadā „Daugavas Vanagi"
ATB. REDAKTORS: ALFREDS VINČELS
Redakcija: 125 Broadview Ave., Toronto 250, Ont., Canada; tālr. 465—7902
Birojs: 491 College St., Toronto 174, Ont., Canada: tālr. 921—7121
Ņujorkas redakcijas vadītājs: V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466. U.S.A.
Tālrunis 994—7917
Čikagas redakcijas vadītāja: I. ŠIMANE,
5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A., tālrunis 774—5744

LIELĀKĀ PROBLĒMA - JAUNU SKOLOTĀJU TRŪKUMS

ASV vidienes apgabala latviešu skolotāju konference šoruden notika Grand Rapidu un apkārtnes latviešu ev.-lut. draudzes namā, piedaloties 52 dalībniekiem, to vidū lielāku attālumu braukušie Rūta Prauliņa un Andrejs Bankovičs no Mineapoles. Sanāksmi atklāja Grand Rapidu latviešu skolas pārzinis V. Lībants, bet darba gaitu ar lūgšanu ievadīja māc. K. Hermanis. Konferences prezidijā izraudzīja L. Vīksni (Detroita), ALAs izglītības biroja vadītāju J. Blumbergu un vidienes apgabala referentu skolu lietās H. Kreiceru (Čikaga), bet sekretāriātā A. Bolšteinu (Milvoki) un Z. Lapsiņu (Grand Rapidi).

Pirmais par tematu „Reliģiskā audzināšana" referēja jauniešu ļoti iecienītais mācītājs I. Gaide (Klīvlenda), apskatot kristīgās audzināšanas pamatprincipus un mērķus, kas dibināti uz bērna aicināšanu pie Dieva, Kristus, baznīcas un draudzes, dodot bērnam personīgu paraugu un tā panākot kristīgo pārliecināšanu un kristietības pieņemšanu. Praktisku paraugstundu ik dienas bērnu dārzā, kāds pagaidām apgabalā darbojas tikai Klīvlendā, pasniedza ilggadējā skolotāja un ērģelniece Z. Vīķe (Klīvlenda), ar dziesmām un kustībām attēlodama mazbērna mentālitātei piemērotus bībeles stāstus. Priekšnesums nedalīti aizrāva auditoriju, kaut vēlāk pārrunās pacēlās jautājums, vai mazbērns ir spējīgs sekot sarežģītajām melodijām un par cik Vecās derības personas piemērotas šī vecuma bērna izpratnei.

ALAs izglītības biroja vadītājs J. Blumbergs ar rūpīgi izstrādātām tabulām sniedza ASV latviešu skolu dzīves ainu. Tā 1968./69. mācību gadā vidienes apgabalā reģistrēti 866 skolēni un 206 skolotāji. Ģimnazijas darbojas tikai Čikagā (4-gadīga), Milvokos (2-gadīga) un Gaŗezerā (vasaras). Izvērtējot pa pavalstīm, viszemākais latviešu skolu apmeklētāju procents ir Ilinojā, jo latviešu skolas darbojas vienīgi Čikagā. Lielie attālumi, vecāku aizņemtība darbā un bērnu mācības amerikāņu skolās ir galvenais šķērslis latviešu skolu darbībā. Nedrīkstam tomēr aizmirst, ka trimdas latviešu skolas spēj brīvi un neierobežoti audzināt latviešu bērnus latviskā garā, un reizē ar to tām piekrīt arī atbildība par dzimtenē komūnistu apspiestībā augošajiem latviešu bērniem, kuŗiem šī nacionālā audzināšana liegta. Blakus mazajam skolēnu skaitam otrs sāpīgais jautājums ir jaunu skolotāju sagāde. Ir pierādījies, ka ASV kolledžu paidagoģiskajās fakultātēs gradus ieguvušie latvieši nelabprāt iesaistās sestdienu skolu darbā, aizbildinādamies, ka 5 dienas nedēļā jau nostrādājuši izglītības laukā. Divreizdivi nometnes laika un interesentu trūkuma dēļ arī nav spējušas sagatavot jaunus skolotājus, un tā atliek skolu darbā iesaistīt jaunās mātes, kuŗas itin labi var darboties zemākajās klasēs. Līdzīgu statistikas ainu un arī problēmas sniedza apgabala referents skolu lietās H. Kreicers, piezīmēdams, ka atsevišķo skolu vadības statistikai nepieciešamos datus iesniedz gausi vai pat nemaz. Vidienes apgabalā darbojas 20 skolu, pie tam tikai 3 māca ticības mācību. 1968. gadā tautskolu beiguši 63, bet ģimnazijas klases 33 audzēkņi. Skolas galvenokārt uztur vecāki, aplikdamies ar mācību maksu, kamēr organizācijas un draudzes tās atbalsta ar ziedojumiem, parasti reizi gadā. Skolotāju atalgojums ir niecīgs vai nav nemaz. Caurmēra skolas dienu skaits mācību gadā ir 30, bet pulksteņa stundu skaits — 3 dienā.

Pēc ziņojumiem Lalita Muižniece (Kalamazū) referēja par tematu „Pārdomas par metodēm un skolēnu grupēšanu". Viņa referātu bija izstrādājusi interrogātīvā stilā, tā radot iespaidu, ka pati nav pārliecināta par jautājumiem auditorijai un atbildēm. Šajās pārrunās izraisījās doma, ka bērnu zināšanas latviešu valodā neatbilst to vecumam, ka vienā klasē ir bērni ar dažādām zināšanām latviešu valodā, ka pašreiz lietotās lasāmgrāmatas, sākot ar 3. tautskolas klasi, nav sastādītas pēc pakāpes principa. Nobeigumā referente atzina, ka latviešu skolas galvenais uzdevums ir ieinteresēt bērnu iemīlēt latviešu kultūru, attīstīt prīmāro prasmi pareizi latviski runāt un saprast, dodot konkrētas zināšanas un prasmi.

Referātu par tematu „Reālitāte un fikcija latviešu trimdas skolās" lasīja Dr. A. Sprudžs (Čikaga). Akadēmiskā pieejā apskatāmajam tematam referents stājās klausītāju priekšā ar faktiem un jau labi pārdomātām atbildēm. Trimdas latviešu skolu uzdevums ir sagatavot bērnus tautas dzīvībai. Skola to viena nespēj, tādēļ galvenā atbildība par latviešu tautas etnisko „būt vai nebūt" piekrīt ģimenei. Vecākiem ģimenē ar bērniem konsekventi jārunā tikai latviski, vismaz vienu vakaru nedē-

(Nobeigums 5. lpp.)

APSVEIKUMA DZIESMA DIVIEM JUBILĀRES SIMBOLIZĒTĀJIEM

Ar Latviešu preses biedrības Kanadas kopas 20 gadu darbības atceri saistītajā Preses ballē Toronto netrūka arī tradicionālā dzimšanasdienas kliņģera ar 20 aizdedzinātām svecēm, kuŗu jubilārei dāvināja Pavasara konditorejas un delikatešu veikala īpašnieks S. Čukuls. Uzņēmumā, kā šādā brīdī pienākas, sēžot jubilāri simbolizē vienīgie kopas priekšnieki Biruta Senkēviča un Dr. Heronims Tichovskis, kamēr, kājās stāvot, apsveikuma dziesmu „Daudz baltu dieniņu" dzied (no kreisās) Dzintars Vorps, Diana Jablokova-Vorpa, Vera Kronberga, Tālivaldis Kronbergs, Mārtiņš Štauvers no Montreaļas un Mirdza Jaunzema.
Foto: J. Liģers

Labas zīmes Otavā

SPECIĀLRAKSTS „LATVIJAI AMERIKĀ" NO OTAVAS

Par lieliem un netaisnīgiem nodokļiem kanadieši sūrojas jau kopš 1650. gada. Tagadējās Kanadas valdības vecvecmāmiņa — tā laika Francijas karaļa jaunās pārokeana kolonijas Jaunfrancijas valdības nodokļu politika nebija pārāk sarežģīta. Pirmais ienākumu nodoklis Kanadā bija jāmaksā uzņēmīgiem mediekiem un tirgotājiem par eksportam domātām bebru un aļņu ādām. Jaunfrancijas valdība prasīja 50% par bebra un 10% par aļņa ādām. Nodokļu maksātājiem toreiz vēl nebija jāizpilda sarežģīti formulāri un jāmaksā valdībai mesli zelta dukātos vai banku čekos. Valdība vienkārši sev paturēja pusi no bebru ādām un katru desmito aļņa ādu.

Atstājot kādreizējās Jaunfrancijas un tai sekojošās britu koloniālās valdības laika nodokļu politiku vēsturei, jākonstatē, ka aizvadītajos 100 gados pašu Kanadas pilsoņu vēlētā valdība aplaimojusi iedzīvotājus ar arvien jauniem nodokļiem, bieži vien šo smago nastu uzveļot uz to pleciem, kuŗiem tā visgrūtāk panesama. Par taisnīgu nodokļu sadali daudz runāts tieši pēdējos gados. Liekas, ka Trudo valdības finanču ministra Bensona tagad atklātībai nodotā Baltā grāmata — valdības plāni drastiskai līdzšinējās nodokļu sistēmas reformai — nāk īstā laikā. Bensona Baltā grāmata ir gandrīz revolūcionārs solis uz labo pusi. Nav šaubu, ka ar pieteikto reformu nodomiem Trudo valdība izspēlējusi spēcīgu kārti savas populāritātes celšanai. Šīs Baltās grāmatas pamatā ir princips ņemt vairāk no tiem, kuŗiem lielāki ienākumi, bet mazāk no tiem, kas trūcīgāki. Praktiski tas nozīmē: kas līdz šim maksāja 16% no gada bruto ienākumiem, tas nākotnē maksās mazāk, bet kas ietelp katēgorijā, kuŗa jau maksāja vairāk par 16%, tas priekšdienās maksās vēl vairāk. Nebūtu nozīmes jau tagad detaļās iztirzāt Bensona nodokļu reformu, jo pagaidām tā ir tikai ieteikums, bet ne likumprojekts, kas tūdaļ stāsies spēkā. Opozicija visumā apsveic šo valdības soli, bet pamatoti norāda, ka nodokļu reformu Baltā grāmata stāsies spēkā tikai 1971. gada sākumā. Tas nozīmē, ka eventuālas taisnīgākas nodokļu sadales augļus kanadieši varēs izbaudīt tikai 1972. gadā, t.i. jauna federāla parlamenta priekšvēlēšanu laikā.

Līdz tam viss paliks „pa vecam", un inflācijas dēļ nākošajos divos gados nodokļu nasta kanadiešiem būs vēl grūtāk panesama nekā līdz šim. Dzīves dārdzības indeks oktobrī atkal pakāpies uz augšu. Valdība nav spējusi apturēt tērauda cenu paaugstināšanu, un inflācijas ugunī jaunu eļļu nupat ielējusi lielā naftas produktu ražotāja Shell firma, pieteicot 6% cenu paaugstinājumu saviem ražojumiem. Opozicijas partijas tai pašā laikā skaļi protestē pret valdības nenosvērto taupīšanas politiku. Valdība gan apcirpusi valsts aizsardzības spēku budžetu un atrāvusi līdzekļus daudziem citiem nozīmīgiem saimnieciskiem projektiem, bet tai pašā laikā atzinusi par nepieciešamu ar 50 milj. dolaru veicināt t.s. divvalodu politiku Kanadā, citiem vārdiem — veicināt franču valodas izplatīšanos ārpus Kvebekas robežām. Še jāpiezīmē, ka pašā Kvebekā vēl nav norimusi lielā brēka par turienes franču centieniem izbeigt angļu valodas skolas provincē.

Ļoti iespējams, ka sabiedriskās domas kritikas iespaidā valdība turpmāk vairākus miljonus dolaru gadā ietaupīs ar kāda pretrunīga eksperimenta izbeigšanu. Runa ir par t.s. Jauno kanadiešu sabiedrību (The Company of Young Canadians) saīsinājumā CYC. Šo iestādījumu 1965. gada aprīlī radīja Pīrsona valdība, un labi domātais pasākums bija faktiski jauno amerikāņu Miera korpusa Kanadas kopija. Pīrsona valdība cerēja, ka šī pasākuma ietvaros ideāli noskaņotiem jauniem cilvēkiem būs dota iespēja veltīt savus spēkus pašaizliedzīgam darbam trūcīgāko kanadiešu sociālā stāvokļa uzlabošanai. Pašaizliedzīgas un ideālas kalpošanas vietā daļa locekļu šo organizāciju divos gados tomēr bija izveidojuši par radikāļu kūdītāju citadeli. Tā jau pagājušajā gadā kāds konservātīvo deputāts norādīja, ka pienācis laiks The Company of Young Canadians nosaukuma vietā lietot pareizāko, saucot tos īstajā vārdā par — The Company of Canadian Communists. Šis reakcionārais, bet nenoliedzami pareizais vērtējums toreiz vēl neatrada dzirdīgu ausu. Tikai nesenās Montreālas dedzināšanas un laupīšanas eksplozijas rezultātā atklātība uzzināja, ka šajā policijas streika radītajā chaosā aktīva loma piekritusi CYC locekļiem. Noskaidrojās, ka CYC personālā bez marksistu radikāļiem, maoistiem un anarchistiem ir krietna daļa franču separātistu, daudziem CYC locekļiem esot pat ar kriminālu pagātni.

Montrealas pašvaldības iestādes ar faktiem pierādīja CYC subversīvo darbību, kuŗa izpaudusies plānveidīgā kūdīšanā uz nemieriem. Līdzīgas sūdzības nāca arī no citām vietām Kanadā, kur CYC bija sākusi īstenot savus „projektus".

Beidzot arī valdībai bija jāatzīst, ka CYC nekādā gadījumā vairs nekalpo tiem mērķiem, kuŗiem šī organizācija bija radīta. „Mēs nevaram atļauties par nodokļu maksātāju naudu financēt pretvalstisku iestādījumu," deklarēja Montrealas pilsētas eksekūtīvās komisi-

(Nobeigums 8. lpp.)

Dr. F. Menders notiesāts

No Rīgas saņemta informācija, ka republikas augstākā tiesa Rīgā uz t.s. Latvijas padomju sociālistiskās republikas kriminālkodeka 65. paragrafa pamata, apvainojot pretpadomju aģitācijā, 84 gadus veco Latvijas neatkarības pasludināšanas līdzdalībnieku un kādreizējo sociāldemokratu partijas vadītāju Dr. Frici Menderu notiesājusi uz 5 gadiem „labošanas darbu kolonijā", kā padomju terminoloģijā apzīmē vergu darba nometnes.

DV organizācijas tradiciju karogs DV apvienības Dienvidkalifornijā rīkotajā cīnītāju godināšanas jundā Losandželosā: no kreisās — ASV bruņoto spēku pārstāvis J. Lejnieks, invalids V. Grīnvalds, leģionārs N. Zvirbulis, lāčplēsis V. Bite, kaŗavīra māte E. Šulca, strēlnieks A. Vestmanis, O. Valkers, Kārkliņš jun., A. Arbeiters un apvienības priekšnieks E. Leimanis, bet aizmugurē pie klavierēm pianiste J. Birzniece.
Foto: A. Peize

A. Sedasdēls

Skumjais laiks

— 1944. gada 15. oktobris. Ostas komandantam darba pilnas rokas. Steigā piebrauc pajūgs aiz pajūga. Gaŗajai rindai, šķiet, nav gala. Klaudzēdama strādā kuģa vinča. Latviešu kaŗavīri palīdz uzlādēt mantas. Jūk un brūk vāji iesaiņotās pakas. Veci, jauni, slimi un veseli steidz uz kuģi. Kas paši to nevar, tos uznes. Ātri pildās kuģa stāvi. Ļaudis saslāņoti kā zivis tumucā. Gaiss saspiests un karsts. „Lappland' pietauvojies tai pašā vietā, kur vakar stāvējis pārpildīts kuģis ar kaŗavīriem un kuŗa tuvumā, ostmalas otrā pusē, krievi nometuši bumbas, nocērtot vācu zemūdenei pakaļējo posmu. Bojātas arī ostas noliktavas un cietuši kaŗavīri.

Klusi raudot un smagi elsojot, pusbalsī nodziedam valsts himnu: atvadāmies no dzimtenes. Ir tik baiga sajūta, it kā mēs uzkāptu laipai, kas pārstiepta no dzīvības uz iznīcību. Kas mūs sagaida pāri lielajiem ūdeņiem? Bet tam neviens nemeklē atbildi. Kailo dzīvību glābjot — prom no šī krasta.

Kuģa slimnieku nodaļa ir pilna. Ne ar saslimušiem vai ievainotiem, bet gan vecajām latviešu mātēm un tēviem, kuŗu dienas, šķiet. turpat jau skaitītas, bet kuŗu izbailes no zemcilvēku bariem ir tikpat lielas kā katram zaļoksnim — spēka gadus sasniegušajam vīram vai sievai... Braucēji mazrunīgi. Skatiens notvēris kādu punktu telpas pretējā sienā: it kā sastingušas, acis raugās tajā. Kas tad īsti notiek? Par to, ka mīlam savu zemi un darām darbu, kas jādara, mums uzglūn nolādētais iebrucējs, lai inkvizīcijas mokās liktu mums aizvērt acis? Nē! Labāk saraut uz laiku reālās saites ar dzimteni un pārciest svešumu, lai paliktu dzīvi savai zemei, kad apstākļi atkal liks tajā atgriezties. —

Latviešu tautai vēsturiski tik nozīmīgajās novembŗa dienās lasu augšējās rindkopas savās ceļa piezīmēs. Tagad, pēc divdesmit pieciem gadiem. Bet šādu piezīmju ir daudz, un tādas ir daudziem. Tām skumja pieskaņa. Jo tā bija šķiršanās, pie tam uz nezināmu laiku. Kas to zina — varbūt pavisam? Dzimtenes tēlu mēs paņēmām līdz. Kopā ar to kādu apņemšanos un solījumu: neapklust, bet domāt, darīt un rīkoties, lai pasaule sadzirdētu mūsu zemei un tautai uzkritušo nelaimi. Bet cik šobrīd ir to, kas uztveŗ šos saucienus un lūko ciešamāku padarīt mūsu brāļu un māsu likteni dzimtenē? Gluži otrādi: Rietumos pastāv rūpes par to, lai stiprāki kļūtu draudzības tilti uz austrumiem, un šīs nedabīgās draudzības ēnā ieslīdējis arī Latvijas liktenis. Arvien tālāk pie malas aizbīdīti jautājumi, kuŗi sāp apspiestajām tautām. Neesam jau vienīgie šo nelaimīgo pulkā.

Aina virknējas pēc ainas kopš pirmajām trimdas dienām, kad vēl minām Eiropas zemi. Tolaik neticējām, ka mums vajadzēs vēl pārbraukt tālus ūdeņus. Atradāmies vēl tuvu dzimtenei, sevišķi tie, kuŗiem palaimējās nokļūt Zviedrijas krastā. Viena par otru dedzīgāka uzrausās cerība. Savās trimdas piezīmēs lasu par Jaltas konferences lēmumu rezultātiem: Somija un visas Baltijas valstis, tāpat Balkāni, kas objektīvi ietelp Anglijas un ASV interešu sfairā, atbrīvojami no Pad. savienības kaŗaspēka 62 dienu laikā pēc kaŗa beigām." To bija publicējis kāds Čechoslovakijas laikraksts. Šai ziņai toreiz centāmies noticēt, it kā tā būtu gluži reāla lieta. Tā nebija vienīgā. Baumas, citi ticējumi un dažkārt arī šaubīšanās — viss griezās vienā jūklī. Taču pēc dažiem gadiem sāka skaidroties mūsu liktenis šai pirmajā svešuma salā. Kad uzvarētājas valstis darba kārtā uzņēma emigrācijas plānus, kļuva skaidrs, ka pār mūsu dzimteni nogūlies dzelzs priekškars un atceļš uz brīvu un atjaunotu valsti slēgts.

Tas bija pirmais smagais trieciens mūsu cerībām. Bet mēs to centāmies pārvarēt, dodamies uz svešuma otru salu. Varbūt no turienes sāks kārtoties iecerētā nākotne? Ar šādu pārliecību mēs šķērsojām ūdeņus, apmetāmies uz jaunu pagaidu dzīvi, pie tam apņemdamies, ka arī mēs paši neturēsim rokas klēpī, lai mūsu tautas un zemes liktenis iegūtu patiesības gaismu tajos, kuŗu rokās vara un rīcība, kas saka visu darām brīvības un taisnības vārdā.

Bēgļi no Baltijas jūras piekrastes nebija vienīgie, kas vērsa cerīgus skatienus uz jauno kontinentu. To darīja un vēl šobaltdien dara visi, kas zaudējuši brīvību un tiesības brīvi dzīvot savā dzimtajā zemē, kur rīkojas neviena neaicināts svešinieks, lēni, bet neatlaidīgi uzspiezdams savas ārdīšanas idejas, garīgo un fizisko verdzību.

Kāda ir aina šobrīd? Vai tā iepriecina un dara cerīgāku mūsu dvēseli? Diemžēl — ne. Ja mūsu otra svešuma posma pirmajos gados, kad patvēruma zemēm pašām nebija smago problēmu, kuŗas tām ir tagad, neatskanēja balss par mūsu nelaimi, tad pašreiz to vismazāk cerēt. Rietumu demokratijas visspilgtākās paudējas ASV šobrīd iekļuvušas smagu problēmu strupceļā kā savā iekšpolitikā, tā arī attieksmēs ar ārpasauli. Ir tikai dabīgi un loģiski, ka vispirms jāizkārto pašu dzīve, tikai tad var iet talkā citiem. To dara visi, un to pašu darītu arī mēs paši, ja ar savu valsti atrastos līdzīgā situācijā. Pie tam neviens nevar šobrīd pateikt, kad šīs problēmas būs atrisinātas un kā to atrisinājums ietekmēs pašu risinātāju. Tādēļ mums atkal uz nenoteiktu laiku jāpaciešas uz kaut ko reālu mūsu tautas brīvības un neatkarības atjaunošanas labā.

Taču šīm arvien atliekamajām cerībām šobrīd pievienojas kāds brīdinājums pretējo politisko poļu attieksmēs. Tā ir tiltu mešana no rietumiem uz austrumiem, pareizāk izsakoties, nedabīgā draudzība starp brīvības aizstāvjiem un cīnītājiem par tiesībām un tiem, kas šo brīvību un tiesības laupa un iznīcina. Diemžēl, šis stāvoklis sācies un visu laiku turpinājies kopš dienām, kad beidzās otrs pasaules kaŗš. Negausīgā Pad. savienība ir aprijusi daudzu tautu brīvību un iznīcinājusi to tiesības, Rietumiem nedarot nekā nopietna un patiešām iespaidīga pret šo noziedzīgo rīcību. Viss, ko Rietumi darījuši, ir tikai dažādos toņos izteikti protesti, bet cietējiem pasniegta maznozīmīgā līdzjūtības maize... Baltijas valstis ir šo cietēju pulkā nu jau gadsimta ceturksni. Kādas gan cerības lai lolo šo tautu piederīgie?

Savus upuŗus Pad. savienība tur tērauda ķetnās, spīdzinādama un mocīdama, kamēr tie beidz dzīvot. Šobrīd mūsu tauta dzimtenē visiem spēkiem pretojas nāvei, apzinādamās, ka šai cīņā tai nav sabiedroto tajā pusē, kuŗa skaļi daudzina (bet — tikai daudzina) brīvības ideālus vēl skaļākos saukļos, bet neuzdrošinās un izvairās saukt vārdā un pie atbildības tos, kas iznīcina brīvību un tiesības. Nedabīgās draudzības uzturēšanas labad jāklusē arī par noziegumiem...

Pirms 24 gadiem amerikāņu prese apņēmīgi rakstīja: „Ja Pad. savienība, kuŗai pašreiz ir tāda vara, kāda tai vēl nekad nav bijusi, grib ieturēt politiku, kuŗas mērķis ir territoriāli paplašināju-mi, tad sadursme starp Pad. savienību ar ASV un Lielbritaniju ir gandrīz neizbēgama." Tagad viss pārvērties nožēlojamā paradoksā. Kremļa apetīts nav mazinājies, jo tas zina, ka Pad. savienībai neviens nestāsies ceļā. Arī šķietami dusmīgie rietumu sabiedrotie ne.

Vai zemi dos?

KOMPONISTA IMANTA SAKSA ATMIŅU RAKSTS PAR ZUIKAS VĪRU KOŖA 25 GADIEM

Zuikas vīru koris ir visvecākais latviešu koris trimdā, jo dibināts vēl Latvijas zemē 1944. gada 9. septembrī, īsi pirms došanās uz Vācijas cīņu laukiem Latviešu leģiona 15. divīzijas sastāvā. Zuikas korim ir sava oficiāli rakstīta un datēta militāro cīņu un mūzikālās darbības vēsture, reizē ar to kļūstot par vienīgo latviešu vienību, kuŗa vienlaicīgi strādājusi nopietnu mūzikas darbu un cīnījusies pret ienaidnieku ar ieročiem rokās. Ir bijusi sarkano latviešu dziedāšanas rosība arī pretējā pusē, taču tā (vadītājs saimniecības komandas staršina Jānis Ozoliņš) kā militārajā darbā, tā mūzikā tālāk par putras katlu netika. Zuikas kaŗavīru koris turpretī izgāja cauri gan Pomerānijas kaujām, gan Putlosas gūsta nebrīvībai. Arī šo rindu autoram savu svešuma gaitu sākumā radās saskare ar šī koŗa darbu, par ko pateicībā un cienībā jubilejas kuplajam vainagam jāpievij kāda maza, gan jau pavītusi un nokavēta atmiņu lapa.

1945. gada pavasaris sākās pavisam nelabi, jo tieši 1. maija agrā rītā kādā Meklenburgas birzē mani aizkūkoja dzeguze. Vectēvs bija mācījis, ko tādās reizēs darīt, bet sirmā Malienas zemnieka padoms šoreiz nederēja, jo man nebija klāt ne mazākā kumosa maizes. Neuengamā pagāja visa vasara, kamēr kādā vēlā augusta dienā, acenes saglābis, atrados nometnes vārtu ārpusē militāras transporta mašīnas priekšā. Kāds sargs svilpoja internacionāli, no kā varējām pareģot mūsu ceļojuma virzienu. Tomēr pēc vairākām stundām izkāpām slavenajā Putlosas nometnē, Baltijas jūras piekrastē. Te lasīja vārpas, mala graudus, cepa un žāvēja, bet varēja arī pamanīt, ka latviešu kaŗavīri jau nonākuši „liepu lūku apavā", Tirzmalietes vārdiem runājot. Kaut kur atskanēja vecā Straumes Jāņa dziesma „Pie Baltijas jūras" spēcīgā un košā vīru dziedājumā. Un tā, turpat pēc 10 gadiem, satikos ar skolas biedru Robertu Zuiku, šī koŗa dirigentu un tagad jau virsnieka dienesta pakāpē. Piedāvāto cigareti ar lielu prieku aizkūpinādams, lūdzu atļauju atsēsties, jo, kā jau tas bieži parasts, pārcelšanās reizēs kareivjiem mistiskā kārtā vienmēr pazuda dienas pārtikas deva, un tā man stipri reiba galva. Roberts Zuika stāstīja par savu kori un tūlīt lūdza nākt palīgā balsu apmācīšanā, ieskaitīdams arī mani koŗa sastāva pirmajos basos. „Ja kādam galīgi nederīga balss, lieciet viņu pirmajos basos," teica kāds dirigents Latvijā. Šis teiciens man iešāvās prātā, sāji pasmaidīju, bet virsniekam pretī runāt tomēr negribēju. Patiesībā mani pieveica prastākā miesas kārība — ēstgriba, jo koŗa dalībnieki dabūja pilnu katliņu viras. Nav labi šīm kārībām padoties: otrā dienā es biju pavisam slims.

Vēlāk mani norīkoja arī pie kaŗavīru dziesmu pierakstīšanas, un šo darbu vēl šobrīd neesmu pabeidzis. Cik nu mācēju, mēģināju palīdzēt dirigentam ar pirmo basu apmācīšanu, lietojot akordeonu, bet biju ļoti pārsteigts par koŗa izcilo balsu sastāvu (reiterieši, Prezidiju konventa koŗa dalībnieki, dziesmuvarieši u. c.). Diemžēl, tagad mums vairs tādu balsu nav! Jāpaklausās, piemēram, tikai Zuikas kaŗavīru koŗa skaņu plates vai Ramata vadītā Saules (Gēstachtas) koŗa plates un jāsalīdzina dzirdētās balsis ar tagad izdotajām platēm. Zuikas kaŗavīru koŗa programmā bez latviešu dziesmu dzelzs repertuāra uzņēma arī jaundarbus, piemēram, Baštika dziesmas, jo jaunais komponists dziedāja Zuikas korī. Šī koŗa rindās izauga arī vēlākais latviešu dirigents un komponists Arvīds Purvs, toreiz vēl padsmitnieks, pavisam agri kaŗa viesuļos ierauts. Skaisti vienmēr izskanēja V. Ozoliņa „Rozes", J. Vītola „Mežezers", un arī Straumes Jāņa „Pie Baltijas jūras" ir zināma pievilcība, ja to dzied tieši Baltijas jūras viļņu šalkoņā.

Vecu vecais rekrūšu jautājums visās vēstures gaitās bijis: „Vai zemi dos?" Horācija rakstos lasāmas rindas: „Vai kareivjiem solīto zemi Cēzars Trikvetrā dos vai itaļu zemē, jel saki?" arī Latvijas atbrīvošanas cīņās zemi solīja un to arī dabūja. Vai zemi solīja otra pasaules kaŗa latviešu kaŗavīriem?

Atbildi deva kāds gadījums turpat Putlosā. Vācu divīzijas komandieris atvadījās no saviem pienākumiem, un tur bija sapulcēti arī latviešu kaŗavīri. Vācu ģenerāli uzrunāja plkv Krīpens latviešu valodā, ko vēlāk pārtulkoja vācu valodā. Savā runā Krīpens asi pārmeta vācu kaŗaspēka vadībai latviešu atstāšanu nelaimē un atgādināja, ka kādreiz, Latviešu leģiona formēšanas laikā, Latvijai solīts pat piegriezums līdz Opočkai. Runa bija pilna rūgtuma. Vācu ģenerālis īsi pateicās par dāvināto cigarešu etviju un lūdza latviešus būt žēlīgiem pret vācu tautu. Nelāgo un neveiklo klusumu izkliedēja Zuikas vīru koŗa dziesmas. Vēlāk, kopā ejot uz novietnēm, Zuika neslēpa savu vilšanos par latviešu izgāšanos nevajadzīgā politiskā cīņā. Un tā tas notiek arī šobrīd! Ko gan visu nesarunā dziesmu svētkos vai citās svinīgās sanāksmēs, un tad ir labi, ja atskan dziesmas, kas neveiklās un pliekanās situācijas izlīdzina. Bet zeme tomēr bija solīta arī otrā pasaules kaŗā. Vai visiem, to, laikam, neviens nezinās vai negribēs pateikt.

Gaŗo stāstu saīsinot, jāpiemin, ka te mūsu ceļi atkal šķīrās, man pārceļoties pie Dānijas robežas, Zuikam ar savu kori nostabilizēties Libekā. 1947. gada aprīlī saņēmu Zuikas ielūgumu uz koŗa koncertu Libekā. Tā bija ļoti dzīva pilsēta tieši latviešu mākslas dzīvē, jo tur dzīvoja daudz latviešu mūzikas, literātūras un tēlotājmākslas autoritāšu. Šoreiz ierados civilā, bet mans ārējais izskats Zuiku tomēr neapmierināja, un viņš ātrumā sagādāja kādu lieku koŗa dalībnieka melno uzvalku, kas man puslīdz derēja. Šai brīdī iedomājos savu māti Malienas kolchozā, kuŗa tur strādāja par vistu barotāju, ar populārās tautas dziesmas vārdiem:

Kaut, māmiņa, tu redzētu
Kā puškoja tav' dēliņ!

Šim citātam ir mazliet sentimentāla nozīme, jo ne vien mani vecāki, bet arī plašais radu pulks Latvijā nevienu manas mūzikas skaņu nav dzirdējuši, nevienu manu rakstu nav lasījuši un, liekas, arī nekad nedzirdēs un nelasīs. Kaut kādā liktenīgā cēlonībā to apjautu jau toreiz, un no mēmās bezcerības mani atmodināja drauga Roberta Zuikas sitiens uz pleca. Bija manas pirmās vīru koŗa dziesmas „Vienu brīdi" (J. Medeņa teksts) „ugunskristības", un nebija viegli stāvēt blakus latviešu mūzikas atzītām un pārbaudītām personībām, piemēram, J. Vītolam, A. Kalniņam, E. Dārziņam, J. Graubiņam, E. Pavasaram, A Feilam, J. Kalniņam un B. Skultem.

Koncerta pirmo daļu pabeidza ar J. Kalniņa pirmatskaņojumu „Pavasaŗa dienas" (Rainis), sarežģītu technikā un visai spīvos, skarbos akordos komponētu dziesmu, kuŗa korim padevās neticami viegli un brīvi. Otrā daļā bija vēl veseli trīs pirmatskaņojumi — B. Skultes „Dainu zeme" (L. Auza), J. Kalniņa „Arājiņi, ecētāji" (tautas dziesma) un šo rindu autora „Vienu brīdi". Vecākie un ražīgākie kollēgas saņēma veselu aplausu vētru, bet savs aplausu lietiņš nolija arī par mani; koristu un dirigenta izsaukšanu, bija jāparādās arī klausītāju priekšā, kas man sevišķi ērti nelikās, koristu „uniformā" ietērptam. Taču viss pāriet, un pavisam mierīgi varēju noklausīties koncerta pēdējo daļu ar diviem citiem J. Kalniņa pirmatskaņojumiem — „Meitas gula ābolā" un „Puiši, puiši" (tautas dziesmas), tāpat A. Feila „Odu romanci" (E. Adamsons), H. Pavasara „Vecie tēvi" (J. Eezeriņš) un „Latvju deju virkni" (tautas dziesmas).

Mūsu ceļi atkal pašķīrās uz citām pusēm. Zuika palika vēl kādu laiku Libekā, kur kopā ar komponistu Jāni Kalniņu gādāja arī par slimā profesora Jāzepa Vītola pēdējo dienu atvieglināšanu un gara uzmundrināšanu. Zuikas koris apceļoja arī daudzus latviešu trimdinieku centrus Vācijā, kamēr nonāca pie sava atvadu koncerta Libekā 1947. gada 25. oktobrī. Koncerta recenzijā Olģerts Liepiņš Baštiku un Saksu apzīmēja par „jauniem", bet Graubiņu, Feilu un Pavasaru par „moderniem". Koris nodziedāja „Pūt vējiņi" un Latvijas himnu, pēc tam apgabala pārstāvis St. Jaundzems teica atvadrunu un pasniedza korim naudas balvu. Bija beidzies kāds posms, lai turpinātos atkal Anglijā, sākumā Baštika, vēlāk paša Zuikas vadībā.

Te ir bijuši emocionāli brīži. Zuikas koris pārcēlās uz Angliju bez sava vārda devēja, un dirigents korim varēja pievienoties tikai vēlāk, 1950. gadā. Bet slavas pilnas lappuses, pat starptautiskā plāksnē, sākās 1953. un 1954. g. piedaloties Velsas eistedfodā Langolenā. Pelnītu atzinību šai festivālā Zuikas koris, tā dalībniekiem Korbijas tērauda lietuvēs strādājot, izpelnījās par J. Vītola dziesmas „Uguns milna" (A. Brigadere) atskaņojumu. Zuikas koris iedziedājis arī vairākas skaņu plates tā laika technikā, saukdamies par latviešu kaŗavīru kori. Tās tagad jau retums, ar nesamaksājamu, izcilu vērtību.

Tālākizceļošanai turpinoties, Zuikas koŗa rosme skaitliski izsika, kaut savu darbību tas nekad nav pārtraucis. Dirigents 1961. gadā pārcēlās uz ASV, un kopš šī laika kori vada V. Lācis. Šai rudenī — savā jubilejas reizē — arī pats dirigents Roberts Zuika ar savu laipno mājas garu dzīvesbiedri Austru devās atpakaļ uz Angliju, kaut tikai viesos, lai būtu pie saviem vīriem. Būtu jauki, ja šo 25 gadu atceri savās atmiņās pieminētu arī visi bijušie Zuikas koŗa dalībnieki, klausītāji un cienītāji; arī tie Putlosas gūstekņi, kuŗiem latviešu dziesmu skaņas atdeva ticību dzīvei un taisnībai. Visi viņi kopā ar ieročiem rokās cīnījās par Latvijas zemi, turklāt Zuikas koris arī par Latvijas dziesmas tiesībām un pastāvēšanu ārpus Latvijas zemes robežām.

Vai zemi dos? To es nezinu pateikt, bet mūžīgu dzīvošanu Latvijas mūzikas un kaŗavīru cīņu vēsturē noteikti.

Imants Sakss

DIVAS NO TRIM PĪLĒM PRESES BALLĒ TORONTO...

Evalds Lejiņš (pa kreisi) priecājas par uz ieejas kartes numura laimēto cepto pīli ar piedevām, kuŗu Preses ballei Toronto tradicionāli katru gadu dāvina laikraksts „Latvija Amerikā". Redakcijas un apgāda velti laimētājam nodod redaktors A. Vinčels, savā ceptajā māsā noskatoties un pīļu likteni domīgi apsveŗot dzīvajai Preses pīlei Maijai Gaiķei . . . Trešā — „drukātā Preses pīle" uzņēmumā nav redzama.

Foto: J. Liģers

LATVIJA

89. N-RS TREŠDIENA, 1969. GADA 19. NOVEMBRIS

GALVENĀ REDAKCIJA TORONTO

Atbildīgais redaktors — Alfrēds Vinčels,
503 Palmerston Blvd. Toronto 174, Ont.; tālr. 531-4533.
Vietējo ziņu redaktors — Krišs Sidars,
34 Pasadena Gardens, Toronto 325, Ont.; tālr. 766—2261.

REDAKCIJA EIROPĀ:

Vācijā — Pauls Strante, 44 Münster/Westf., Von Einem Str. 19
Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības īsināt. Neizlietotos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanadā) vai starptautiskais pasta kupons (citās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim

Abonēšanas maksa Kanadā un ASV —
par mēnesi $2.00, 3 mēn. $5.50, 6 mēn. $10.00, 1 gadu $18.00.
Atsevišķa numura cena 25 centi.
Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.20, bet tekstā $4.20 — $6.40 par 1 collas slejas telpu.

LASĪTĀJU VĒSTULES

TIKAI PROTOKOLS...

Arvien biežāk latviešu laikrakstos, bet visbiežāk „Latvija Amerikā" slejās parādās ziņojumi par baltiešu pārstāvju apmeklējumiem dažādu valstu misijās pie Apvienotajām nācijām. Ir labi, ka to dara, jo arī šādā veidā pakalpo Latvijas un visu Baltijas valstu interesēm, taču manā uztverē veids, kādā šie ziņojumi uzrakstīti, nav piemērots publicēšanai presē, jo praktiski šajos rakstos tikpat kā nekas nav pateikts, izņemot valstu, to diplomātu un baltiešu pārstāvju vārdus. Un tie interesanti, manuprāt, tikai viņiem pašiem, ne laikrakstu lasītājiem, kas vēlētos kaut ko vairāk zināt par šo uzskaiti, kuŗa vairāk vērtējama par „norēķinu došanu", darbības atskatu vai faktu fiksēšanu protokolā, bet ne par žurnālistiski uzrakstītu preses ziņojumu. Dažreiz pat bijis lasāms, ka nedrīkst izpaust to, kas kādas valsts misijā pieņemtajiem baltiešu pārstāvjiem teikts. Negribu apgalvot, ka tas teikts tikai šo apmeklējumu „svara pacelšanai", jo labi saprotu, ka var būt jautājumi, kuŗi diblnātu apsvērumu dēļ nav publicējami presē, kur tie pieejami arī ienaidniekam. Taču tādā gadījumā nevajadzētu uz to nemaz norādīt. Varētu šo to citu interesantu par apmeklējumā vēroto pateikt, ja absolūti nekas atzīmēšanas cienīgs nav bijis, varētu aprakstīt kaut vai Afrikas un Āzijas valstu misiju darbinieku tērpus — vai tie bijuši mums parastie, vai arī attiecīgajām tautām raksturīgie. Pat tas būtu interesantāk lasāms nekā nenozīmīgā un sausā uzskaite, kuŗu valstu misijas apmeklētas, kāda ranga darbinieki apmeklētājus pieņēmuši, viņu vārdi, kuŗi mums absolūti sveši un vienaldzīgi, bieži pat neizrunājami, tāpat visumā nenozīmīgie (mazākais lasītājam) baltiešu pārstāvju vārdi.

Gribu uzsvērt, ka man nav nekādu iebildumu pret organizāciju BATUN, kuŗa šos apmeklējumus organizē. Atzīstu BATUN darbu par vajadzīgu un nozīmīgu, iespēju robežās cenšos arī to atbalstīt ar ziedojumiem. Taču minētie sausie ziņojumi par baltiešu apmeklējumiem sāk pamazām dergties, tādēļ domāju, ka laikraksts tiem ierādīto telpu varētu izmantot vērtīgākiem, vismaz interesantākiem rakstiem, kaut vai „tikai" lasāmvielas gabaliņiem, ja nav iespējams sniegt saturīgāk uzrakstītus ziņojumus par baltiešu apmeklējumiem dažādo valstu misijās.

J. B., Čikagā

★

ATTIECĪGI ATBALSOT!

Kad Reiņa Birzgaļa karikatūrā LA 75. numurā ieteiktās dziesmas ASV rietumkrasta dziesmu svētku Losandželosā mākslinieciskais virsdirigents diriģēs, tad austrumkrasta dziesmu svētkos ieteicams dziesmu „Volga, Volga, maķ rodnaja" atbalsot „Volga, Volga maķ jedronaja", kā to dzied krievi, kuŗi no savas Volgas paradīzes baru bariem brauc uz Daugavu Latvijā; bet dziesmu „Varen plaša mana zeme dzimtā, nekur citur cilvēks nav tik brīvs" atbalsot „Varen plaša krievu zeme dzimtā, tā, kur cilvēks nāves bailēs trīc", kā to dzied latvieši, kuŗi „brīvprātīgi un spontāni" savukārt traucas uz vergu nometnēm Sibirijā.

A. Īns, Kolorado

NATĀLIJA KALUPE

Sastapšanās

NOVELE

(6. turpinājums)

Saņēmis kājās pielēkušo Jāni draudzīgi pie elkoņa, Slienis viņu laipni atkal apsēdināja uz gultas, pats apsēzdamies līdzās.

— Vispirms man jāpateicas par izpalīdzēšanu, — Slienis iesāka, — bez tam varu pateikt, ka jums nav ko baidīties, jo esmu visu jau nokārtojis.

— Protams, man nav ko baidīties, jo neesmu nekā noziedzies, — Slieņa pašapzinīgās izturēšanās nepatīkami aizkarts, Jānis strupi atteica.

— Noziedzies vai ne, bet, diemžēl, iejaukts jūs šai lietā tagad esat tāpat kā es, — Slieņa sejā pavīdēja kaut kas tāds, ka Jānis, no tiesas saskaities, iesaucās:

— Nav taisnība! Es šai lietā esmu pavisam citādi iejaukts nekā jūs!

— Tiešām? — Slienis novilka, un tagad viņa sejā jau skaidri bija redzams izsmiekls.

— Ja jūs esat atnācis te jokus dzīt, tad man jāsaka, ka pašlaik uz jokiem man prāts nemaz nenesas. — Jānis grasījās trūkties kājās, bet Slienis viņu satvēra pie rokas un neļāva piecelties.

— Neuztraucieties, draugs, — savu izturēšanos pēkšņi mainīdams, Slienis nopietni teica. — Jūs gan uz dažām stundām esat zaudējis godu, taču jūs to atgūsit, turpretim es esmu pazaudējis lielu naudu, kuŗu nekad neatgūšu...

— Kāda man daļa gar jūsu naudu? — Jānis turpināja skaisties.

— Protams, jums gar to nav nekādas daļas, bet man gan. Tā bija liela nauda, ko samaksāju tai sievietei, kuŗa šīs vērtslietas no Sējas kundzes bija piesavinājusies. Jūs taču nedomāsit, ka es tās esmu zadzis? — Slienis sarauca uzacis.

— Es pagaidām vispār nekā nedomāju, — Jānis izvairīgi atsaucās.

— Es to sievieti, diemžēl, maz pazinu, — Slienis mierīgi turpināja. — Viņa ir glīta, ģērbjas eleganti un apgalvo, ka ir māksliniece, dejotāja, kāda Rīgas namsaimnieka draudzene. Nesen viņa man atzinās, ka nespējot panest bēgļu nožēlojamo dzīvi un tādēļ nolēmusi atgriezties dzimtenē, bet vispirms esot jāpārdod vērtslietas, kuŗu viņai diezgan daudz, jo komūnisti tās ceļā tik un tā atņemšot. Dažas dienas vēlāk viņa mani ieaicināja pie sevis, parādīja vērtslietas un pateica, cik par tām vēlas. Man tieši bija lieka nauda, un tā es tās nopirku. Nebūtu to darījis, ja zinātu, ka tās zagtas, jo neatzīstu negodīgu rīcību jau tādēļ vien, ka galu galā tā vienmēr izrādās neizdevīga. Tā iznāca arī šoreiz.

— Un tomēr jūs nekā nedarījāt, kad uzzinājāt, ka vērtslietas zagtas?

— Tā bija kļūda, kuŗu tagad izlaboju.

— Kad citas izejas vairs nebija... — Jānis rūgti noteica.

— Neesiet jel tik skolmeistarisks, — Slieņa balsī ieskanējās nepacietība. — Rīt direktors jūs aicinās pie sevis, tādēļ jums jāzina, kā viss notika. Katrai varbūtībai.

Kad Jānis nekā neatbildēja, Slienis piecēlās no gultas, pagrozījās un apsēdās uz galda. Gaŗās, elegantās vasaras kurpēs un zīda zeķēs ieautās kājas šūpodams, viņš turpināja:

— Kad kratīšana bija beigusies, es uzmeklēju Simsona kundzi, tā saukto zagli, un pateicu, ka viņai tūlīt jānāk man līdz pie Sējas kundzes, jāatzīstas zādzībā un jāizlūdzas piedošanu, pēc tam lietu kārtošu tālāk.

— Kādā veidā?

— Tūlīt dzirdēsit. Sākumā viņa par to ne dzirdēt negribēja. Man acīs skatīdamās, viņa dievojās, ka nekad nekā no Sējas kundzes nav ņēmusi, nedz arī kādreiz kādu naudu no manis dabūjusi. Bet tad es viņai izskaidroju, ka, ja viss paliks tā, kā tagad, tad policija īsā laikā izdibinās patiesību un viņu ne tikai apcietinās, bet atņems arī naudu, kuŗu viņai samaksāju; ja, turpretim, viņa darīs tā, kā lieku, nauda paliks viņai un iekritis būšu vienīgi es. Beidzot viņa saprata un iesmiedamās piekrita. Bet jums vajadzēja dzirdēt, kā tā bestija iesmējās! — no galda nolēkdams un pāris reižu istabai pāriedams, Slienis sašutis iesaucās.

— Un ko jūs no Sējas kundzes gribējāt panākt? — Jānis, arvien vēl nekā nesaprazdams, jautāja.

— Arī to tūlīt pateikšu, — Slienis atbildēja, no jauna apsēzdamies Jānim līdzās. — Vispirms gribēju, lai viņa zaglei piedod, un to es, kaut ar grūtībām, panācu. Bet kad viņa bija aizgājusi, es Sējas kundzei teicu: Rīt jūs, cienītā kundze, aiziesit pie direktora, kuŗam vērtslietas tagad nodotas, un saņemsit tās atpakaļ, bet mūsu tautieti, kas tās, kā jūs to tagad zināt, nav zadzis, be nopircis, apcietinās. Tas metīs ēnu uz visiem mūsu nometnes latviešiem, turpretim, ja jūs arī turpmāk būtu cēlsirdīga un pēc piedošanas zaglei saudzētu arī mūsu tautieti, nometnes latviešu gods būtu glābts.

To dzirdot, Jānis nevilus iesmējās.

— Nesmejieties, draugs. Es zinu jūsu domas, un es tās saprotu. Bet ticiet man, ka labākais bija rīkoties tā, kā to darīju, un ne tikai manis, bet arī citu mūsu nometnes latviešu dēļ, pie kuŗiem tagad arī jūs piederat.

— Un Sējas kundze bija ar mieru glābt mūsu nometnes latviešu godu?

— Jā, bet nenācās viegli viņu uz to piedabūt, — Slienis turpināja, izlikdamies Jāņa ironiju nedzirdam. „Kā tad lai es to izdaru?" viņa jautāja. „Nāciet man līdz pie direktora," es viņai teicu, un sakait viņam, ka notikusi kļūmīga pārskatīšanās, jo jūs savas vērtslietas esat atradusi pašas istabā, no kā izriet, ka tās vērtslietas, kuŗas viņam nodotas, patiešām pieder mūsu tautietim, kam tās šonakt atņemtas. Tad direktors rīt viņam tās atdos, pēc tam viņš tās nodos man, bet es savukārt jums". Likās, tas bija skaidri teikts, bet Sējas kundze nobijās. Viņa cēla tūkstoš iebildumu, tielējās un ne par ko negribēja iet pie direktora un teikt, ka atrastās vērtslietas nav viņas. „Jo tās taču ir manas, ir un ir!" viņa sauca gandrīz asarām acīs. Es runāju, kamēr man mute kļuva sausa. Beigās pat mīlestību atklāju, kaut līdz šim viņu pat lāga apskatījis nebiju... Un tas līdzēja. Viņa noticēja, ka, to mīlēdams, es tās vērtslietas nekur nenobēdzināšu, no kā viņa, likās, baidījās. Tagad viņa bija ar mieru nākt man līdz pie direktora. Es pats viņu tikko pie tā aizvedu un pats viņam pārtulkoju, ka Sējas kundze pārskatījusies un vērtslietas, kuŗas viņam nodotas, patiešām pieder jums.

— Un direktors tam noticēja?

— Kā tad citādi? Protams, ka noticēja, jo, izņemot šo vienu reizi, es viņu vēl nekad neesmu krāpis, — Slienis noteica ar uzsvaru. — Tā. Tagad tas ir nokārtots. Ar labu nakti, draugs, — Slienis piecēlās. — Jāiet, jānomierina sieva. Kopš brīža, kad viņa pamanīja to nolādēto vērtslietu maisiņu manās rokās, Marta raud kā lietus diena, — viņš teica, likās, vairāk pats sev nekā Jānim, straujiem soļiem no istabas iziedams.

Trakas lietas, — Jānis nodomāja, atkal gultā atlaizdamies. Bet jau nākošajā acumirklī viņš aizmirsa kā Sējas kundzes vērtslietas, tā Slieni. „Raud kā lietus diena," viņam ausīs ieskanējās Slieņa teiktie vārdi, modinādami sirdī žēlumu, bet arī cerības. Tā nebija nekāda noteikta, nedz arī pamatota cerība, bet Jānis jutās pārāk noguris, lai to atvairītu. Tai ļaudamies, viņš ātri aizmiga.

Jānim likās, ka nav necik ilgi gulējis, kad kāds viņu iztraucēja. Acis atvēris, viņš ieraudzīja Slieni stāvam pie gultas, bet ārā bija jau gaiša diena.

(Turpinājums sekos)

Simt mēļu mutē, valoda viena - Latvija

LATVIEŠU PRESES BIEDRĪBAS KANADAS KOPAS RAKSTNIEKU CĒLIENS TORONTO

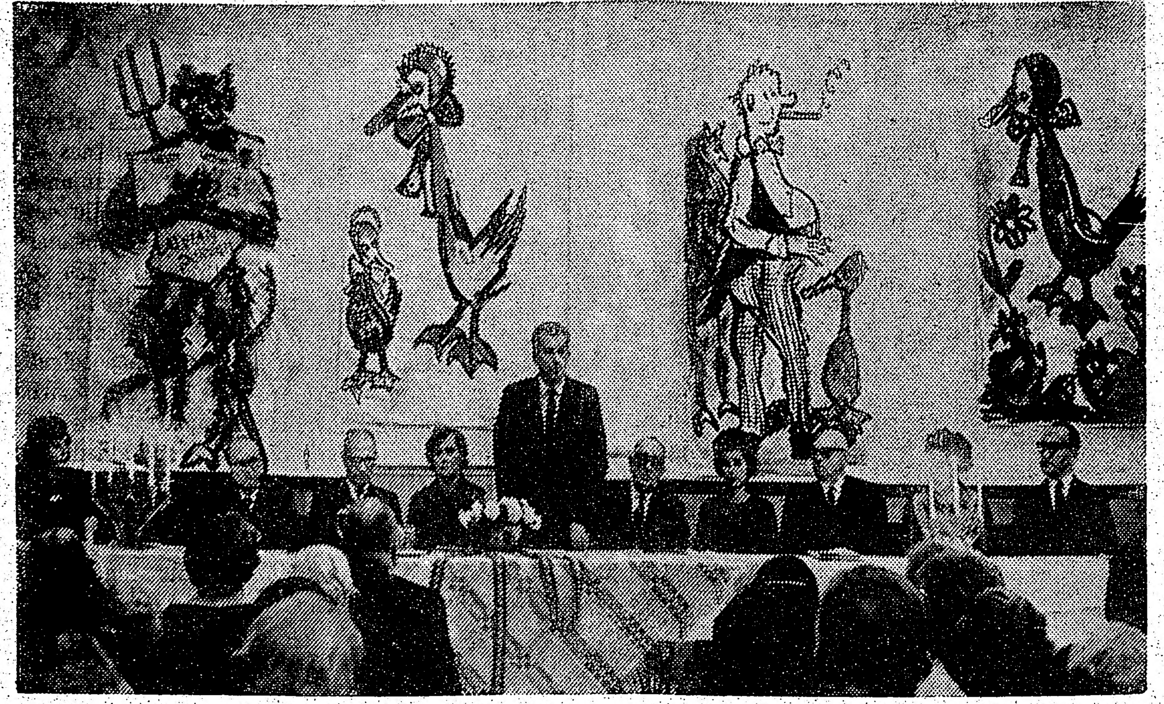

Autori LPB Kanadas kopas rīkotajā rakstnieku cēlienā Toronto: no kreisās — Irma Grebzde, Jānis Rumpēteris, Andrejs Irbe, Arnolds Rasa, Rita Gāle, Modris Lorbergs, Egils Kalme, Valentīne Hermane, Kārlis Zutis, Austra Balode un Dr. Heronims Tichovskis. Foto: J. Ligers

Toronto ilgi nebija redzēts tik daudz dzejnieku un prozistu vienkopus no citām pilsētām, valstīm un pat kontinentiem, kā LPB Kanadas kopas 20 gadu darbības atcerei rīkotajā Preses ballē Casa Loma pilī un otrā dienā rakstnieku cēlienā Latviešu namā. Lielākais viesu skaits bija no Ņujorkas. No šīs pasaules miljonu pilsētas bija ieradies LPB centrālās valdes priekšsēdis Viktors Irbe ar savu dzejnieku un prozistu plejādi — Ritu Gāli, Austru Balodi, Kārli Zuti un Egilu Kalmi, kuriem Toronto pievienojās Valentīne Hermane no Čikagas, Jānis Rumpēteris no Milvokiem un Irma Grebzde no Montrealas. Ceļu no ASV bija mērojis arī Doktors Heronims Tichovskis ar dzīvesbiedri Annu. Preses ļaudis un rakstnieki priecīgi savā vidū apsveica LPB Kanadas kopas priekšnieci Birutu Šenkēviču, kura tikai nedēļu iepriekš bija atstājusi slimības gultu, taču jutās pietiekami spēcīga piedalīties savas ilgi vadītās Preses kopas jubilejas sarīkojumos.

Latviešu nama galvenā zāle tikko spēja uzņemt daudzos apmeklētājus, kuri ieradās tikties ar literātiem vaigu vaigā un noklausīties viņu darbus pašu sniegumā. „Ārzemniekiem" še vēl piebiedrojās vistālākais viesis — Andrejs Irbe no Zviedrijas, kurš ieradās kopīgi ar Hamiltonā dzīvojošajiem „Jaunās Gaitas" redakcijas darbiniekiem. Kad sākās LPB Kanadas kopas 20 gadu darbības atceres akts, zālē vajadzēja novietot gandrīz vai visus Latviešu nama rezerves krēslus, kurus vien varēja sameklēt plašajās telpās. Apmeklētāju vidū redzēja daudzas tās pašas sejas kā iepriekšējā vakarā Preses ballē, bet daudzi bija nākuši tieši uz jubilejas aktu un rakstnieku cēlienu, lai apliecinātu savu draudzību rakstītā vārda ļaudīm. Apmeklētāju kopskaits bija gandrīz tāds pats kā Preses ballē — pie 300. Tik daudz latviskā vārda alcēju citos rakstnieku cēlienos reti kad sapulcējušies.

Kad pēc svinīgā akta sākās rakstnieku parāde, katru autoru ar īsu raksturojumu pieteicot Modrim Lorbergam, aiz balti pārsegtā galda un degošajām svecēm vietas ieņēma latviskā vārda kopēji un sargātāji, kuri bija atveduši līdz savus jaunākos daiļdarbus, lai tos sniegtu tiem, kuri nākuši meklēt latviskā gara veldzi. M. Lorbergs rakstnieku cēlienu ievadīja ar Ilzes Kalnāres vārsmu—„runā akmens, runā kalns", dodot pirmajam vārdu Dr. Heronimam Tichovskim, kurš pēc atskata par Kanadā pavadītajiem saviem desmit „labajiem gadiem" nolasīja pagaru eseju par romāna vēsturisko attīstību.

Austra Balode ar klusinātu rezignāciju atgriezās savos vientulības pagalmos, kur sapņu atceres staigā un brīžiem kā ezim ar asām adatām jālien alā. Dzejniecei tomēr pietiek spēka atrauties no ikdienas krastiem, lai, skrandām vējā plandot, mātu ticētājiem.

Tad vārds bija rakstniecei Irmai Grebzdei, kuras jaunākais romāns „Vai ābele ziedēja?" no iekārtotā grāmatu galda pazuda tik ātri, ka vajadzēja izlikt papildeksemplārus. Rakstniece skanīgi, bet īsi paziņoja, ka atstājusi savu balsi Preses ballē un lūdza savu tēlojumu „Vientujā dārzā" nolasīt Indru Gubiņu. Tēlojumā I. Grebzde brīndināja nenākt viņai līdz uz vientulības dārzu, jo tas nav domāts vientuļiem. Ar lielām cilvēku un dabas novērošanas spējām rakstniece klausītāju tomēr ieved vientulības dārzā un parāda, kas tur īsteni norisinās. Varbūt tas tikai pastiprina viņas brīdinājumu?

Kārlis Zutis ir reizē dzejnieks un aktieris. Liekas, tikai retais skatuves mākslinieks spētu viņa darbus izcelt tik labā sniegumā kā viņš pats. Viņam ir visi dotumi, garīgie un fiziskie, kādi nepieciešami labam aktierim, varbūt pat kaut kas vairāk! Var jautāt, vai tāda žanra darbi, kādus K. Zutis šorei bija izvēlējies, iederas nopietna rakstura literārā sarīkojumā, bet publikai tie patika. Kārļa Zuša dzejojums par siļķi, kurai viņš atjautīgās vārsmās bija cēlis pieminekli pateicībā par dzīvības izvilkšanu trūcīgajos pēckara gados

(Nobeigums [illegible])

Kārlis Upatnieks

Neapšaubāmas ceļa zimes

PROF. DR. PAULA JUREVIČA REFLEKSIJAS PAR LATVISKO EKSISTENCI „DZĪVE UN LIKTENIS", 2. IZDEVUMĀ IZDEVIS APGĀDS DAUGAVAS VANAGS 1969. GADĀ

Grāmatas 1. izdevuma (1965. g.) priekšvārdā lasāms: „Cilvēku dzīve mūsu laikmetā ir apdraudēta. Ne tikvien ar kara briesmām, bet vēl vairāk ar dzīves jēgas zaudēšanu apstākļos, kādos nonākusi modernā kultūra. It sevišķi tā apdraudēta trimdiniekiem, kas, būdami izrauti no tautas vides un izolēti, ļoti viegli var zaudēt apziņu par to, kas ir īsti vērtīgs un kas nav tāds. Šai grāmatiņā sniegtā izlase no maniem pēdējo gadu publicējumiem ir domāta kā ierosinājums pārdomām par mūsdienu īstām un neīstām vērtībām un kā mēģinājums palīdzēt tiem, kas šaubās un meklē, nākt pie atziņas, kas, kā man šķiet, izšķir mūsu cilvēcīgo likteni. Jo, ja mūsu dzīve ir apdraudēta, mūsu liktenis tomēr vēl lielā mērā ir mūsu izlemšanā." No šī dzīves apdraudējuma neesam tikuši vaļā arī trimdas 25. gadā. Gluži otrādi: kā latviskās eksistences zaudēšanas draudi tas kļuvis vēl biedinošāks un aktuālāks. Tāpēc lai paldies apgādam, kas izlaidis grāmatas 2. izdevumu, jo pirmais sen vairs tirgū nav dabūjams, bet visi šai darbā apskatītie temati palikuši tikpat asi, pat vēl asāki nekā pirms 15 un vairāk gadiem.

Var diezgan pamatoti teikt, ka latviskās eksistences zaudēšanas draudi izaudzis no dzīves jēgas zaudēšanas trimdas apstākļos, bet tā savukārt stāv ciešā sakarā ar īsto un neīsto vērtību saskatīšanu un atziņu, no kā, kā autors uzsver, visvairāk atkarīgs liktenis — būt vai nebūt latviešiem. Tāpēc arī visiem grāmatas 16 tematiem autors kā krāsainu pavedienu velk cauri domu, ka īstās vērtības un īstā reālitāte saknojas garīgo interešu jomā, blakus visam tam, ko gādājam un cenšamies sasniegt materiālās labklājības labā, kad šī gādība pārvēršas par pašmērķi. Protams, tas viss jau neskaitāmas reizes cilāts un atgādināts, bet ja draudi nav mazinājušies, tad tas rāda, ka atziņa par garīgo vērtību lomu kā individa, tā visas tautas liktenī nav pietiekami iesakņojusies, un tāpēc arī vienmēr par to jārunā. Tā arī autors pats kādā vietā attaisno šo tematu cilāšanu.

Par mūsu laika gara dzīves parādībām, kuru ietekmei esam pakļauti, autors daudz un plaši rakstījis savās eseju grāmatās. Apskatāmajā grāmatā sakopotas īsākas vai garākas refleksijas kā tematu esences, kas skar nozīmīgākos garīgos resp. morālos un ētiskos nolikumus mūsu dzīvē un liktenī. Nevienam nevar būt šaubu par to, ka trimdas, kā arī visas tautas likteni izšķirs ne materiālie apstākļi, bet tikai tie gara spēki, kurus paši sevī būsim saglabājuši. Trimdā latvieši paliksim tikai tad, ja nebūsim aizgājuši no latviskās kultūras gara.

Refleksijas sakopotas tādā kārtībā, ka pirmais temats (Pilnvērtīga dzīve) kļūst it kā par ierosmi visiem pārējiem tematiem, kuri saistās kopā kā važas locekļi. Pilnvērtīga dzīve var būt tikai tā, kurā nav zaudēta apziņa par tautas locekļu dabīgām saistībām, kas radušās, dzīvojot pašu zemē un pašu veidotā kultūrā. Šīs saistības gan apdraud lielā izklaidētība svešumā, it sevišķi lielpilsētu pseudokultūras kārdinātāji vizuļi un dzimtenes ģeografiskais un politiskais tālums, taču autors atgādina, ka fiziskā šķirtība nevar būt kavēklis šo saistību apziņas paturēšanai, „jo visas saistības vienmēr ir garīga rakstura — tās izteicas domu un jūtu ievirzē, rūpēs... tādā kārtā dzīves jēga var tikt saglabāta arī visgrūtākos apstākļos. Visrupjākā kļūda ir sevi pazemot vienīgi par fizisku būtni, kas spēj atzīt par vērtību tikai to,ko var apēst vai iebāzt kabatā. Cilvēka būtību galu galā tomēr veido gars, un tā izpaušanās veids ir dzīvo sakaru aptveršana un uzturēšana gan ar cilvēcisko, gan pārcilvēcisko reālitāti. tikai to sakaru apzināšanās un dzīvošana tajos padara cilvēku par pilnīgi esošu būtni un tās dzīvi par jēdzīgu un pilnvērtīgu" (13. lp.). Izejot no šādas atziņas, tūlīt nāk tālākais temats par jautājumu „Kāpēc mēs gribam palikt latvieši?" Atbilde rāda garīgās saistības ar tautu.

Tautības jautājums savukārt vedina domas par tautu un kultūru; un te atkal spilgti parādīts, ka kultūras vērtības pat vispārcilvēciskā nozīmē var rasties tikai noteiktas tautas garīgajā dzīvē. Kultūra rodas „laika dimensijās", kā saka autors, kur cilvēks atstājis sava gara pēdas kā zināmus pārveidojumus „par tik, par cik viņš ir bijis garīga būtne ar domām, jūtām, nodomiem" (19). Kultūra nevar rasties bez ideālisma; un te jāatgādina, ka nekad mums nav trūcis ideālu. Bet cīnoties tieši par tiem, tautai bija jānes smagi upuri, it sevišķi pēdējo vēsturisko notikumu apstākļos. Aizmirst šos upurus būtu smaga nodevība pret tiem, kas nolikuši galvas kara laukā un necilvēcīgos apstākļos vergu nometnēs. Atsacīties no latviskajiem ideāliem nozīmē arī sevi pašu pazaudēt un atrasties tukšuma priekšā. Tātad, ja autors tālāk jautā „Pie kā turēties?", atbilde ir skaidra: tautas garu neviens nevar atņemt, pie tā tad arī jāturas.

Kā lai pie tā paliekam, to autors apskata tālākajos darbos, kuru vidū bez refleksijām, kā, piemēram, „Kā dzīvot un iztu-

(Nobeigums 6. lpp.)

KULTŪRAS CHRONIKA

Gaužām niecīgajam latviešu mūzikas zinātnieku pulciņam nesen pievienojusies vijolniece Marija Svilāne Adelaidē, Austrālijā ar ļoti sekmīgo universitātes beigšanas darbu „Latviešu vijoļmūzikas sacerētāji". Svilānes darbs izpelnījies universitātes augstāko atzinību. Jaunā mūziķe, kuras brālis Miķelis un māsa Irēna studē Parīzē, saistījusies darbā kādā austrāliešu skolā.

CBC Halifaksas raidītājā atskaņota Tālivalža Ķeniņa Noktirne stīgu ansamblim, bet viņa D-svītu ērģelēm savā koncertu programmā uzņēmis viens no Venecuēlas ievērojamākajiem ērģelniekiem — Kristjans Grundmans. Karakasas mākslinieks šo darbu atskaņoja arī savā nesenajā Ziemeļamerikas koncertturnejā.

Zviedrijā uzņemamajā filmā par latviešu leģionāru izdošanu bez zviedru valodas būs dzirdama arī latviešu un vācu, kā arī izmantota latviešu mūzika un leģionāru dziesmas. Filmas masu skatos iesaistīs latviešu tēlotājus, bet tā kā režisors filmas norisi, kuras pamatā P. Enkvista apstrīdētais romāns „Leģionāri", tur slepenībā, Zviedrijas latviešu sabiedrībā pārrunāta vēlamība piedalīties filmas uzņemšanā. Tās gaitā paredzētas arī intervijas ar latviešu sabiedriskajiem darbiniekiem. Latviešu teksta izveidošanu paredzēts uzticēt dzejniekam un rakstniekam Andrejam Irbem.

Austra Grāvele

VIRŠI

Zili violetie virši
Siltā rudens saulē tvan,
Kāda senaizmirsta dziesma
Šodien sirdī skumji skan.

Zili violetas acis
toreiz uzsmaidīja man,
reibināja sapņu maldi,
Virši smaržoja tik saldi . . .

Tagad, kad jau sarma matos
sudrabpavedienus auž,
Zili violetie virši
Kādu senu teiku pauž — — —

Mūzikālie iespaidi Ugas Granta koncertā

Toronto latviešu koncertapvienības šīs sezonas pirmajā koncertā 6. novembrī dzirdējām vienu no mūsu ļoti mūzikālajiem pianistiem — Ugu Grantu. Programma iesākās ar L. van Bēthovena „Mi mažora Sonātu op. 109"; tā rakstīta komponista radīšanas pēdējā posmā. Viņa darbi šai laikā jau sasnieguši bezgalīgu emocionālu dziļumu, gandrīz pārcilvēcīgu aizraušanos, protams, mākslinieciski pilnīgi kontrolētu, kas reizē ar to no izpildītāja prasa vislielāko koncentrēšanos. Šī šķita Ugam Grantam liela problēma: sākumā, vēl ārējā nemiera pārņemts, viņš it kā pārslīdēja ievada pasāžām, tāpat kreisā roka dažkārt nevajadzīgi aizēnoja labās melodisko līniju, sevišķi otrā daļā, kaut temperamenta ziņā atbilda komponista iecerei. Trešā daļa likās mazliet par skaļu, varēja vēlēties arī dziedošāku toni, tomēr pilnam bija izjūtama mākslinieka mūzikālitāte, veidojot dažādās noskaņas variācijās.

Tālivalža Ķeniņa „Sonāta" jau ar pirmajiem akordiem saistīja klausītāju interesi. Šeit tonis pilnskanīgs, kā arī pareizā balance likās nostabilizēta. Pirmās daļas galvenā tema skaisti veidota, aizraujošā coda sasniedza kulmināciju. Otrā daļā dažas variācijas mākslinieks nospēlēja tik vāri, ļoti pārdzīvoti, ka klausītāju pilnīgi saviļņoja. Ronda daļa izskanēja patiesi raiti, lai gan dažas augšējās notis it kā pagaisa. Nobeigumā mūzikālais augstspriegums bija īsti trauksmīgs.

Jāzepa Vītola „Variācijas par temu „Ej, saulīte, drīz pie Dieva" Uga Grants ievadīja ļoti mierīgi, bezgala silti. Iespaids, ka mākslinieks pilnīgi iedzīvojies mūzikālajā stāstā, kas izveidots gan izstrādātā frazējumā, gan kontrastu dažādībā. Ļoti pareizi saistījās dziedošās, liriskās pasāžas ar emocionāli drāmatiskajām, izmisuma piesātinātajām. Dažās variācijās Granta pedālizācija bija stipri atšķirīga no līdz šim dzirdētās, dažviet pasāžas pat šalkoja. Jādomā, mākslinieks ar to bija mēģinājis iegūt lielāku dažādību variāciju nokrāsās.

Nobeigumā bija Brāmsa darbi, sākot ar „Balādi Re-minorā, op. 10, Nr. 1". Šai kompozicijā autors ietvēris mūzikā senu skotu balādi „Edvards". Drūma, traģiska noskaņa jau pirmajos akordos. Allegro daļa pieaug līdz ekstazei — balādes saturā: dēls atklāj mātei, ka nogalinājis savu tēvu. Augstspriegumam dziestot, pirms sākuma tema atgriežas, varēja vēlēties vēl lielāku pianissimo, staccato pavadījumā vēl vairāk baismīgas mistikas. Sekoja „Valsis op. 39 Nr. 2", un koncertu pabeidza „Rapsodija Si minorā, op. 79, Nr. 1". Ugam Grantam sākuma akordi veidojās ļoti spēcīgi, vētraini, tonis pilnskanīgs. Sekojošā melodiskā, vieglā daļa manuprāt vietām tā kā sasteigta, turpretī trauksmainā pilnīgi atbilda izjūtai. Rapsodijas nobeigums ļoti kluss, skumjš, kas, varbūt, izteica mūsu šī vakara mākslinieka īstāko būtību. kas atbalsojās arī dzirdētajās iedevās.

Ilze Štrāle - Didrichsone

Pēteris Aigars

NEMIRSTĪGAIS NEMIERS

ROMĀNA „ATKUSNIS SĀKĀS OKTOBRĪ" II DAĻA

(39. turpinājums)

Sākumā tirgotāja runāšana Česlavu kaitināja. Viņam likās, ka kāds ārējā līdzjūtībā pūlas izdibināt viņa garastāvokļa maiņas, bet jo ilgāk viņš klausījās savā kaimiņā, jo vairāk tā vārdi ieinteresēja. Tajos bija kaut kas no tēva Giorgija dziļdomības, kuru viņš pauda šķiršanās stundā pie Balatina ezera. Tātad, kaut kur dziļi paslēpta, tvērās vēl kāda cita, cilvēka prātam neaptverama patiesība, kas kā tāla gaisma atklājās tikai nedaudziem izredzētajiem. Vai šīs neatklātās gaismas labad nebija vērts dzīvot, ciest un maldīties? Česlavs pirmo reizi visā ceļojuma laikā uzsmaidīja. Viņam gribējās atbildēt laipnībai ar laipnību.

„Es jums pateicos, ļoti pateicos par mierinājumu. Jūs parādījāt, kur atrodas saule un kur zied ābeles un ķiršu dārzi. Minēju par mājām, kuru man nav, minēju cerības, kas zaudētas. Tas viss ir taisnība, bet, pārdomājot to, ko jūs tikko teicāt, man jāpieņem, ka ne visi patiesības noslēpumi mums pieejami. Katrā no mums ir sava tiesa naida un atriebības, bet cilvēkā mīt arī vēl kas cits..."

„Protams, mans jaunais ceļa biedri," atbildēja labpatikā cilvēks ar zeltītajiem aceņu logatiem. Viņš nebija pārprasts. Tas notika tik reti, kad viņu nepārprata. „Nav mežā divu vienādu koku, un vienam kokam nav divu vienādu lapu. Katrs cilvēks meklē ko citu šajā pasaulē, jo viņa dvēselei tas nepieciešams. Kādēļ ņemt ļaunā, ja visi tāpat nedomā un nejūt kā mēs? Kādēļ tiekties pēc neiespējamā, pēc lielās vienlīdzības, ja savā būtībā cilvēkam derdzas vienlīdzība, ja viņš cenšas atšķirties no citiem, attīstīt tikai viņam piemītošās īpatības. Protams, mums visiem daudz kas kopīgs, bet esam laimīgi tikai tad, ja apzināmies sevī kādas īpašības vai spējas, kas citiem nepiemīt vai tikai mazākā mērā. Mēs, uzņēmēji, atalgojam savus darbiniekus nevis pēc tā, par cik viņi savu darbu veic pēc parastajām schēmām, bet gan par to, ka viņi savā ikdienas darbā ieliek ko jaunu. Vai kāds zinātnieks, mākslinieks un mācītājs var iegūt atzīšanu, ja tikai atkārto citu vārdus un darbus? Katram pašam kā bitei ir jāsavāc savas dzīves gudrības, arī daiļuma medus jāiepilda vaska kārēs pašam.

Neñoraidiet šo pasauli, kaut arī tā ir nejēdzīga, ļaunuma un vientiesības pilna, jo citas nav un nekad nebūs. Es zinu, jauniem spēcīgiem raksturiem ir grūti pielaikoties, ietilpināt savas īpatības, savas nemierīgās un nepiesātināmās ilgas kādos mūžīgos logatos. Necenšaties no dzīves prasīt visu, nepūlaties cilvēkos saskatīt to, kā viņos nav un nevar būt. Neba visas grāmatas jāizlasa, kuras mums piedāvā grāmatu izdevēji; ne visi apavi jāiegādājas, kad ieejam apavu veikalā. Mēs izvēlamies tikai tos, kas piedien mūsu kājai. Pārējos atstājam citiem, un tie būs priecīgi, ka arī viņu kājai ir kāds piemērots apavs. Tas pats ar cilvēkiem: ne visi var būt mūsu draugi, ne mēs ar visiem spējam draudzēties; ne visi aicināti mūs uzklausīt, un ne visiem mums jāpauž savas patiesības. Ar vārdiem jārīkojas ļoti taupīgi un piesardzīgi. Vieni un tie paši vārdi vienam ir balzāms, kas veldzē, bet citam inde. Kādreiz ir labi tieši labākos vārdus paturēt tikai sev, lai ļaudis nojauš, ka mums ir kaut kas ko teikt.Apslēpta bagātība vilina vairāk nekā atklāta.

„Esmu uzrakstījis vairākas grāmatas, kas izgājušas tikai dažos tūkstošos; es nespēju rakstīt neldzīgajam ziņkārīgo baram, bet dažiem nedaudziem. Taču šie nedaudzie ir parasti mani slavējuši par to, ko viņiem neesmu pateicis, bet licis tikai nojist. Cilvēkiem jāļauj pašiem domāt un meklēt patiesības sakni. Tikai to viņi atceras, kas pašu atrasts, kaut arī esmu bijis pamudinātājs. Bet es netīkoju ne pravieša, ne apgaismotāja slavas. Tas, ko rakstu un runāju, ir tikai manu vaļas brīžu nodarbība. Ne vien garīdzniekam jābūt taisnam, kas dod citiem priekšzīmi, bet katram citam pilsonim ir tie paši pienākumi. Katrai paaudzei sava dzīve jāsāk celt no apakšas, ne no jumta. Neba man vienmēr taisnība. Es uzklausu savus domu pretiniekus ar tikpat lielu pateicību kā draugus, kuri mani cildina. Dažreiz es pat augstāk cenoju pretiniekus nekā draugus, jo pirmie runā patiesību, bet otri aiz pieklājības vai pieķeršanās, jūtu apmulsināti, nesaskata to, kas būtu saskatāms, bet redz to, ko paši vēlētos ieraudzīt..."

Iesirmais vīrs ar zeltītajām aceņu apmalām uz brīdi apklusa, tad, pacēlis labo roku, rādīja Česlavam.

„Tur tā ir Lorelejas klints, kuru apdziedājis Heinrichs Heine. Vecā labā romantika. Mēs pat kara laikā dziedājām 'Die Luft ist kühl und es dunkelt...'; dziedāja karavīri, dziedāja pusaudži, kaut pēdējiem nebija ne jausmas, kas šīs dziesmas autors. Heine bija aizliegts, no literātūras vēstures izsvītrots dzejnieks. Bet Heine dzīvoja, arī vārdā neminēts, viņa gars bija stiprāks par Hitlera, Rozenberga un Himlera dusmām un naidu. Cilvēka garu nevar nomaitāt; var sakropļot viņa miesu, var to nogalināt, bet gars paliek kā universāls mantojums."

„Vai jums neliekas, ka mūsu dienu jaunatnei trūkst šīs romantikas, kas savā laikā spārnoja daža laba dzejnieka, daža laba domātāja domas? Man liekas, ka pasaule ir kļuvusi bagātāka, bet tai pašā reizē nabagāka. Vai mūsu līdzbraucēji lielu lielais vairums nav garā nabagie, kuri domā tikai par sevi, par saviem ienākumiem, kuriem nav citu pienākumu, kā tikai pašu patmīlības apmierināšana? Es lasu viņu sejās šīs labklājības, omulības un paštaisnības rakstus. Viņi visu ir aizmirsuši, kas bija pirms 1945. gada," sacīja Česlavs, vēlēdamies sarunu ievirzīt citās sliedēs, lai dzīves pieņēmējs skartu arī tās pretrunas. Bez pretrunu izlīdzināšanas nekas nebija iesākams. Ja katrai paaudzei savs nams jāceļ no apakšas, tad pretrunām, kuras izraisīja nepelnīta bagātība un nepiedienīga nabadzība, ir jānolauž atskabargas.

Omulīgais tērzētājs palūkojās Česlavā ar jautājoša skatienu. Šis jaunais cilvēks bija ciets kā krams. Viņš šķīla uguni, bet nedrupa.

„Protams, jums zināmā mērā taisnība. Pēc katra kara pirmie atģiedas tie, kuri pratuši izlocīties, palikt aizmugurē, nopelnīt uz citu posta. Es teikšu atklāti — man riebjas braukt pirmajā klasē, kaut varētu to atļauties. Nevaru panest jaunbagātnieku uzpūtību, kas ir daudz pārspīlētāka nekā senās aristokratijas. Viņi plīst no iedomības, un viņu dāmas, apkārušās briljantiem un zelta ķēdēm, man atgādina vācu tautas viszemākos instinktus. Tie ir laupītāju putni. Paldies Dievam, ka viņu nav pārāk daudz, un valsts aparāts ir pratis viņu ienākumus attiecīgi nomuitot vispārības labā. Es esmu pret sociālisma dogmu, kurai nav nekā kopīga ar sociālo taisnību, bet es esmu bijis un palikšu sociālās taisnības un iecietības aizstāvis."

(Turpinājums sekos)

Preses balle Toronto

Izskatā romantisko Casa Loma pili Ostina terasē, Toronto, 8. novembŗa vakarā apgaismoja lieli prožektori. Pils torņi pāri augsta jiem un vēl ne gluži kailajiem kokiem mirdzēja pret lietainajām debesīm zeltainā gaismā, bet lejā atklājās pilsētas panorāmu uguņu miriādēs. Automašīnu starmešu gaismas kūļi gandrīz nemitīgi šķēla vakara miglu, kad pils priekšā piebrauca mašīna pēc mašīnas. Dāmas garās balles kleitās ar ūdeļādas apmetņiem un kungi vakara tērpos pulcējās gaišajā pilī, kur šoreiz skanēja tikai latviešu valoda. To dzirdēja visur — pils gaŗajos gaiteņos, kur griestus atbalstīja augstie pīlāri, zālēs un priekštelpās, pat pagraba ejās un velvēs, kuŗās bija jānokāpj virsdrēbju novietotājiem. Tērauda bruņas, kuŗas kādreiz, varbūt, bija lepni nesuši sveši ieroču vīri, zem sakrustotajiem rapieŗiem likās izbrīnā sakustamies.

Ap 300 Preses balles dalībnieku vidū bija arī bruņinieki un tā vecās bruņas pils nišā nebija velti sadrebinājušās: latviskā vārda bruņinieki un reizē arī preses kalpi kopā ar rakstniekiem svinēja savas organizācijas — Latviešu preses biedrības Kanadas kopas 20 gadu jubileju! Viesi vēl vienmēr nāca. Latviešu trimdas prese un rakstniecība nebija viena. Zāle lēnām pildījās ar līksmu balles šalkoņu. Pie atspirdzinājumu galdiem piestāja pirmie malkotāji, kristalla glāzēs dzirkstīja Elizabetes Jirgenas „komponētā" bole, kuŗas recepti glabā tikai viņa pati. Lielajos sienas plakātos smējās iespiedumkļūdu velniņš, bet preses pīle ar izbrīnā vērstu skatienu it kā jautāja, kāpēc še greznajās telpās un svinīgajā svētku publikā neredz valdības ministru un diplomātu galā svārkus, ģenerāļu un ārzemju militāro misiju spožās uniformas ar ordeņiem, nopelnu krustiem, medaļām un citu apbalvojumu simboliem? Kāpēc vēl pie pils durvīm kavējas piebraukt valsts prezidenta melnais limuzīns? Preses ballēs Latvijā tā kādreiz bija... Taču še klusā jautātāja bija tikai preses pīle, kuŗa no pasaules pārvērtībām nekā nesaprata, kaut latvietes Valijas Mērnieces roku zīmēta, tāpat kā iespiedumkļūdu velniņš un citas dekorācijas, kuŗas Preses ballei deva vēlamo noskaņu un šarmu. Arī balles apmeklētājam kopā ar naīvo preses pīli it kā gribējās jautāt, kāpēc tas viss tik ātri pagaisis un tagad vairs nav? Un apmeklētājs skumji novērsās no naīvās preses pīles, kuŗa savā vientiesībā šai vakarā bija daudz laimīgāka... Kādā plakātā bija redzama pīle slimības gultā. Arī preses ļaudīm nav aiztaupītas gluži cilvēcīgas bēdas. Bet — mākslinieces zīmējums jau bija skatāms pagātnē.

Balles norises vadītājs un konferansjē — aktieris Jānis Freijs aicināja stāties balles atklāšanas polonēzei, kuŗu vadīja baletmākslas meistare Diana Jablokova - Vorpa pāri ar LNAK valdes priekšsēdi T. Kronbergu, viņiem tūlīt sekoja LPB centrālās valdes priekšsēdis V. Irbe ar Veru Kronbergu un Dr. H. Tichovskis ar dzīvesbiedri pirms iespiedumkļūdu velniņa (Liene Mārtinsone) un preses pīles (Maija Galķe), tad raibā, bet košā tērpu virknē, pārējie ballinieku pāri. Pēc lēnā un svinīgā polonēzes soļa garā virkne satrūka atsevišķos pāros un aizgriezās liegā valsī. Preses balle bija sākusies, varbūt greznākā un svinīgākā no visām, kādas vien LPB Kanadas kopas 20 darbības gados notikušas.

Deju mūzikai mijoties ar dažādiem pārsteigumiem un uzjautrinājumiem, preses pīlei un velniņam visur jaucoties pa vidu, ātri ritēja jautrās stundas, nesot līksmo balles vilni tuvāk pusnaktij, kad Kanadas konservatīvie likumi aizvelk smago priekškaru visai sabiedriskajai dzīvei.

Priekšnesumos Dianas Jablokovas - Vorpas klasiskā baleta skolas audzēkņu grupa, piedaloties latvietēm Aldai Henišai un Lilitai Lūkai, nodejoja baletainu „Kontrasti" skolas vadītājas horeogrāfijā un pēc Fr. Lista mūzikas. Kļūdu velniņš ar preses pīli šķirstīja latviešu laikrakstu numurus, klāstot publikai paši savus nedarbus un slavinot tradicionālo visu Preses baļļu izdevumu — iespiesto „Preses pīli", šoreiz jubilejas izdevumā, kuŗu bija sakārtojis Rūdolfs Norītis ar daudziem palīgiem Kanadā un ASV, bez sprigana teksta dodot arī atjautīgus Alfreda Jaunzema, Reiņa Birzgaļa, Jāņa Dekšņa, Elmara Damberga un citu zīmējumus Melitas Lapiņas burtu salikumā un Alberta Liepiņa ofsetgatavojumā.

Starpbrīžos puķu meitenes Baiba Lorberga un Māra Vanaga ar saviem pavadoņiem Jāni Zīvertu un Elmāru Neimani apstaigāja viesu galdus un par vienu dolaru katram uzdāvināja sarkanu rozi vai baltu neļķi. Kā jau jubilejā, neizpalika arī tradicionālais dzimšanas dienas kliņģeris ar 20 svecītēm. Tās ar spēcīgu pūtienu pirms kliņģeŗa sadalīšanas apdzēsa LPB Kanadas kopas priekšniece Biruta Senkēviča un kādreizējais kopas priekšsēdis Dr. H. Tichovskis, balles dalībniekiem nodziedot „Daudz baltu dieniņu", kam preses pīle pievienoja savus pļerkstienus, bet kļūdu velniņš labsirdīgi pakustināja gaŗo asti.

Jubilārei netrūka arī dāvanu, kuŗas bija sūtījuši labvēļi. Tā vīnu darinātava Chateau Gai bija dāvinājusi šampanieti bolei, bet Corby's dedzinātava „zāles" stipruma gradu pacelšanai.

Iespiestās „Preses Pīles" pircēji dabūja pārliecināties, ka pīlei kādreiz var arī ticēt. Viņi to uzzināja, kad J. Freija balss skaļrunī aicināja pieteikties „Preses Pīles" īpašniekus, kuŗu eksemplārā pīļtēviņš iezīmēts ar zaļu asti, bet trusis ar zaļu vēderu. Pīļtēviņa īpašniece izrādījās Kanadas vanadžu priekšniece Monika Jonāne, saņemot nekustamo īpašumu pārdošanas biroju īpašnieka Ilmāra Jankovska dāvināto balvu — šokolādes konfekšu kārbu, bet truša īpašnieks Dr. E. Upenieks — Jāņa Šķirmanta apgāda atvēlētās 4 grāmatas.

Ņujorkas laikraksta „Laiks" izdevējs Helmārs Rudzītis bija ziedojis divas pudeles šampanieša. Viena no tām izlozē ar ieejas kartes numuru 66 „krita" Edgaram Kārkliņam, bet otrai līdz bija dota „īpaša klauzula", savienota ar „Laika" 20 gadu jubileju tai pašā vakarā Ņujorkā: dzirkstīgā dzēriena pudele piešķirama 20. pārim balles polonēzē. To ieguva Astrīda Veisa un Edgars Skujevskis. Viņus bez kompūtera palīdzības bija izskaitļojis LPB Kanadas kopas vice-pr-dis A. Vinčels, kuŗš vēlāk pārvērtās redaktorā un laikraksta „Latvija Amerikā" tradicionāli dāvināto cepto pīli ar piedevām pret ieejas karti Nr. 161 pasniedza Evaldam Lejiņam, Greenwood Printers īpašnieka Valtera Ziediņa balvu — „Jaunās Gaitas" gada abonementu ieguva Zelma Pētersona.

Iepriekš bija notikušas „pavisam trakas lietas": E. Zakuļa deju kapellai pārtraucot spēlēt, mikrofonā iedārdējās J. Freija balss un aicināja pieteikties automašīnas Nr. 106167 īpašnieku. „Atkal jau nepareizi noparkojis!" sirdījās dejotāji, metot skatienu pulkstenī, kas neļelīgi ātri steidzās uz pusnakts stundu. Kad pēc atkārtotiem aicinājumiem no kāda galda lēni piecēlās „vainīgā numura" īpašnieks un gausiem soļiem tuvojās saucējam, protestējošās balsis zālē pēkšņi apklusa, jo tas izrādījās LNAK valdes pr-dis T. Kronbergs, Kanadas latviešu idejiskais vadītājs un vienotājs. Viņš nesaprašanā raudzījās mikrofona priekšā Jurim Freijam tieši acīs, bet rutīnētais aktieris nebija nemaz drūms: pret līdzcilvēku izjūtām, daudzus gadus staigājot pa skatuves dēļiem, viņš savu sirdi izrādījās pilnīgi nocietinājis. Jā, J. Freijs pat nekautrējās skaļā balsī paziņot: „Ontario policija jūs meklē!" Tad vakara vadītājs iejūtīgo inkvizīciju tomēr pārtrauca, paziņodams, ka T. Kronbergs laimējis Schenley destillērijas pārsteiguma balvu — liķieru glāžu komplektu ar paplāti.

Vēl daži pārsteigumi, dažas dejas, un tad spožā preses balle bija aizšalkusi.

K. Sidars

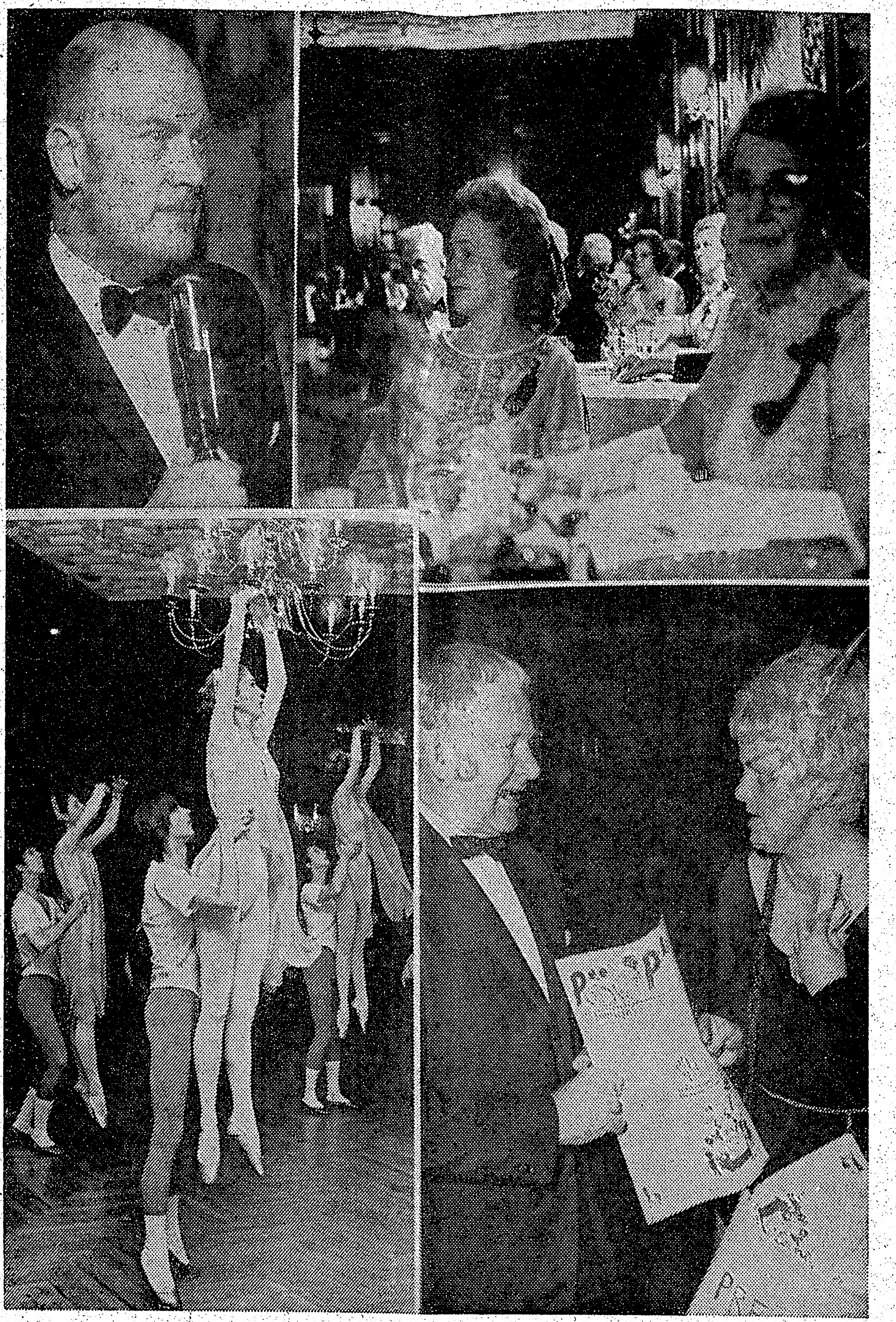

PRESES BALLĒ TORONTO

Aizvadītā LPB Kanadas kopas 20 gadu jubilejā rīkotā Preses balle Toronto apmeklētāju sarunās, liekas, būs vēl ilgi, jo līdzīga jau sen nebija notikusi. Augšējā uzņēmumā pa kreisi balles ceremoniju meistars Juris Freijs paziņo ieejas karšu numurus, kuŗi laimējuši pārsteiguma balvas, ar gaidām un cerībām (uzņēmumā pa labi) viņa sauktajos skaitļos krāšņi uguņotajā Casa Lomas pils deju zālē klausoties apmeklētājiem pie galdiņiem. — Apakšā pa kreisi: Dianas Jablokovas-Vorpas baleta skolas audzēkņi dejo baletainā „Kontrasti". — Pa labi: No Drukas kļūdu velniņa (Lienes Mārtinsones) balles tradicionālo izdevumu „Preses Pīli" iegādājas Latviešu virsnieku apvienības Kanadā valdes loceklis A. Eglītis.

Foto: J. Ligers

TORONTO ZIŅAS

● LNAK rīkotā valstssvētku pieņemšana notiks 21. novembrī pl. 8 vakarā Latviešu namā, bet Latvijas neatkarības dienas svinīgais akts — 22. novembrī plkst. 7 vakarā Ītona auditorijā. Svētku runu teiks BPLA un ALA valdes priekšsēdis prof. P. Lejiņš no Vašingtonas, bet koncertā piedalīsies vīru koris Viesturs, Hamiltonas meiteņu ansamblis Dzintars un vijolnieks Arturs Jansons, klavierpavadījumus spēlējot Inesei Černavskai. Ieeja pret ziedojumiem, sākot ar 1 dol. no personas.

● TLB sestdienas skolā Latvijas valstssvētku akts notiks 22. novembrī plkst. 10 rītā Džeses Kečama skolas telpās, kuŗā paziņos pēdējās klases rakstu darbu sacensības rezultātus Latvijas vēsturē. Darbus izvērtējusi speciāla komisija, kuŗā darbojas skolas pārzine A. Martinsone, vēstures skolotājas M. Miezīte un V. Slavieša, kā arī LNAK izglītības nozares vadītājs J. Mežaks. Aktā paredzama arī BPLA un ALA priekšsēža prof. P. Lejiņa piedalīšanās.

● Latviešu virsnieku apvienības Kanadā rīkotā Latvijas kaŗaskolas 50 gadu dibināšanas atcere, apvienota ar balli, notiks 29. novembrī plkst. 6.30 vakarā Latviešu namā.

● Mākslinieka Otto Grebžes 54. patstāvīgo gleznu izstādi atklās 30. novembrī plkst. 3 pēcpusdienā viņa studijā Ričmondhillā (47 Pemberton cresc. N.).

● Toronto latviešu filatelistu kluba biedru sanāksme notiks 23. novembrī plkst. 2 pēcpusdienā sekretāra P. Rudlapa mājā, 117 Westrose Ave.

● Dr. Natālija Pētersone tagad pieņem slimniekus nama otrā stāvā 559 College Street katru dienu no plkst. 2 pēcpusdienā līdz 8 vakarā, izņemot svētdienas un svētku dienas; tālrunis kabinetā 922-2338, bet mājās 925-3679.

● Lai pateiktos daudzajiem jauniešiem, kuŗi Kanadas latviešu 5. dziesmu svētku jaunatnes nedēļas „Nākotne 70" sarīkojumu popularizēšanai un līdzekļu iegūšanai programmas īstenošanai 19. oktobrī piedalījās 25 jūdžu soļojumā „no Rīgas uz Jelgavu", komiteja „pastaigas" dalībniekiem 23. novembrī plkst. 4 pēcpusdienā paredzējusi īpašu slēgtu sarīkojumu, aicinot jauniešus līdz šim datumam iekasēt no saviem „sponsoriem" pieteikto samaksu par nosoļoto jūdžu skaitu. Sarīkojumā bez soļojuma dalībnieku pamielošanas izrādīs filmu par Divreizdivi nometni un citiem jaunatnes pasākumiem, kā arī izlozēs vairākas brīvkartes atsevišķiem „Nākotne 70" programmas sarīkojumiem. Priekšnesumos paredzētas arī dziesmas, mūzika un tautas dejas.

● TLB sestdienas skolas jau ziņotajā šī gada sarīkojumu plānā izdarīts grozījums: 3. maijā paredzētais Ģimenes dienas sarīkojums pārcelts uz 26. aprīli un notiks Kolumba zālē. Pārējie skolas sarīkojumi notiks, kā jau ziņots: 4. janvārī Ziemsvētku eglīte Kolumba zālē, bet 6. jūnijā skolas izlaiduma akts Latviešu namā, jaunākajām klasēm mācības pabeidzot jau maijā ar liecību saņemšanu skolas telpās. Nesen ievēlētā skolas vecāku padome savā pirmajā sēdē 5. novembrī šo plānu vēl papildināja, paredzot 15. februārī kopā ar TLB dāmu komiteju Latviešu namā rīkot bazāru, bet jau 18. janvārī plkst. 2 pēcpusdienā Latviešu namā jaunu pasākumu — „vecāku talantu vakaru", apmēram līdzīgu jau labi pazīstamajai TLB dāmu komitejas gadskārtēji rīkotajai „jauno talantu pēcpusdienai". Šis sarīkojums domāts vecāku un skolotāju savstarpējai tuvināšanai un līdzekļu iegūšanai skolas vajadzībām, un tajā skolēnu vecākiem būs dota iespēja parādīt savus dažādos dotumus arī tīri amatieriskā plāksnē.

Suminājums 3 lāčplēšiem Montreālā

DV Montrealas nodaļa 8. novembrī Viktorijas zālē, pulcējoties kopā ar viesiem savos 19. gadasvētkos, atzīmēja arī Lāčplēša kaŗa ordeņa 50 gadu dibināšanas atceri un daudzināja latviešu kaŗavīrus. Sarīkojumu ar uzrunu atklāja nodaļas pr-dis *J. Gributs*, apsveicot šī vakara goda viesus — Montreālā dzīvojošos lāčplēšus plkv. R. Veckalniņu, R. Gobu un V. Grīnu, kuŗiem Rita Zeltiņa pasniedza ziedus. Pēc kopīgi nodziedātās Latvijas himnas R. Veckalniņš uzrunā pakavējās pie grūtajiem apstākļiem Latvijas dzimšanas laikā, sevišķi uzsveŗot 1919. gada novembŗa lielo nozīmi mūsu valsts vēsturē.

Svētku runu teica Kanadas DV valdes priekšsēža vietnieks J. Gailītis no Hamiltonas, daudzinot latviešu kaŗavīrus un atceroties viņu stāju un veikumus cīņā par Latviju. Pēc runas viņš pasniedza Kanadas DV valdes piešķirtos atzinības rakstus tautas deju kopai Ačkups par sekmīgo latviešu vārda un tradiciju paušanu Kanadā un ASV, un J. Dindzānam par gadiem veikto pašaizliedzīgo darbu latviešu interešu labā. Atzinības raksti bija piešķirti arī Latvijas konsulam Montreālā V. Tomsonam un DV Montrealas nodaļas darbiniekam J. Gailim, bet viņi nebija ieradušies.

Pēc apsveicēju virknes un rakstveida vēlējumu nolasīšanas, sarīkojuma mūzikālajā daļā ar solodziesmām uzstājās Juris Zilkalns, dziedot arī duetu ar Baibu Dindzāni, kuŗa savukārt dziedāja duetu ar māsu Renāti. Priekšnesumus sniedza arī jaunā koklētāju un dziedātāju grupa, kuŗa Ritas Strautiņas vadībā darbojas DV apvienības paspārnē un Jāņa Dindzāna apmācībā. Sarīkojuma oficiālā daļa beidzās ar Ritas Strautiņas nodeklamētu B. Senkēvičas dzejoli par kaŗavīru un J. Gailīša demonstrēto filmu par DV saimes darbu un dzīvi Kanadā.

Sekojošajā saviesīgajā vakarā par deju mūziku rūpējās E. Reveliņš ar A. Štigneru, bet vanadzes un vanagi — par dzērieniem un uzkodām. Laimīgie loterijā guva zosi un dažādas mantas, stundām aizritot pārrunās un atmiņās.

—ms

Kad dvēselei uzvilktas baltas drānas...

LATVIEŠU PRESES BIEDRĪBAS KANADAS KOPAS 20 GADU DARBĪBAS ATCERE TORONTO (2)

Pēc daudzo apsveicēju izteiktās atzinības, suminājumiem un novēlējumiem turpmākajam darbam un rakstveida sveicienu nolasīšanas, kuŗiem dienu pēc akta vēl pievienojās LPB Vācijas kopas prieža J. Sudrabiņa sūtītais apsveikums, Latviešu preses biedrības Kanadas kopas 20 gadu darbības atceres akta (tā sākuma daļa atreferēta iepriekšējā numurā) norises vadītājs V. Upeslācis griezās tieši pie B. Senkēvičas un Dr. H. Tichovska kā vienīgajiem valdes priekšsēžiem kopas 20 gadu pastāvēšanas laikā. „Tu visu priekšā esi izcēlusies ar vienu īpašību — milzīgu neatlaidību un optimismu," viņš, izteicot pateicību Birutai Senkēvičai, atzina, „kad citi pagrieza muguru tā saucamajām letiņu būšanām. Tu to neesi darījusi visus aizvadītos 20 gadus. To mēs esam pamanījuši un novērtējuši." Pateicībā norādījis, ka arī Dr. Heronims Tichovskis bijis ilggadējs valdes loceklis un vienu darbības posmu tās priekšsēdis, kad arī kopa atradusies gudra cilvēka labās un drošās rokās, V. Upeslācis uzsvēra, ka abi aplaimojuši kopu ar inteliģentu un gudru vadību.

Liekas, ka arī visi akta dalībnieki (izņemot, varbūt, nedaudzus, bet noteikti nemitīgo kodīgo „komentāru" izteicēju publikas rindās) jutās dziļi aizkustināti, kad drebošā balsī un, cīnoties ar prieka, gandarījuma un aizgrābtības asarām, pateicības uzrunu uzsāka Biruta Senkēviča, klausītājiem ziņot, ka viņa tikai pirms nedēļas atstājusi slimnīcu pēc pārciestas smadzeņu triekas un, par spīti ārstu ieteiktajai pilnīgai atpūtai un mieram, piedalās jubilejas sarīkojumos, lai būtu savas kopas biedru vidū šai tik ļoti gaidītajā lielajā dienā, kuŗa neapšaubāmi bija arī viņas pašas lielā diena, varbūt viena no lielākajām un nozīmīgākajām visā viņas līdzšinējā mūžā. Publikas izturēšanās un akta dalībnieku sejas izteiksmes liecināja, ka visi (gandrīz) šī brīža sevišķo nozīmi labi izprot.

„Šodien piedzīvoju vienu pārsteigumu pēc otra," uzrunas ievadījumā teica B. Senkēviča, „bet kā pats lielākais, kaut neesmu vēl 70 gadu veca, Latviešu preses biedrības goda biedres diploms. To man nule pasniedza par lieliem nopelniem. Es tā nedomāju, jo savā darbā esmu vadījusies tikai no latviskās sirdsapziņas, un tas, pēc manām domām, nav nopelns, bet pienākums." Atzinusi, ka izraudzīšana par LPB goda biedri viņai ir liels pagodinājums, it sevišķi tādēļ, ka, kā preses ļaudis jau zina, viņa nākošajā gadā reizē ar jaunajām vēlēšanām no LPB Kanadas kopas valdes darba aizies, B. Senkēviča, atskatoties uz pēdējiem mēnešiem un ievērojot šai jubilejas aktā dzirdēto, dziļa pārdzīvojuma slāpētā balsī teica: „Lai vislielākais paldies Dievam, ka Viņš nāvi, kas bija izgājusi pastaigāt uz manu māju, aizgrieza prom un ļāva man šo dienu un šos svētkus piedzīvot! Lieli pārdzīvojumi un kritiskas slimības gultā aizvadītas dienas ļauj visu citādi skatīt, dvēselei it kā uzvelkot baltas drānas, ar kādām iešu tālāk dzīvē." B. Senkēviča norādīja, ka nav lielus darbus veikusi, bet vienmēr iegādījies tā, ka viņa bijusi sācējos. Tā, piemēram, bijis pirmajos bēgļu gados Vācijā, kur viņa kopā ar V. Korstu un L. Bērziņu Hanavas nometnē uzsāka trimdas laikrakstu „Tēvzeme", un tā bijis arī Kanadā, kur viņa ar pašreizējās „Latvijas Amerikā" garīgo un miesīgo priekšteci „Brīvo Balsi" latviešus kopā saukusi. Griežoties ne tikai pie klausītājiem, bet visas latviešu sabiedrības, B. Senkēviča pateicības uzrunas nobeigumā, it kā dvēselei uzvilktajās baltajās drānās paceļoties līdzās senlatviešu vaidelotim un zīmju gudrajam tulkam, atguvusi balss stingrumu un skanīgumu, kvēli un dedzīgi, neatlaidīgi kā vienmēr, aicināja, mudināja un brīdināja: „Tas ir atkarīgs tikai no jums pašiem, par cik jūs būsit latvieši: cik daudz lasīsit latviešu avīzes un grāmatas, sūtīsit bērnus latviešu skolā, ievadīsit viņus latviešu dzīves ziņā, iepazīstināsit ar latviešu tautas gara mantojumu un ievadīsit viņus latviskajā pasaulē. Ja vēlaties, lai mūsu tauta pastāv, tad svēta jātur mūsu latviešu valoda, svētam mūžam jābūt mūsu dzimtenes Latvijas vārdam!"

Liekas, visai retas bijušas reizes, kad tautas lūgšana „Dievs, svētī Latviju!" izskanēja tik izjusti kā šoreiz, akta dalībniekiem vienojoties Latvijas himnā, ar kuŗas pēdējām skaņām LPB Kanadas kopas 20 gadu darbības atceres akts beidzās, bet publika, it kā neredzamu saišu piesieta, nevarēja piecelties starpbrīdim pirms sekojošā rakstnieku cēliena, bet domīgi labu brīdi vēl kavējās krēslu rindās. Atkal it kā baltās drānas dvēselei uzvilkusi, B. Senkēviča izmantoja šo brīdi, lai kā pati labestība pasniegtu pa ziedam no savas saņemtās puķu bagātības visiem klātesošajiem kopas biedriem; vadoties no Kārļa Skalbes kaķīša dzīves ziņas, ka pasaulē nav vairojamas sāpes, ziedu sniedzot arī vēl nesenajai darba līdzgaitniecei kopas valdē, kuŗa viņai šo lielo gandarījuma dienu nebija vēlējusi.

Netiešs akta īss turpinājums vēl iznāca autoru, rīkotāju un viesu kopīgajās vakariņās pēc rakstnieku cēliena, kas atreferēts šī numura citā vietā, kad LPB Kanadas kopas vicepr-dis A. Vinčels, „bēgdams" no biežā pārmetuma, ka pārāk daudz runā par pagātni, runāja par nākotni, apsveicot B. Senkēviču sakarā ar dzimšanas dienu divas dienas vēlāk un pasniedzot viņai kopas biedru vārdā ziedus.

Še Preses kopu un tās priekšnieci apsveica arī Kanadas DV valdes prieksēdis E. Krūka, stādoties eventuāliem nepazinējiem priekšā kā „Preses kopas sekretāres vīrs" un ar to uzsveŗot lielo tuvību LPB Kanadas kopas un Kanadas DV saimes darbā, jo bez fakta, ka labs skaits DV darbinieku ir Preses kopas biedri, dažiem darbojoties arī tās valdē, Kanadas DV saime savā laikā rīkojusi vispār pirmo rakstnieku cēlienu un izdod vispārēju latviešu laikrakstu. Šīs tuvības dēļ E. Krūka ieskatīja par pareizāku DV saimes vēlējumus nodot pie vakariņu galda intimākā sabiedrībā, ne oficiālajā jubilejas daļā, kuŗā viņš, kā pats izteicās, nebija nācis kā Kanadas DV valdes priekšsēdis, bet gan kā technisks darbinieks, lai pirms akta būtu palīdzīgs rīkotājiem ar sienu dekorējumu piestiprināšanu.

Savā apsveikumā E. Krūka cita vidū atzina: „Ja visus aizvadītos gadus Preses kopu uzskatīju par vienu no mūsu nacionālākajām vienībām, tad šobrīd ar nožēlu jūtos spiests teikt, ka pēdējā laikā vairs nav tā, kā vienmēr bijis." Viņš norādīja, ka sāpīgi bijis redzēt, ka kāda dzejniece vienīgā palikusi sēžam, kad visi spontāni piecēlušies, lai sumināt nesavtīgu un nacionālu darbu veicēju, tādēļ jo lielāks bijis prieks, kad vēlāk suminātā visu atkal it kā izlīdzinājusi, savā sirsnībā nepiemirstot ziedu arī vainīgajai. To ievērojot, E. Krūka uzrunu pabeidza ar vārdiem: „Mēdz teikt, ka citiem vienmēr novēl to, kas pašam vistuvāk. Tādēļ novēlu LPB Kanadas kopai būt atkal viengabalainai kā agrāk, bet kopas biedriem palikt mūžam uzticīgiem karogiem, kuŗš ir sarkans ar baltu svītru vidū!"

Vtr.

DAUGAVAS VANAGU TRADICIONĀLAIS ZIEMSVĒTKU TIRDZIŅŠ notiks š. g. 6. DECEMBRĪ no pl. 10 — 8 vak. un 7. DECEMBRĪ no pl. 10 — 5 pēcp. DV NAMĀ — 125 Broadview Ave. Toronto.
Uzaicinājums māksliniekiem, daiļamatniekiem un citiem novietņu interesentiem pieteikties līdz 25. novembrim darba laikā — DV Grāmatnīcā, tālr. 921-7121, un vakaros pie A. Šterna — tālr. 787-6265.
RĪCĪBAS KOMITEJA

...TO ZIŅAS

...niešiem, kuri Kanadas latviešu 5. dziesmu svētku jaunatnes nedēļas „Nākotne 70" sarīkojumu popularizēšanai un līdzekļu iegūšanai programmas istenošanai 19. oktobrī piedalījās 25 jūdžu soļojumā „no Rīgas uz Jelgavu", komiteja „pastaigas" dalībniekiem 23. novembrī plkst. 4 pēcpusdienā paredzējusi īpašu slēgtu sarīkojumu, aicinot jauniešus līdz šim datumam iekasēt no saviem „sponsoriem" pieteikto samaksu par nosoļoto jūdžu skaitu. Sarīkojumā bez soļojuma dalībnieku pamielošanas izrādīs filmu par Divreizdīvi nometni un citiem jaunatnes pasākumiem, kā arī izlozēs vairākas brīvkartes atsevišķiem „Nākotne 70" programmas sarīkojumiem. Priekšnesumos paredzētas arī dziesmas, mūzika un tautas dejas.

● TLB sestdienas skolas jau ziņotajā šī gada sarīkojumu plānā izdarīts grozījums: 3. maijā paredzētais Ģimenes dienas sarīkojums pārcelts uz 26. aprīli un notiks Kolumba zālē. Pārējie skolas sarīkojumi notiks, kā jau zināts: 4. janvārī Ziemsvētku eglīte Kolumba zālē, bet 6. jūnijā skolas izlaiduma akts Latviešu namā, jaunākajām klasēm mācības pabeidzot jau maijā ar liecību saņemšanu skolas telpās. Nesen ievēlētā skolas vecāku padome savā pirmajā sēdē 5. novembrī šo plānu vēl papildināja, paredzot 15. februārī kopā ar TLB dāmu komiteju Latviešu namā rīkot bazāru, bet jau 18. janvārī plkst. 2 pēcpusdienā Latviešu namā jaunu pasākumu — „vecāku talantu vakaru", apņemot palīdzēt un labi pazīstamajai TLB dāmu komitejas gadskārtēji rīkotajai „jauno talantu pēcpusdienai". Šis sarīkojums domāts vecāku un skolotāju savstarpējai tuvināšanai un līdzekļu iegūšanai skolas vajadzībām, un tajā skolēnu vecākiem būs dota iespēja parādīt savus dažādos dotumus arī tīri amatierisķā plāksnē.

...plēšiem Montreālā

...lasvētkos, atzīmēja arī Lāčplēša kara ordeņa 50 gadu dibināšanas atceri un daudzināja latviešu karavīrus. Sarīkojumu ar uzrunu atklāja nodaļas pr-dis J. Gributs, apsveicot šī vakara goda viesus — Montreālā dzīvojošos lāčplēšus plkv. R. Veckalniņu, R. Gobu un V. Grīnu, kuriem Rita Zeltiņa pasniedza ziedus. Pēc kopīgi nodziedātās Latvijas himnas R. Veckalniņš uzrunā pakavējās pie grūtajiem apstākļiem Latvijas atdzimšanas laikā, sevišķi uzsverot 1919. gada novembra lielo nozīmi mūsu valsts vēsturē.

Svētku runu teica Kanadas DV valdes priekšsēža vietnieks J. Gailītis no Hamiltonas, daudzinot latviešu karavīrus un atceroties viņu stāju un veikumus cīņā par Latviju. Pēc runas viņš pasniedza Kanadas DV valdes piešķirtos atzinības rakstus tautas deju kopai Ačkups par sekmīgo latviešu vārda un tradiciju paušanu Kanadā un ASV, un J. Dindonam par gadiem veikto pašaizliedzīgo darbu latviešu interešu labā. Atzinības raksti bija piešķirti arī Latvijas konsulam Montreālā V. Tomsonam un DV Montrealas nodaļas darbiniekam J. Gailim, bet viņi nebija ieradušies.

Pēc apsveikciju virknes un rakstveida vēlējumu nolasīšanas, sarīkojuma mākslinieciskajā daļā ar solodziesmām uzstājās Juris Ziļkalns, dziedot arī duetu ar Baibu Dindāni, kura savukārt dziedāja duetu ar māsu Renāti. Priekšnesumus sniedza arī jaunā koklētāju un dziedātāju grupa, kura Ritas Strautiņas vadībā darbojas DV apvienības paspārnē un Jāņa Dindzāna apmācībā. Sarīkojuma oficiālā daļa beidzās ar Ritas Strautiņas nodeklamēto B. Strēlnieces dzejoli, pēc kam J. Gailīša demonstrēto filmu par DV saimes darbu Kanadā.

Sekojošajā saviesīgajā vakarā par deju mūziku rūpējās E. Reveliņš ar A. Stigneru, bet vanadzes un vanagi — par dzērieniem un uzkodām. Laimīgie loterijā guva zosi un dažādas mantas, stundām aizritot pārrunās un atmiņās.

—ms

...KU

...ros pie A. Sterna —

...CĪBAS KOMITEJA

LIELĀKĀ PROBLĒMA...

(Pārnesums no 1. lpp.)

jā jālasa un jāpārrunā bērniem piemērotas latviešu grāmatas, jāraugās, lai latviešu skolā uzdotie uzdevumi būtu veikti ar izpratni. Skola palīdz apzināties piederību pie latviešu tautas. Arvien vairāk amerikāņu tautību sakausēšanas princips pāriet uz mozaikas teoriju. Tajā vieta arī latviešiem. Trimdas skola rada bērnos interesi par Latviju un latviešu tautu ne tikai pagātnē, bet arī mūsdienās. Bērniem jāapzinās, ka trimdā ir tikai daļa no latviešu tautas. Runājot par fikcijām trimdas skolu dzīvē, referents pieskārās vēl arvien vietām manāmajam uzskatam, ka trimdas skola ir neatkarīgās Latvijas skolas turpinājums, kas jau sen novecojis un mūsdienu vides bērnam neinteresants un nepieņemams, tāpat kā uzskats, ka tam, kas bijis labs Latvijas skolās, jābūt labam arī tagad. Novērots, ka skolotājs, priekšmetu mācīdams, domā, ka bērni viņu saprot un seko, taču patiesībā, diemžēl, tā nav. Skolotāju un skolēnu darbu apgrūtina piemērotu mācības līdzekļu trūkums; trimdas skolas bibliotēkas nav sakārtotas, bieži vien nepilnīgas. ASV kongress un senāts ir pieņēmis lēmumu par divvalodu sistēmas atbalstīšanu. Šo iespēju jo plaši izmanto portorikāņu un spāņu grupas. Vai arī latvieši ir painteresējušies un mēģinājuši gūt kādu atbalstu? Kopsavilkumā referents atzina, ka latviešu trimdas skolai jābūt interešu grupai ar konkrētām zināšanām un mērķi.

Konferences turpinājumu nākošajā dienā ievadīja māc. J. Lazda ar lūgšanu, bet pirmajā darba sekā bija skolotāja H. Kreicera (Čikaga) paraugstunda latviešu literatūrā 8. tautskolas klasei, kurā piedalījās Grand Rapidu skolas audzēkņi. H. Kreicers par tematu bija izvēlējies nesen mūžībā aizgājušā dzejnieka Pētera Ērmaņa dzejoli „Bija un būs". Stunda no sākuma līdz beigām (45 min.) bija paidagoģijas un metodikas meistara paraugs.

Rietumu apgabala referenta latviešu skolu lietās T. Sija referātu „Jauno skolotāju sagatavošana" nolasīja J. Blumbergs. Referāts sniedza pārskatu par skolotāju semināra tematiem un darbību Divreizdīvi nometnē pie Portlandes nule aizvadītajā vasarā. Diemžēl, atkal bija konstatējams mazais interesentu skaits: pērn skolotāju kursos ap 25, bet skolotāju pudurī tikai 8 dalībnieki. Pārrunājamie temati un lektori semināristiem bija izraudzīti ļoti plaši, tādēļ pārrunās izskanēja šaubas, vai īsajā nometnes laikā jauniešiem, kas ieradušies bez jebkādām priekšzināšanām paidagoģijā, vispār bija iespējams šo tik plašo programmu izprast un uzņemt. Lai vismaz daļēji šos trūkumus turpmāk novērstu, konferences dalībnieki vienojās, ka uz Divreizdīvi nometnes skolotāju semināru sūtāmie interesenti būtu jau iepriekš iepazīstināmi ar paidagoģijas elementārterminiem, tāpat tiem būtu dodama iespēja piedalīties un novērot praktiskās stundas vietējās latviešu skolās. Jālūdz organizācijas, it īpaši studentu akadēmiskās vienības, neskopoties ar stipendijām jauno latviešu skolotāju atbalstam. Runājot par jauno skolotāju sagatavošanu vispār, Garezera vadība ir ar mieru dot iespēju sarīkot seminārus jaunajām mātēm, kuras vēlas darboties latviešu skolās, kā to jau dara nometņu audzinātāju sagatavošanā.

Pirms sava referāta Amerikas latviešu skolotāju biedrības pr-dis Ed. Avots paziņoja biedrības valdes lēmumu, ar kuru par ALSB mūža biedriem uzņemti ilggadējie skolotāji Elza Klaustiņa, Marija Lesniece, Ansis Kurmis un Andrejs Bankovičs, bet par goda biedriem — ALAs izglītības biroja kādreizējie vadītāji Mārtiņš Celms, Dr. Pēteris Norvilis un pašreizējais Jānis Blumbergs. Konferences dalībnieki atzinību izteica aplausiem.

Referātā „Skolotājs un sabiedrība" Ed. Avots (Grand Rapidi) norādīja uz skolotāju ļoti svarīgo individa un sabiedrības audzināšanas uzdevumu. Pieskaroties ALSB darbībai, referents paskaidroja, ka tās mērķis ir apvienot visus latviešu skolotājus brīvajā pasaulē un ka pašreizējā valde ir tikai iniciatoru grupa biedrības īstenas darbības uzsākšanai. Paredzētas biedrības atsevišķas vienības apgabalos un kontinentos ar centrālo valdes sēdekli, vadoties no vēlēšanu rezultātiem, jebkurā vietā. ALAs izglītības birojs piedāvājis biedrībai iespēju publicēties „Kultūras biļetena" nodaļā, kurai ALSB izraudzījusi nosaukumu „Trimdas skola". Pirmajā izdevumā paredzēti raksti par pirmo „Trimdas skolas" redaktoru Ansi Kurmi, latviešu audzināšanas jautājumiem, latviešu valodas pareizu lietošanu (Zariņu Jānis) u.c. Biļetena redaktrise Alīde Cīrule lūdz skolas iesūtīt ziņas par darbību, attēlus, aprakstus. ALSB ar Čikagas latviešu biedrības atļauju iekārtojusi tās bibliotēkas telpās savu metodikas un paidagoģiskās literatūras krātuvi, kurā jau novietoti materiāli gan no Latvijas neatkarības laika, gan Vācijas nometņu gadu izdevumiem, gan arī visjaunākās publikācijas šajās nozarēs. Biedrība izveidojusi arī latviešu valodas un metodikas grupas, kuras darbojas R. Sinātes un prof. V. Zepa vadībā.

Konferences nobeigumā tās dalībnieki izteica pateicību rīkotājiem un referentiem un vienojās nākošo konferenci sasaukt 1970. gada rudenī Detroitā. Par bagātīgu cienastu abās dienās bija rūpējušās Grand Rapidu latviešu skola audzēkņu mātes.

Ilze Šimane

ASV vidienes apgabala latviešu skolotāju konferences dalībnieki Grand Rapidos: priekšā no kreisās puses sēž māc. I. Gaide (Klīvlenda), A. Bankovičs (Mineapole), M. Lesniece (Grand Rapidi), E. Avots (Grand Rapidi), ALAs izglītības biroja vadītājs J. Blumbergs, H. Kreicers (Čikaga), L. Vīksne (Detroita), A. Bolšteins (Milvoki) un V. Lībants (Grand Rapidi). Foto: K. Puriņš

Latvisko zīmju sargātāja

KERAMIĶES ANNAS GRAUDIŅAS DARBU IZSTĀDĒ TORONTO

Latvieši ir viena no tām, varbūt, retajām tautām, kas savos praktiskajos meklējumos tiecas pēc daiļuma tā dziļākajā būtībā, kā pauž tautas māksla, tās etnogrāfiskie un stilistiskie izpaudumi, kuri ieveidoti kādā mākslas priekšmetā, valdzinot ar apdares vērtību. Lietiskā māksla, kurā praktiskais saliedēts ar māksliniecisko, vienmēr saistījusi mūsu interesi, kuru nemaz zaudējusi arī daudzajos svešniecības gados, citu tautu kultūras lokā dzīvojot, jo vēl tagad kāri tiecamies pēc mākslas priekšmetiem, kuri darināti un veidoti mūsu etnogrāfiskās tradicijās, vienalga, vai tās ir sudraba un dzintara rotas, ādas izstrādājumi, kokgriezumi, keramika, vai arī citi latviskās lietiskās mākslas darinājumi.

Atzīstot lietiskās mākslas vērtību un nākotni, jau Latvijas neatkarības agrākajos gados Liepājā līdzās valsts technikumam un ģimnazijai ar vidējās izglītības kursu sāka darboties arī lietiskās mākslas vidusskola, kuru apmeklēja ar mākslinieciskiem dotumiem apveltīti jaunieši, zēni un meitenes, lai pēc šīs mācības iestādes beigšanas izietu dzīvē ar bagātīgām teorētiskām un techniskām zināšanām kā lietiskās mākslas praktiķi, vai arī turpinātu izglītību Latvijas mākslas akadēmijā.

Ar vienu no kādreizējās Liepājas lietiskās mākslas vidusskolas absolventēm, keramiķi Annu Graudiņu, tikāmies viņas darbu izstādē 7. un 8. novembrī Sv. Jāņa baznīcas zālē Toronto. Izstādi bija rīkojuši Lotus puķu veikala īpašnieki Ināra un Arvīds Tīrumi, kuri apgādā pircējus ar Annas Graudiņas izstrādājumiem, jo pati keramiķe dzīvo ASV, kur Pēnfildā pēdējā laikā ierīkojusi pati savu darbnīcu, ap 10 jūdžu attālumā no Ročestras. Spītējot visām muitas formālitāšu grūtībām, viņa pāri robežai bija atvedusi uz Toronto savus izstrādājumus — latviskus podus, šķīvjus, krūzes, vāzes, alus kausus, augļu traukus, medus un pelnu trauciņus, lai ar šo bagāto darbu klāstu iepriecinātu tautiešus. Ar dzīvošanu aizrobežā, laikam, arī izskaidrojams, kādēļ Annai Graudiņai no līdzšinējām 11 izstādēm tikai divas notikušas Toronto, bet visas pārējās ASV — Ņujorkā un Bostonā divas reizes, bet pa vienai — Kalamazū, Čikagā, Filadelfijā, Vašingtonā un Sirakūzās. Viņas pirmā izstāde Toronto notika 1965. gadā Lotus puķu veikalā, bet nule notikušajā jau bija meklēta plašāka saskare ar latviešu sabiedrību.

Braucot uz Toronto ar savu darbu klāstu, podniece, kā A. Graudiņa pati sevi apzīmē, nebija vīlusies. Jau izstādes atklāšanas vakarā apmeklētāju skaitu, vērtējot pēc izdzertajām vīna glāzītēm, varēja lēst uz 200, ja pieņem, ka katrs pacēlis un tukšojis tikai vienu glāzīti... No 80 izstādītajiem darbiem, kuru cena bija no 5—85 dol., atmetot „amerikāniskos centus", pāris stundu laikā bija pārdoti jau 30.

Koktēlnieks H. Mercs, atklājot izstādi norādīja, ka par Annu Graudiņu runā viņas darbi, runā ar savu plastisko veidojumu, krāsu toņiem, latvisko apdari. Tajos latviskajās zīmēs un līnijās izpaužas mūsu senču valoda, kurai keramiķe kļuvusi uzticīga sekotāja.

Pievienojoties izstādes atklājēja atzinumam, jāliecina, ka Anna Graudiņa nav novirzījusies no latviskā ceļa, bet drošu roku zīmē izturētus un techniski skaidrus etnografiskus rakstus, dodot tiem saskanīgu kompoziciju ar izvēlētā priekšmeta veidu. Viņas keramika kā veidojumā, tā ārējā apdarē ir rūpīgi apstrādāta, žilbina ar tīrām krāsām un skan tīkamos latviskos toņos. Anna Graudiņa nav sastingusi podniece, kuŗa darbus gatavo šabloniski, bet savos veidojumos prot izteikt pati sevi, ielikt izjūtas, kuŗas nevar nepamanīt ikvienā darbā.

Keramiķes iemīļotākās krāsas visumā ir siltas — viegli iedzeltenas, maigi zaļas, medaini brūnas vai riekstu brūnas, kuŗas ievieš mālā it kā koka ilūziju un atņem tam stingumu, kas dažkārt izjūtams citās keramikās. Anna Graudiņa savus podus veido rokām un pati tos virpo, bet nepērk gatavus izlietus veidojumus, lai ievilktu tajos tikai savus rakstus. Glītā sakārtojumā acis priecināja viņas darbu dekorātīvais izveidojums, telpīgi izvērsts pa visu zāli uz pieskaņoti pārklātiem postamentiem un galdiem, ar smilgām un kviešu vārpām apaļās un augstās osainās vāzēs vai smailās māla krūkās, ar lēzeniem šķīvjiem pie sienām, kur piestāja arī archibīskaps A. Lūsis ar dzīvesbiedri, skatīdami šo gaumīgo darbu klāstu.

Annas Graudiņas noietais keramiķes ceļš ir tikpat gaŗš kā viņas svešniecības laiks un īstenībā sācies reizē ar mūsu trimdas gaitām. Vācijā viņa nokļuva kādā ķieģeļnīcā pie Heidelbergas, kur māls bija pati pārpilnība. Tā bija īstā vieta jaunās keramiķes darba tieksmēm un garīgajām interesēm. Jau 1946. gadā viņa strādāja ar pieciem palīgiem. Izveidojoties latviešu bēgļu centriem, viņa vispirms pārcēlās uz Manheimu, tad Eslingenu, kur nodzīvoja līdz 1950. gadam, kad izceļoja uz ASV.

„Te nu mēs esam," keramiķe pasmaidīja un pēc sarunas atvadām sniedza savu neizlutināto roku.

K. S.

„Podniece" Anna Graudiņa sarunā ar koktēlnieku H. Mercu, kurš atklāja viņas keramikas izstādi Toronto, un Latviešu daiļamatnieku savienības Kanadā priekšsēdi zeltkali A. Gugānu.

Foto: J. Ligers

VIESUĻVĒTRAS POSTĪJUMI RĪGĀ

Toronto saņemta no Rīgas 5. novembrī izsūtīta vēstule, kurā pastāstīts, ka Latvijas galvaspilsētu „pēdējā nedēļā" piemeklējusi liela rudens vētra, kuŗa sadzinusi ūdeni Daugavā tik augstu, ka upe izgājusi no krastiem. Rīgā ūdens atskalojies līdz pat kanāļa malai pie operas. Applūdusi Bolderāja un citas zemākas vietas, kā arī salas Daugavā. Daudzām ēkām viesuļvētrā bojāti jumti, nolauzti neskaitāmi koki. Rīgā uzskata, ka tik spēcīga vētra nav piedzīvota kopš 100 gadiem.

Zvērests tradiciju karogam

DAUGAVAS VANAGI KALIFORNIJĀ GODINA CĪNĪTĀJUS

DV apvienība Dienvidkalifornijā 1. novembrī Losandželosā piedalījās Ungārijas brīvības cīnītājiem uzceltā pieminekļa atklāšanā pilsētas centrā. Latvijas karogu nesa A. A. Arbeiters, asistējot apv. pr-kam E. Leimanim un A. Vanagam. Visi trīs Baltijas valstu karogi pie pieminekļa novietojās blakus, ar to lielajam ļaužu pulkam paužot baltiešu vienprātību un gatavību cīņai par brīvību. Apvienība pie pieminekļa nolika arī vainagu Latvijas nacionālajās krāsās. Svinīgā ceremonijā pieminekli, kurš izmaksājis 45.000 dol., iespaidīgi atklāja pilsētas galvas reprezentants, klātesot daudziem oficiālajiem un organizāciju pārstāvjiem.

Vakarā DV apvienība Sieviešu kluba telpās Holivudā godināja latviešu cīnītājus. Karogu parādē un jundas laikā centrā atradās arī DV organizācijas tradiciju karogs — Latviešu leģiona Krīpena pulka kaujas karogs, kuŗam zvērestu nodeva apvienības pr-ks E. Leimanis, pēc kaujas lauka tradicijas skūpstot karogu un solot: „Tēvu zemes mīlestību mēs ar darbiem rādīsim!" Jundā Latvijas armiju simbolizēja E. Leimanis, Latviešu leģionu — N. Zvirbulis, lāčplēšus un brīvības cīnītājus — V. Bite, latviešu strēlniekus — A. Vestmanis, kaŗa invalidus — V. Grīnvalds, latviešu izcelsmes kaŗavīrus mums draudzīgu valstu armijās — J. Lejnieks un latviešu kaŗavīru mātes — E. Šulca. Ar savu karogu piedalījās arī DV apvienības Ziemeļkalifornijā pr-ks E. Blumbergs, klātesot lāčplēšim Ozolam un citiem pārstāvjiem.

Sarīkojumu ievadīja apvienības pr-ks E. Leimanis, sveicot lāčplēšus, invalidus, Latvijas brīvības cīnītājus un simboliski visu laikmetu latviešu kaŗavīru cilti, kā arī atzīmējot Latvijas karaskolas dibināšanu un pieminot Latvijas universitāti, kuŗa latviešu tautai kaldināja gara ieročus. Lūgšanu teica apvienības priekšnieka vietnieks māc. A. Grietēns. Pēc ASV himnas atskaņošanas klātesošie nodziedāja „Dievs, svētī Latviju" un „Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils", pēc tam noklausījās archibīskapa A. Lūša kritušajiem kaŗavīriem veltītos vārdus, kuŗi ieskaņoti skaņu lentē.

Svētku runu — stāstu par latviešu kaŗavīru gaitām — teica Augusts Vanags, kas jau labu laiku pārcēlies no ASV austrumu piekrastes uz dzīvi Kalifornijā, īsumā izstaigājot latviešu kaŗavīru cīņu vēstures takas, kuŗas tik pārbagātas ar varonību, bet sevišķi izceļot 1919. gada cīņas un Latvijas atbrīvošanu. Veltījis atzinīgus vārdus Latviešu leģionam, runātājs cildināja arī jaunekļu-kaŗavīru gaitas brīvās pasaules valstu armijās un Vietnamā, pieminot amerikāņu ģenerāļa Vokera kādreiz Čikagā teiktos vārdus, ka ASV ir vajadzīgi „superpatrioti", kuŗi iestātos par brīvību, taisnību un godīgumu, par savu nāciju, kas ir kristīga un neatkarīga, ka vajadzīgi tādi kaŗavīri, kas cīnītos pret komūnismu. Nobeigumā A. Vanags mudināja klātesošos un it sevišķi jaunatni neiemigt vienaldzības un pārticības snaudā, bet, ja notikumi to prasītu, celties naidā un dusmās, lai noņemtu Mātei Latvijai važas no rokām, lai nekad nepienāktu laiks, kad vairs nav brīvības cīnītāju izcīnītās Latvijas valsts un latviešu tautas, bet pasaulē klīst vairs tikai latviešu izcelsmes ļaudis.

Par pašaizliedzīgo darbu organizācijā apvienības pr-ks E. Leimanis pasniedza ASV DV zemes valdes piešķirtos goda rakstus J. Plikšam, A. Portam un T. Kārkliņam.

Koncerta daļā sarīkojumam piemērotas dziesmas dziedāja Zenta Ūfera-Galviņa, pavadījumus spēlējot prof. R. Benderam, bet akta daļā bija piedalījusies jaunā pianiste J. Birzniece.

Sarīkojums beidzās ar saviesīgu vakaru, kurā par vakariņām bija gādājušas vanadzes. Ap pusnakti izlozēja vietējo latviešu mākslinieku V. Janelsiņas, M. Kreišmanes, J. Matisona un J. Tilgasa dāvinātās gleznas.

Va.

Kalamazū gaida ALJAs kongresa dalībniekus

AR SNIEDZI RUŅĢI RĪKOTĀJIEM UZ PĒDĀM

No laika gala mani gaŗlaikojuši runasvīri un apkārtraksti. Tādēļ ar vāji slēptu nepatiku izņēmu Amerikas latviešu jaunatnes apvienības 17. kongresa rīcības komitejas priekšsēdim Austrim Ruņģim no rokām nupat visiem ALJAs biedriem izsūtīto apkārtrakstu. Tur esot viss melns uz balta, ko viņš man stāstījis. Veselu dienu nevarēju sadūšoties, tādēļ atvēru to tikai tagad. Un — kāds brīnums: šis bija pirmais apkārtraksts, kuŗu pat ar aizrautību izlasīju līdz galam! Astoņpadsmit gadu vecā Sniedze Ruņģe to uzrakstījusi tāpat kā viņa runā: draiskulīgi, ar temperamentu un smaidu. Lūk:

— Tu esi viens no daudzajiem jauniešiem, kas Pateicības nedēļas nogalē dosies uz Kalamazū. Tai pašā laikā, kad tu, sapakojis savas „pekeles" (zobu suku, vēl vienu lieku veļas pāri un daudzu dziesmu sējumu), bučosi vecākiem vai brūtgānam (līgavai) uz redzīti, visās citās malās būs līdzīga aina. ALJAs 17. kongresa rīcības komiteja saņēmusi ziņas, ka jau sen gatavojas braucēji no Ņujorkas, Filadelfijas, Virdžīnijas, Kalifornijas, Oregonas, Toronto un — kur nu vēl no pavisam tuvām vietām: Klīvlendas, Milvokiem un Indianapoles!

Ar 27. novembri sākot, Kalamazū valdīs latviešu jaunieši. Ne tikai valdīs, bet iepazīsies, draudzēsies, pārrunās, pārdiskutēs, pārkliegs, mācīsies, aizmirsīs (pasauli) un priecāsies, kā priecāties protam tikai mēs, jaunie latvieši.

Bet tu nemaz nedomā braukt? — „Kāpēc lai es brauktu?" tu prasi. Labs jautājums. Kalamazū latviešu jaunatnes pulciņam ir laba atbilde: šis kongress būs sākums sākumam. Un mēs ielūdzam tevi būt vienam no sācējiem.

Pirmajā dienā mēs dzirdēsim acu un ausu liecinieka stāstu (angļu valodā) par Latviju un Baltijas valstīm šodien. Rietummičigenas universitātes profesors Nodels, speciālists Austrumeiropas vēsturē, ir ziedojis savu laiku mums. Latvijas apciemotāju stāsti ir daudz un dažādi, bet Nodela referāts būs jo interesantāks tādēļ, ka viņš bijis pagājušā gadā ne Latvijā vien, bet arī Igaunijā, Lietuvā un Krievijā. Šis būs vērtīgs un objektīvs vērojums par okupēto Latviju šodien. Un gandrīz varētu teikt — būtu liels zaudējums tev, ja tu to nedzirdētu.

Kaut kā vienmēr iznācis, ka kongresa darba laikos sarūk dalībnieku skaits uz pusi. Šai kongresā būtu grēks neierasties uz sanāksmēm un darba sēdēm, kas īsti nemaz nebūs darbs, jo tu un citi tavi draugi būsit tie, kas šo darbu pārvērtīs par prieku un asām domu izmaiņām.

Paneļdiskusijās (skaties kongresa darba seku!) piedalīsies tikai jaunie — tavu domu un gadu gājumu pārstāvji. Mēs ne tikai ceram, bet zinām, ka no šīm paneļdiskusijām dzirdēsim daudz jaunu ierosinājumu.

Ja tu nepievienosies dažām domām, gribēsi izteikt savu patiku vai dusmas, arī tavā rīcībā būs ir laiks, ir iespējas, ir uzklausītāji, jo būs diskusiju grupas — darba komitejas. Nedrīkstam vairs klusēt! Tev šai kongresā būs iespēja izteikties tāpat kā citos sarīkojumos referentiem. Šis kongress ir tavs kongress, domāts tev. Izlieto šo iespēju.

Vakaros neviens neies gulēt. Mēs esam tev sagatavojuši 2 sulīgas, saulainas, saldas balles. Pirmos divus vakarus balle notiks jaunajā Hacket skolas sarīkojumu zālē. Pirmā, ceturtdienas balle, ir domāta iepazīšanai un citam cita apskatīšanai. To varēs labi izdarīt, ejot rotaļās, spēlējot spēles un klausoties jauno Čikagas grupu „Čikagas ceļinieki". Piektdienas vakarā mēs turpināsim priecāties. Sestdienas vakarā mēs atvadīsimies no veciem un jauniem draugiem, dejodami kongresa nobeiguma lielajā ballē, kas notiks skaistajā balles zālē Kalamazū, Nazaretes kolledžas jaunajās ēkās. Kā piektdien, tā sestdien spēlēs grupa „Opus 6."

Brokastis, vakariņas, pusdienas tev nesagādās nekādas lielas rūpes. Pusdienas laikam paredzētas 2 stundas, kas ļaus tev nokļūt līdz Westnedge Ave., kur starp Whites Rd., Kilgore Rd. un 94. autoceļu vislētāk un ērtāk var paēst.

„Southgate Motel" piedāvā kongresa delegātiem šādu iespēju (ja apmetas motelī 26., 27. un 28. novembrī): 5,20 dol. (ieskaitot nodokli) par diennakti no personas, ja izmanto istabas ar dubultgultām. Kongresa dalībnieku rīcībā būtu divu un četru personu istabas un četras istabas sešām personām katrā. Izmanto šo palētināto piedāvājumu, nosūti sava pieteikuma kartīti motelim, atzīmē, ko vēlies. Uz redzēšanos! — Sniedze Ruņģe, ALJAs 17. kongresa rīcības komitejas sekretāre. Piezīme: Vēlos vēl tevi uzaicināt šādu cilvēku vārdā: Austris Ruņģis, rīcības komitejas priekšsēdis; Sandra Miķelsone, priekšsēža vietniece, Raimonds Ziemelis, kasieris; rīcības komitejas locekļi: Jānis Baškers, Māra Baškere, Mārtiņš Paudrups, Agris Krautmanis, Atis Līzenbergs, Raitis Ruņģis un Zane Balka.

Pēc tik dinamiska ievada apkārtraksta lasītājs bez žāvāšanās tiek galā ar darba seku. Kongresa informācijas un reģistrācijas centrs sāks darbību 27. novembrī plkst. 10 rītā Kalamazū latviešu biedrībā (2319 Amherst Ave.). Kongresa atklāšana — plkst. 1 dienā: prāv. J. Turka vadīts svētbrīdis, Latviešu biedrības pr-ka O. Reinvalda uzruna, jau minētais prof. Nodela referāts; plkst. 3 sākas kongresa darba sēde, bet plkst. 8. vakarā Hacket vidusskolā — draudzības vakars, kuŗa priekšnesumu daļā „Čikagas ceļinieki" Valža Āruma vadībā. Piektdienā plkst. 9 rītā māc. A. Piebalga rīta lūgšana, pēc tam paneļdiskusija: „ALJA darba problēmas". Vadītājs — Ojārs Upatnieks (Lansinga), dalībnieki — Dace Ince, Egons Kubuliņš, Mārtiņš Paudrups, Anita Spolīte un Auseklis Zaķis. Sekos darba komiteju sēdes, bet pēc pusdienas pārtraukuma ALJAs valdes un revīzijas komisijas vēlēšanas, plkst. 8 vakarā saviesīgs vakars Hacket skolas telpās. Arī kongresa pēdējā diena sāksies ar rīta lūgšanu, kuŗu vadīs māc. V. Vārsbergs; plkst. 9.45 rītā paneļdiskusija „Latviešu jaunieša problēmas Amerikā", tās vadītājs Andris Roze (Detroita), dalībnieki — Liene Dindone, Māra Jurjāne, Sniedze Ruņģe, Jānis Stāks, Valdis Vilks un Raimonds Ziemelis; pēcpusdienā darba komiteju atzinumu nolasīšana un dažādu jautājumu apspriešana, bet plkst. 8 vakarā kongresa pēdējā balle Nazaretes kolledžā.

Dalības maksa kongresā (ieskaitot ieejas kartes visām trim ballēm) 12 dol., bet visiem tiem, kas pieteicas un iemaksā dalības naudu pirms kongresa — tikai 10 dol. Pieteikumi adresējami Austrim Ruņģim, 223 Reed St., Kalamazoo, Mich. 49001, U.S.A.

Auseklis Zaļinskis

BOSTONA

● Studenšu korporācijas Daugaviete organizēto Kanadas latviešu mākslinieces Gundegas Cennes gleznu izstādi Amerikas latviešu tautiskās savienības telpās (64 Sigourney St., Jamaica Plain) Bostonā atklās 28. novembrī plkst. 7 vakarā. Tā būs atvērta arī 29. novembrī no plkst. 11—8 vakarā un 30. novembrī no plkst. 11—3 pēcpusdienā. Izstādē būs skatāmi 26 galvenokārt lielformāta darbi, kas darināti pēdējā gada laikā. Izstādes otrā dienā paredzēts arī referāts par mākslu un paneļdiskusija, kurā bez Gundegas Cennes piedalīsies vietējie latviešu mākslinieki un mākslas vēsturnieki.

LŪDZU, KLAUSIETIES
Toronto Latviešu misijas radio raidījumu 14. GADA GĀJUMA BRĪDIS AR DIEVU
katru svētdienu, no pl.
9 — 9.30
Niagaras WELD raidītājs
(vilnis 1270)
Informācija: tālr. Toronto
261—4218

KANADAS BAZNĪCĀS

TORONTO

Archibīskaps A. Lūsis, 5 Valleymede Rd., Toronto 3, Ont., tālr. 767-2310. Sv Jāņa draudze, tel. 921-3327, 200 Balmoral Avenue

Dievkalpojumi notiek regulāri katru svētdienu plkst. 11 dienā draudzes baznīcā. Archibīskapa A. Lūša svētrunu virstemats rudens posmā — „Kristīgās reliģijas svētīgie paradoksi".

Māc. A. Cops, 38 Balsby Cr. Don Mills. Tālr. 449-4687.

Sv. Andreja draudze, tel 924-1563, Carlton St. un Jarvis St. krustojumā, Toronto 9.

23. novembrī, plkst. 11 mirušo piemiņas dienas dievkalpojums ar dievgaldu. Dziedās draudzes koris. Svētdienas skola. Plkst. 1 jauniešu grupa.

Māc. A. Briedis, 44 Marilyn Cr., Toronto 16, tel. 757-2739.

Toronto Austrumu ev.-lut. latviešu draudzes dievkalpojumi notiek Sv. Barnaba baznīcā, 361 Danforth Ave.

23. novembrī pl. 2 pēcpusdienā Mirušo piemiņas dienas dievkalpojums ar dievgaldu un svētdienas skola.

HAMILTONA

Māc. E. Pavasars

Hamiltonas latviešu ev.-lut. Kristus draudze 18 Victoria Ave., S.

MONTREALA

Māc. A. Veitkus, 3438 Rosedale Avenue, Montreal 28 P. Q. Tel. HU 9-3224.

Montrealas latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudze Sv. Jāņa baznīcā, 5345 Marcil Avenue.

23. novembrī pl. 12.30 dienā bībeles stunda; pl. 1.30 Mirušo piemiņas dienas dievkalpojums ar dievgaldu.

30. novembrī pl. 1.30 dienā 1. adventa dievkalpojums.

OTAVA

Māc. Edg. Lange, 554 Pleasant Pk. Rd.; tel. 733-3906, Otavas latv. ev.-lut. Miera draudze Sv. Pētera lut. baznīcā 400 Sparks ielā.

SARĪKOJUMU KALENDĀRS

TORONTO

No 16. — 23. novembrim Antona Zvidra gleznu un skulptūru izstāde DV namā.

20. novembrī pl 8.00 vakarā Latviešu namā TLB inženieru un techniku kopas rīkotais inž. U. Ķiesnera referāts „Cyclotroan magnēta projekts".

22. novembrī Eaton auditorijā — Latvijas valstssvētku akts plkst. 7. vakarā.

27. novembrī — pl. 8 vakarā Latviešu namā māc. R. Ekšteina priekšlasījums „Terrors un bēdas pasaulē" (pēc Bībeles praviešojumiem).

28. novembrī — pl. 7.30 vakarā Sanfrancisko mazais teātris izrāda Šisgala „Tīgeris" un Albī „Zvēru dārza stāsts" L. Siliņa režijā; Bickford Park vidusskolas auditorijā, Bloor un Christie krustojumā.

29. novembrī no pl. 10 — 5 vakarā Sv Jāņa draudzes dāmu komitejas rīkotais Ziemsvētku tirdziņš baznīcas telpās.

6. un 7. decembrī — DV namā (125 Broadview Ave, Broadview — Queen) Daugavas Vanagu tradicionālais Ziemsvētku tirdziņš.

6. decembrī — pl. 7 vakarā Parkdale Collegiate — Dainas koŗa 20 gadu pastāvēšanas koncerts.

13. decembrī — pl. 7.30 vakarā garīgs /koncerts Sv. Jāņa baznīcā; piedalās Pēteris Lielzuika un Anita Rundāne.

14. decembrī — pl. 7 vakarā Latviešu namā lugas „Gandarījums" atkārtojums V. Pukata režijā.

31. decembrī—pl. 8 vak. Jaungada sagaidīšanas balle Latviešu namā

10. janvārī — pl. 7 vakarā Toronto studenšu korporāciju kopas tējas vakars Royal Canadian Curling Club, 131 Brodview Ave.

24. janvārī — pl. 7 vakarā vīru koŗa Viesturs gadskārtējais koncerts un balle Columbus Hall telpās.

11. aprīlī — pl. 8 vakarā A.L.T. Bostonas ansambļa visizrāde — S. Moma „Svētā liesma", Bickford Park vidusskolas zālē.

18. aprīlī — pl. 8 vak. Sv. Andreja baznīcā Sv Andreja ev.-lut. draudzes koŗa 18. gadskārtējais garīgs koncerts ar simfoniska orķestŗa piedalīšanos.

SV. KATRĪNAS

30. novembrī—plkst. 3 pēcp. Franču baznīcas zālē, 101 Garnet St., vanadžu kopas gadskārtējais Ziemas svētku tirdziņš.

Velna bungas

Ir gadījies redzēt un dzirdēt, kā dažādi vienkārši pūšamie un sitamie instrumenti labu pratēju rokās kļuvuši par tādiem mūzikas instrumentiem, kuŗu skaņās var ar patiku klausīties. Nesen tomēr radās izdevība, kaut par to biju jau dzirdējis, skatīt un tuvāk iepazīties ar kādu jaunu un nekur neredzētu (pēc tam gan kaut ko līdzīgu atradu kādā uzņēmumā kanadiešu avīzē) šai grupai pieskaitāmu instrumentu, ja tā var saukt skārda veļas toveri, slotas kātu un nelielu virves gabalu.

Dzirdot paskaidrojumu, ka ar šo jaunā veida „štrumentu" spēlēs deju mūziku un, ja klausītāji vēlētos, arī kaut ko no nopietnās koncerta mūzikas, ziņkārē pievirzījos pavisam tuvu priekšesuma sniedzējiem. Vēlāk šī „izgudrojuma" autors — torontietis Uldis Priedītis paskaidroja, ka šo trokšņu taisītāju viņš saucot par velna bungām. Jāatzīst, ka visi sarīkojuma viesi bija pārsteigti par skaņām, kuŗas šī instrumenta izgatavotājs prata no tā izvilināt. Hamiltonas akordeonista Alfreda Grīnberga pavadījumā viņš ar veikliem slotas kāta pievilcieniem, auklu nostiepjot vai nedaudz atlaižot, atskaņoja pāris jaunāko „grāvēju" deju mūzikā.

Klausītāju pulkā radās arī interesenti, kuŗi vēlējās izmēģināt arī savu pirkstu stiprumu, ko Uldis Priedītis arī atvēlēja. Jāsaka, ka atkarā no ieinteresēto mūzikālās izjūtas un dzirdes kaut kas tiešām bija arī saklausāms. Taču bez iepriekšējas vingrināšanās spēlēt šīs velna bungas ilgāk par desmit minūtēm ir visai grūts un pat „sāpīgs" uzdevums, jo nepieciešams ne tikai fizisks spēks, bet — pats galvenais – rūdīta pirkstu āda, lai izturētu virves raustīšanu.

Pagaidām velna bungas vēl nav patentētas, tādēļ katrs šo rindu lasītājs, kam nav žēl izsist caurumu veļas kubuliņā un nozāģēt slotai kātu, var mēģināt „mājas kārtībā" pagatavot šo jauno instrumentu un stāties mazas vai lielas klausītāju auditorijas priekšā.

Par to, cik tālu un dziļi šīs velna bungas iekaŗos paliekamu vietu salīdzinājumā ar citiem mūzikas instrumentiem, vēl pāragri spriest. Var tomēr jautāt, vai pienāks diena, kad Toronto pulcēsies „velna bundzinieki" no visas Ziemeļamerikas plašā salidojumā, lai ne vien savstarpēji sacenstos veiklībā un prasmē, bet sniegtu arī koncertu? To rādīs nākotne...

—dotis

Uldis Priedītis ar savām „velna bungām" un akordeonists Alfreds Grīnbergs. Foto: J. Ligers

Toronto pilsētas
PAŠVALDĪBU VĒLĒŠANAS
1969. G. 1. DECEMBRĪ
ĪPAŠS PAZIŅOJUMS
PAVALSTNIEKIEM-JAUNKANADIEŠIEM
UN PERSONĀM, KAS KĻŪMES DĒĻ IZLAISTAS VĒLĒTĀJU SARAKSTĀ

Persona, kuras vārds vēlēšanu sarakstā izlaists, tādēļ ka viņš vai viņa ierakstīta Toronto pilsētas nodokļu maksātāju sarakstā „ārzemnieka" ailē, var saņemt apliecību, kas atļauj balsot, pēc tam kad pilsētas rakstvedim (City Clerk) uzrādīta liecība, ka šāda persona nav ārzemnieks. Piezīme: Minētais attiecas vienīgi uz personām, kas ierakstītas nodokļu maksātāju sarakstā. Balsošanas apliecības šādām personām izsniegs, ja tās pilsētas rakstveža birojā, pilsētas valdē, uzrādīs pavalstniecības dokumentus.

Kvalificēta balsotāja sieva vai vīrs, kuŗa vārds pašvaldību vēlētāju sarakstā izlaists, ja vien viņa vai viņš nav citādi diskvalificējams, kā arī jebkuŗa cita persona, kuŗas vārds ierakstīts Toronto pilsētas nodokļu maksātāju sarakstā, bet kļūmes dēļ izlaists vēlētāju sarakstā, var saņemt balsošanas apliecību, pieprasot pilsētas rakstveža birojā.

Minēto apliecību pieprasījumus var iesniegt pilsētas rakstveža birojā pilsētas valdē, Toronto, kārtējās darba stundās vai arī sestdien, 29. novembrī, no plkst. 9 — 5.

C. E. NORRIS, pilsētas rakstvedis

Toronto, 1969. g. 18. novembrī

Režisors Laimonis Siliņš stāsta

IZVEIDOJAMS PASTĀVĪGS LATVIEŠU CEĻOJOŠAIS TEĀTRIS UZ PROFESIONĀLIEM PAMATIEM

Liekas, ka man un režisoram Laimonim Siliņam Sanfrancisko piemeties tas pats bacilis: kā dažkārt notiek, ka divi sirdzēji, kaut kur satiekoties, izmainās ar savu vainu radito pieredzi un zāļu ieteikumiem, tā arī es arvien esmu vēlējusies „tā pamatīgi" izrunāties ar tai pašā teātŗa drudzī degošo Siliņu. Diemžēl, dzīvojot dažādās kontinenta malās, tas gandrīz neiespējami. Dažkārt gan mūsu ceļi krustojušies kādā lielākā teātrinieku sarīkojumā, piemēram — Ziemeļamerikas latviešu 2. teātŗa dienās Čikagā, bet tādās reizēs notikumu lavīna visas personīgās vēlmes laika trūkumā nospiež sāņus.

Taču tagad Sanfrancisko mazais teātris izšķīries doties viesos uz kontinenta austrumu krastu, lai četru koloniju tautiešiem rādītu divus L. Siliņa iestudētus viencēlienus — Šisgala „Tīgeri" un Albī „Stāstu par zvēru dārzu", ceļojuma plānā paredzot arī Toronto. Tā nu ķēros pie mūsdienu steigai tik nepiemērota sazināšanās veida kā vēstuļu rakstīšanas, lai iegūtu kaut ko intervijai līdzīgu, jo Sanfrancisko latviešu teātrinieki Toronto ir nepazīstami, ja par pazīšanu neuzskata laikrakstos lasīto, un Ņujorkas un Bostonas latviešos, mazo (viņi savu nosaukumu raksta ar mazo burtu) teātri no Sanfrancisko viesos gaidot, interese nebūs mazāka. Par ceturto „staciju" izraudzīta Čikaga, kur Sanfrancisko teātrinieki gan jau redzēti, taču nav jāšaubās, ka arī vējainās pilsētas tautieši par viņiem labprāt kaut ko palasīs pirms izrādes.

Redzot viesizrādēm izraudzīto lugu nosaukumus, automatiski radās pirmais jautājums: „Vai esat lieli dzīvnieku mīļotāji, ko varētu secināt pēc abu izvēlēto viencēlienu nosaukumiem?"

Laimona Siliņa atbilde: Tā kā man mājās divi lieli suņi un pieci kaķi, tad, laikam gan, drīkstu sevi par dzīvnieku draugu uzskatīt. Taču tas šoreiz nebija iemesls, kādēļ izvēlējos šīs divas lugas. Par tām izšķīros tādēļ, ka abas lugas ir laikmetīgas un pieskaitāmas pie amerikāņu labākajām; tās ir arī modernas, bet ne pārmodernas. Tadēļ domāju, ka tās būs vienādi pieņemamas kā tiem, kas vēlas kaut ko jaunu teātŗa izrādēs, tā arī mūsu konservātīvajiem skatītājiem. „Tīgeris" ir komēdija, kuŗa iesākas kā „šausmu" luga ar slepkavības domu, taču drīz vien šī „slepkavīgā" situācija kļūst komiska . . . „Stāstu par zvēru dārzu", kā jau nosaukums norāda, autors apzīmējis par stāstu. Patiesībā šī ir viena no ļoti retajām modernajām lugām, kuŗas drāmatiskā uzbūve un pārdzīvojums līdzinās grieķu traģēdijai.

Uz jautājumu, kāpēc viņš vispār teātri spēlē, L. Siliņa atbilde bija pavisam vienkārša: „Tāpēc, ka tas ir darbs, kurš man vislabāk patīk un arī visinteresantākais, bet arī tādēļ, ka šo darbu vislabāk protu un tas mani vismazāk nogurdina."

„Kas jūs pamudināja braukt arī uz Toronto?" bija mans nākošais jautājums. L. Siliņš atbildēja: „Iemesli ir vairāki, bet minēšu tikai divus. Mēs vēlamies aizsniegt pēc iespējas daudz skatītāju, un Toronto ir pazīstama kā teātŗa mīļotāju un teātŗa spēlētāju pilsēta. Mēs gribam arī parādīt, ka ASV rietumu piekrastē arī mākslā nav nemaz tik provinciāla, kā dakārt kontinenta austrumu krastā vērtē."

Nākošais jautājums jau bija vairāk vispārējas dabas: „Vai ir jēga censties uzturēt latviešu teātri svešumā dzīvu?" L. Siliņa atbilde liecina par absolūtu nešaubīšanos: „Noteikti! Kamēr ir cilvēki, kuŗi grib teātŗa izrādes redzēt, un kamēr ir teātrinieki, kuŗi tās sagatavo, tikmēr latviešu teātrim svešumā ir jēga, pat liela. Dažkārt gan, vadoties no mūsu organizāciju niecīgā atbalsta teātŗa ansambļiem, jāsecina, ka sabiedrība, diemžēl, vēl nav spējusi pilnībā novērtēt latviešu teātŗa lielo nozīmi. Es tomēr nešaubos, ka tieši teātris varētu būt pēdējā saite starp svešumā izklīdušajiem latviešiem! Ja mēs to tikai mērķtiecīgi izveidotu."

Šī atbilde automatiski lika jautāt, kas tad mums jādara, un L. Siliņš paskaidroja: „Galvenokārt mums būtu lielākā skaitā jāpiesaista jaunās paaudzes skatītājus. To varētu panākt, pievēršot lielāku vērību lugu izvēlei, bet arī spēles un režijas veidam. To darot, gan jāuzmanās, lai nezaudētu vecāko paaudzi, kuŗa ir mūtu teātŗa mākslas un latvisko pasākumu galvenā atbalstītāja un vienmēr tāda būs. Otra svarīga lieta, kuŗa nekavējoties būtu īstenojama, ir: jāorganizē latviešu ceļojošais teātris, kuŗa dalībnieki būtu mūsu spējīgākie aktieŗi un kuŗi par savu darbu saņemtu pilnu algu, lai visu laiku un spēkus veltītu tikai teātrim. Amerikas latviešu apvienības kultūras birojs, sadarbojoties ar Latviešu nacionālo apvienību Kanadā, varētu šo uzskatīt par savu galveno mērķi. Pašreiz šādam pasākumam ir visizdevīgākais laiks: skatītāji ir materiāli nostabilizējušies un var sniegt lielāku financiālu atbalstu. Tie mūsu Latvijā jau pazīstamie skatuves mākslinieki, kuŗi tuvojas pensijas gadiem, varētu apvienoties ar Ziemeļamerikā izglītotajiem jaunajiem tēlotājiem, kuŗiem tikpat kā neiespējami ielauzties Brodvejā vai kādā citā tik retajā amerikāņu profesionālajā teātrī. Tā būtu iespējams izveidot augstvērtīgu ansambli, kas regulāri, vairākas reizes gadā, apbraukātu latviešu centrus

Pēdējā jautājumā vēlējos zināt, kāda ir mazā teātŗa Sanfrancisko akūtākā problēma. „Mūsu akūtākā problēma ir laika trūkums," atbildēja Laimonis Siliņš. „Ja teātŗa spēlēšana būtu vienīgais darbs, kas mūsu ansambļa dalībniekiem darāms,tad, varbūt, mēs spētu paveikt to, ko esam nākotnei iecerējuši."

Ar šiem jautājumiem un atbildēm uzzināts kaut kas par abām mazā teātŗa Sanfrancisko iestudētajām lugām, arī viena otra režisora Laimoņa Siliņa doma un ieskats, taču ar to nepietiek, lai iepazītu pašu ansambli. Tas jādara teātŗa draugiem pašiem, viesizrādes apmeklējot. Čikagā tas būs iespējams 27. novembrī plkst. 6 vakarā Mather High School zālē (5835 N. Lincoln Ave); Ņujorkā — 29. novembrī plkst. 7 vakarā High School of Fashion Ind. zālē (225 West 24th St.., Manhatten) un Bostonā — 30. novembrī plkst 6 vakarā Lee Auditorium telpās (140 Clarendon St.), bet Toronto — piektdien, 28. novembrī plkst 7.30 vakarā Bickford Park vidusskolas zālē (Bloor St., pie Christie pazemja stacijas). Izrādei Toronto biļetes iepriekšpārdošanā iegādājamas DV grāmatnīcā, Latviešu namā, vai pasūtināmas pa tālruni 481-6973.

Inta Purva

Simt mēļu mutē . . .

(Pārnesums no 3. lpp.)

bēgļu nometnē Vācijā, izpelnījās visskaļākos aplausus.

Valentīne Hermane tūlīt pēc tam asā kontrastā sniedza dziļi emocionālus dzejoļus, kuŗi pauda skaudras sāpes, ilgas pēc bērzu smaržas un vēlēšanos beidzot redzēt spogulī patieso seju. Dzejniece Kārļa Zuša sāļajai siļķei uzkaisīja saldo ilgu cukuru...

Pirmā debija Toronto bija milvokietim Jānim Rumpēterim, kuŗš pazīstams arī kā feļetonists Andris Koreandrs. Viņš bija atbraucis ar skumju paredzēšanu: „Vēl jau sanākam kopā, kopīgas atmiņas valda, bet... lāpas apdzisušas un — kā nākuši, aiziesim," izsaucoties: „Debesis nav, ir tikai tumša nakts un dūmi!"

Dzejnieks pasmīnēja par „moderno dzeju" — lasi kā gribi, no lejas uz augšu, vai otrādi. Citā dzejolī par tenkotājiem viņš brīdināja: „Izbeidziet ūdens malšanu, vai jūs neredziet, ka jūsu bērni savā starpā angliski runā?"

Egils Kalme nolasīja fragmentu no atmiņu tēlojuma „Januma kaujas grupa gūstā". Varbūt citreiz rakstnieks atbrauks uz Toronto ar kādu orientālu sacerējumu, kuŗā būs apstrādāta kāda romantiskāka viela, nule Toronto iegūta...

Andrejs Irbe savu plašo lasījumu klāstu, kuŗu publika gan vāji spēja sadzirdēt, kas bieži bijusi „vecā kaite" arī citiem auoriem agrākajos priekšnesumos, beidza — kā sveicienu jubilārei — ar kādu dzejoli, kuŗu nolasījis Toronto jau pirms 10 gadiem (Viņa sēdēja uz sola un ēda zemeņogas).

Kad publika jau sāka pagurt, jo pulksteņa rādītājs tuvojās ceturtajai pēcpusdienas stundai, ierasties aizkavēto dzejnieču Ainas Kraujietes un Baibas Bičoles vietā pieaicinātais torontietis Arnolds Rasa no sava darba lasīšanas „liegtas labā" atsacījās, un Rita Gāle ar savu pēdējo dzejoli pabeidza rakstnieku cēlienu gaišā izskaņā: Simt mēļu mutē, valoda viena — Latvija, Latvija!

Jānis Tanks

PASMAIDĪŠANAI

Sieviešu klīnikas šefārsts vizītes gājienā laipni uzrunā jauno sievieti pirmajā gultā: „Nu, kad tad jūs gaidat bērniņu?" — „15. februārī, ārsta kungs," viņa atbild. No slimnieces nākošajā gultā ārsts saņem to pašu atbildi, arī no trešās. Tā tas turpinās līdz septītai gultai, kur jau paīgnais ārsts jautā: „Jūs savu bērnu arī gaidāt 15. februārī?" — Ak nē, ārsta kungs," slimniece atbild, „es tajā darba vietas izbraukumā nepiedalījos!"

☆

„Mīļais, tu jau laikam nemaz nezini, ka es gandrīz apprecēju tavu draugu Tāli, iekām ar Tevi iepazinos," koķeterijas uzplūdos čivina sieva. — „Tagad es arī saprotu, kādēļ man Tālis vienmēr tik līdzjūtīgi spiež roku," tikpat vaļsirdīgi atbild vīrs.

☆

Dr. med . Pincetes dzīvoklī naktī zvana tālrunis. Kāda uztraukta balss klausulē kliedz: „Te Adatiņš! Jums, dakteŗa kungs, tūlīt jānāk — manai sievai ir pavisam nejauks aklās zarnas iekaisums! — „Mīļais Adatiņa kungs, savus muļķīgos jokus varat dzīt citreiz, ne naktī!" ārsts dusmīgi atbild. „Es pats personīgi jūsu cienītajai kundzei aklo zarnu pirms pieciem gadiem jau izgriezu. Vai esat kādreiz dzirdējis, ka cilvēkam būtu vēl otra aklā zarna?" — „Nē, to es patiešām nekad neesmu dzirdējis," Adatiņš pēkšņi mierīgā, bet dzēlīgā balsī atsaucas. „Bet vai jūs jebkad esat dzirdējis, ka vīrietis var apprecēties arī otrreiz?"

☆

Cecīlija, iekritušiem vaigiem un grūti elpodama, gulēja gultā. Pie tās sēdēja viņas vīrs, tam līdzās stāvēja mācītājs, bet gabaliņu tālāk ārsts, kas nespēj vairs cietējai palīdzēt. „Es nebaidos no nāves," Cecīlija izdvesa, vārgi pagriezusi seju uz vīra pusi, „bet mani māc rūpes par tevi, Teofil. Kā gan tu bez manis iztiksi?" — „Nu, ja tev tikvien bēdu," labsirdīgi, kā vienmēr, atsaka Teofils, tad varu tevi nomierināt: „esmu jau tikpat kā saderinājies. . ."

RAIBĀ PASAULE

▣ Anglijas elektrības pārvaldei licies aizdomīgi, ka kādā nūdistu nometnē ārkārtīgi mazinājies strāvas patēriņš. Noskaidrojot iemeslus, izrādījies, ka ierēdņi nepareizi nolasa strāvas mērītāja skaitļus, vairāk lūkojoties apkārtnē nekā uz skaitītāja cipariem. Tādēļ šim uzdevumam norīkoti vecāki kungi pāri 50 gadiem. Kad tie iesnieguši savus skaitļus, strāvas patēriņš bijis vēl mazāks.

▣ Hjūstonas ugunsdzēsēji jau divas reizes bija izglābuši dzīvību 50 gadu vecajai Grēsai Gudvinai, kuŗa, smēķējot gultā, iemigusi, bet degošā cigarete radījusi ugunsgrēku. Pienākot trešai reizei, atsteigušies ugunsdzēsēji atraduši kaislīgo smēķētāju gultā noslāpušu.

▣ Kaltanisetā, Sicilijā, kāds valdības ierēdnis pārbaudījis pensionējamo sarakstu un paziņojis Gvasto Terito, ka viņš nav tiesīgs saņemt invalida pensiju, jo ir jau miris. Terito bija ievainots otrā pasaules kaŗā kādā gaisa uzbrukumā un ievests pazudušo sarakstos.

JAUNĀKĀS GRĀMATAS

P. Aigars — Sarkanais vilciens (4 valodās)	$2.25
P. Aigars — Zaļie zīmneši, dzej.	$2.00
Ā. Klīve — Brīvā Latvija, atmiņas	$10.00
J. Sudrabiņš — Pēdējās dienas Kurzemē, atm.	$3.80
J. Miesnieks — Klaucēnu kundzes meita, rom.	$5.80
P. Klāns — Karsta dzelzs, apcer.	$12.00
K. Pētersons — Pasaule paveŗas, ceļ. apr.	$10.00
T. Dangavs — Strandējušo sala, stāsti	$5.90
Ang. Gailīte — Rītausma	$4.00
J. Vigmans — Viens no miljoniem	$4.00
L. Zariņa — Sarkanā migla	$7.50
I. Grebzde — Sērmūkšļu pagasta ļaudis	$3.20
V. Toma — Sērdienes spēks, dzejoļi	$4.00
Ing. Vīksna — Un gājiens neapstājas, dzej.	$4.20
R. K. Masijs — Nikolajs un Aleksandra	$9.00
G. Janovskis — Ēnu menuets, rom.	$4.80
Dr. Kiršteins — Kaliet sirdis akmenī, brāļi	$5.00
P. Jurevičs — Dzīve un liktenis , refleksijas	$4.20
Edg. Dunsdorfs — Latvijas vēstures atlants	$4.50
M. Valters — Atmiņas un sapņi I d.	$9.50
F. Donass — Politiskos krustceļos	$4.00
H. Vītols — Atmodinātas atbalsis	$7.50
Dzintara gredzens, stāsti mīlai	$6.80
A. Niedra — Varavīksna pār Rīgu, rom.	$4.80
A. Freināts — Dzimtenes ārēs, stāsti	$4.50
I. Grebzde — Vai ābele ziedēja?, rom.	$5.50
J. Aukškāps — Zinātnei un tēvijai	$4.50
A. Dziļums — Celminieki, rom.	$5.80

Pasūtināšanai zvaniet Tālr. 921-7121
DV GRĀMATNĪCĀ
491 College Street. Toronto 174, Ont. Canada.

Neapšaubāmas ceļa zīmes

(Pārnesums no 3. lpp.)

rēt", „Turēšanās pie tēvzemes", „Snobisma varā", „Eiropas šarms", „Kultūras bardzība" un citām, ir arī 3 gaŗākas apceres — „Mūsu nacionālo centienu pamati", „Jaunatnes veidošanās" un „Mūsu trimdas tautas pastāvēšanas nosacījumi", kuŗās iztirzāts gan pagātnes mantojums, gan pašreizējie apstākļi, kuŗi bargi apdraud tautas gara pastāvēšanu kā trimdā, tā dzimtenē. Pārdomājot šos iztirzājumus un salīdzinot autora domas ar savu rīcību un centieniem, var rasties jaunas atziņas, kuŗas agrāk nebijām pamanījuši un kuŗas tad atklāj ceļu uz īsto, garīgo vērtību saskatīšanu. Tādējādi grāmatas temati kļūst it kā par neapšaubāmām ceļa zīmēm, kuŗām sekojot, mēs nekad nepazaudēsim ne sevi, ne latvisko garu, lai būtu kāda būdama dzīve, kuŗa bieži vien atkarīga no mūsu spēkiem nenovēršamiem apstākļiem, bet tautas brīvā gara liktenis vienmēr paliks mūsu pašu ziņā; protams, gan tikai ar piebildumu, ka vispirms tas dziļi jāapzinās un jāizjūt vecākajai paaudzei, t. i. tai, kuŗa pašreiz audzina jau trimdas laikā dzimušos. Un te nu ir radušās daudzas autora refleksijās neparedzētas parādības. Viena tāda ir, ka jaunākā paaudze lielumlielo tiesu ir zaudējusi latvisko domāšanu. Kā tas ir noticis, mēs diezgan labi zinām, un trimdas dzīves vadītājas instances meklē ceļus šīs nebūšanas novēršanai.

Te daudz kas ir nokavēts, bet visi glābšanas mēģinājumi neko nesekmēsies, ja vecākā paaudze resp. ģimenes neuzņemsies vajadzīgo rūpi un gādību, lai jau mazbērni iemācītos latviešu valodu, bet pašreizējie pusaudži, ja valoda klibo, to apgūtu tikpat labi kā to svešvalodu, kuŗu lieto ārpus mājas. Taču visu to var panākt tikai tad, ja vecāki jutīsies atbildīgi par latviskā gara zaudēšanu. Ieiet šai atbildības izjūtā labi palīdzēs arī autora rādītās „ceļa zīmes". Ja tās ielāgosim, tad radīsies arī praktiskais padoms, kā vadīt jauno paaudzi.

Kanadas DAUGAVAS VANAGU nams
125 Broadview Ave., Toronto 250. tel. 465-5225
Piedāvā banketzāli sarīkojumiem, iesvētībām, kristībām, dzimšanas dienu jubilejām par jaunām cenām.
Piepraset telefoniski 465-5225

„Jautrais Ods"
DAUGAVAS VANAGU KLUBS
JŪS GAIDA CIEMOS
Atvērts no pirmdienas līdz ceturtdienai no plkst. 4 — 12 nakti. Piektdienās un sestdienās atvērts no plkst. 12 dienā.
Uz redzēšanos JAUTRAJĀ ODĀ!

LATVIJAS KARTES
$22.00
Grāmatā ir visas Latvijas kartes mērogā 1:200.000 — mājas, ceļi, to garumi, meži, ūdeņi, arī spec. Rīgas, Jelgavas, Liepājas un Daugavpils plāni. Pielikumā 14 kartēs redzama visa Igaunija (arī salas, Narvas apgabals, Peipusa ezers) mērogā 1:300.000; grāmatā 346 lpp., iesieta.
Dabūjama
DV GRĀMATNICĀ —
491 College St., Toronto 174, Ont.
Piezīme:
Iepriekš samaksātām grāmatām pasta izdevumus sedz grāmatnīca.

PASMAIDĪSANAI

Nakts vidū pie trako mājas vārtiem kāds nepacietīgi un ilgi zvana. Vārtnieks, iztraucēts tieši labākajā miegā, paver sargbūdas logu un saniknots kliedz: „Nakts vidū tā trokšņot! Jūs jau esat traks!" — „Tādēļ jau arī es zvanu," atkliedz zvanītājs.

Nupat iznākusi skaņu plate
LATVIEŠU KARAVĪRU DZIESMAS Nr. 4
Mono $6.00 Stereo $6.50
Saturā:
Ejam mēs, latviešu zēni!
Apģērb mani ar kareivja formu
Kāda runa, Mārtiņ!
Urlaubšeine!
Dzeltenie bērzi
Brūnacīte!
Uz austrumiem
Kur kviešu druvas līgo
Div' dūjiņas gaisā skrēja
Gaujas krastā
Divi bija, divi bija
Pulsēns meitenei teica šķirotiés
Liepās satumst
19. divizijas dziesma

Dabūjama
DAUGAVAS VANAGU GRĀMATNICĀ —
— 491 College Street, Toronto 4, Ont. Canada
Ontario iedzīvotājiem jāpieskaita 5% tirdzniecības nodoklis.
Iepriekš samaksātām platēm pasta izdevumus sedz grāmatnīca.

Visā drīzumā iznāks
VELTE LATVIEŠU BĒRNIEM, jaunākajai paaudzei
Mono $5.50
Saturā: Divas raidāmlugas ar latviskām dziesmām un rotaļām.
Piedalās Toronto latviešu pamatskolas un ģimnazijas audzēkņi.

Ziemsvētku mūzika un dziesmas Mono $6.50 Stereo $7.00
Piedalās: Sv. Andreja draudzes jauktais koris, DV vīru koris Kanadā, Toronto bērnu koris, simfoniskais orķestris un solisti. Kopskaitā 150 dalībnieku. Diriģents A. Purvs.

Vēlos iepazīties ar inteliģentiem, no 48 — 55 g. veciem kungiem no Toronto.
Lūdzu rakstiet šī laikraksta sludinājumu daļai ar šifru „GAUJA"

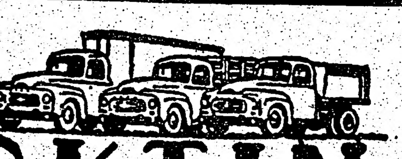

KAKTIŅŠ
Veicam visādus transportus ar modernām mašīnām (mēbeļu, būvmateriālu u. c.). Lūdzam zvanīt katrā laikā.
LE 5-6619. 941 Dovercourt Rd., Toronto.

Atstājiet savas krāsainās un melnbaltās filmas attīstīšanai un kopēšanai
DV Grāmatnīcā, 491 College St., Toronto 174, Ont.

Turner & Porter
APBEDĪŠANAS BIROJS
Roncesvalles Chapel
436 Roncesvalles Ave.
LE 3-7 954
Yorke Chapel
2357 Bloor St. W.
Parkošana abās bēru mājās.

Viljams Denisons kā pilsētas galva

Sākoties šāgada pilsētas pašvaldību vēlēšanu drudzim, par pilsētas galvas kandidātiem minēja vairākus sabiedrības pārstāvjus, taču Denisona vārda to starpā nebija. Savā klusajā, mierīgajā veidā līdzšinējais pilsētas galva beidzot tomēr izšķīrās piedalīties vēlēšanās, draugu un atbalstītāju mudināts, ar saukli: „Respektēsim nodokļu maksātāju dolaru!"

Viljams Denisons savā pilsētas galvas pienākumu veikšanā nav bijis skaļš un agresīvs, toties darbīgs un mērķtiecīgs. Ar šo viņš guvis savu kollēģu cieņu un pamazām iekarojis arī preses atzinību. Mūsdienu neīstu pozu un skaļu saukļu burzmā kluss godīgums un nodošanās darbam ne vienmēr atstāj paliekamu iespaidu. Denisonam tomēr izdevies īsajā darbības laikā iemantot atbalstu un cieņu no dažādu sabiedrības šķiru pilsoņiem.

Vislabākās gaļas preces un delikateses
iegādājaties modernajos eiropiešu stila veikalos
tip-top MEATS
delicatessen
1727 Bloor St. West (High Park), tālr. 766-4982
Preti Keele apakšzemes stacijai
Yorkdale Shopping Centre, tālr. 787-1733

IGAUŅU OPTIĶIS
J. RATAS
100 Danforth Ave. HO 5-6251

ACU PĀRBAUDE. ACEŅU PAGATAVOŠANA PĒC ĀRSTU RECEPTES. ZEISS STIKLI.
Speciāla atlaide sūtījumiem uz dzimteni.

Sirsnīgs lūgums pēc palīdzības.

Esmu grūti slima — 5. mēnesi uz gultas — negadījuma sekās. Biju vienīgā ģimenes apgādniece.

ANNA BLŪMS,
42 Park Place (East side),
New-Rochelle, N. Y., 10801, U.S.A.

LATVIEŠU NAMS
491 College St. Toronto 4
izīrē telpas
sarīkojumiem ■ viesībām
■ Klāj viesību galdus ■
Tel. 922-2931

DV apgādā iznākusi
Prof. P. Jurevičа
refleksijas par latvisko eksistenci
DZĪVE UN LIKTENIS
Saturā:
Pilnvērtīga dzīve. Kāpēc mēs gribam palikt latvieši? Kultūra un tauta. Pie kā turēties? Mūsu nacionālo centienu pamati. Kā dzīvot un izturēt. Kas jāsaka cilvēkiem? Snobisma varā. Jaunatnes veidošanās. Mūsu trimdas tautas pastāvēšanas nosacījums. Turēšanās pie tēvzemes. Eiropas šarms. Kultūras dienu nozīme. Kultūras bardzība. Pārdomas latvju tautas sēru dienā. Izlīgšana ar dzīvi.
158 lpp. Vāku zīmējis Alfreds Jaunzems.
Glīti iesieta maksā $4.20
DAUGAVAS VANAGU GRĀMATNICA,
491 College Street, Toronto 174, Ont. Canada.

PASŪTINĀJUMA ZĪME.
Lūdzam izsūtīt ....
.... eks. DZĪVE UN LIKTENIS
Samaksai pievienoju $..............
Vārds, uzvārds ....
Adrese ....
....
Datums .... Paraksts ....

Baltic PLASTERING
Izdaru visus nepieciešamos māju remontus iekšpusē un ārpusē.
Garantēts darbs. Mērenas cenas. Metro licence E 761.
Zvanīt katrā laikā Toronto 769-8280.

L. LUNSKY
OPTIĶIS
Atvērts no pl. 9.30 — 6 vak.
Ar iepriekšēju pieteikšanos
470 College St., Toronto.
Tālr. WA 1-3924

GRĀMATAS JAUNATNEI UN BĒRNIEM

ABC — MĒS KRĀSOJAM. Krāsoj. grāmata	$1.25
Bite Imants, LATVIJAS SĒNES UN OGAS. Krās. grām.	1.50
Brastiņš A., SLIŅĶIS. Pasaka	2.40
GARĀ PUPA. Bilžu grāmata	1.00
Grimmi Brāļi. PASAKAS	4.25
Grunde Biminita un Kovaļevska Margarita, MEŽA BĒRNI Pasakas ar daudz illustrācijām	4.00
SAULES UN SALA GRĀMATA	3.80
KAS TAS TĀDS? KĀ TAM VĀRDS? Bilžu grāmata	$1.50
Ķezbers Kārlis, USMAS ZĒNU DĒKAS	2.80
— RŪĶU PASAULES CEĻOJUMS	3.50
Klētnieks V., SENČU RAKSTI	3.00
Kradoks H. C., LĀCĪTIS DODAS PASAULĒ. Illustrēta bērnu grāmata	2.80
Kronberga Lilija, RUNČA VEZUMS. Dzej. antol.	2.20
Krūka Tonija, SILAINES MEŽS RUNĀ. Pasakas	2.80
LATVIJAS ŪDEŅI. Krāsojamā grāmata	1.50
Loftings Hjū, DOKTORS DŪLITLS UN VIŅA ZVĒRI. Sevišķi interesanta bērnu grām. ar autora zīmējumiem	4.00
Molnars Francis, PĀVILIELAS ZĒNI. Romāns	3.00
Stāraste Barvika M., PINTIĶU CIEMS. Pasakas ar autores illustrācijām	2.80
Šīrmanis Jānis, ĢELZIS UN MISIŅŠ. Jaunākā bērnu grāmata ar I. Rumpētera illustrācijām	3.00
— MANS DRAUGS PŪPOLIŅŠ. Ar S. Šteineres illustrācijām	4.00
— BRĪNUMU PASAULE. Pasakas ar Ed. Dzeņa illustrācijām	4.00
— TINCIS	5.30
— KRIKSIS TRIMDĀ	3.70
— KRIKSIS UN TOMIŅŠ AMERIKĀ	3.00
Sandbergi I. un L., MATĪSIŅ, KUR CEPUMI?	1.50
— MATĪSIŅA DRAUGS	1.50
— REZGALĒ BĒRNU SVĒTKI	3.00
Klevins J., JĒKABS UN JOAKIMS	3.80
Pētersons H., SVEIKI, VĀVERĪT!	3.50
Scarry R., KĀ TO SAUC (Latviski un angliski)	6.00

Piezīme: Katram sūtījumam pieskaitiet 50 c pasta izdevumiem.

Pieprasiet DV GRĀMATNĪCĀ
491 College St., Toronto 174, Ont.

PĒDĒJAIS LAIKS
Jūsu piederīgo sveikšanai Ziemsvētkos ar vērtīgu dāvanu saini. Pasūtinājumus izpildām ar iepriekš samaksātu muitu un apdrošinājumu uz zemēm, kur tas iespējams, ātri, precīzi un par iespējami vislētākām cenām. Nosūtām vislabākos Dānijas produktus un Šveices un Anglijas audumus.
Lai Jūsu piederīgie dāvanu saiņus saņemtu vēl pirms Ziemsvētkiem, tad lūdzam pasūtinājumus nodot nekavējoši, bet ne vēlāk kā līdz š. g. 25. NOVEMBRIM.
Piemēram:
26 — SVĒTKU SAINIS — 1 kg cukurs, 500 gr sviests, 500 gr siers, 2,5 kg šķiņķis, 454 gr kakao, 200 gr kafijas konc., 1 kg jaukti rieksti, 400 gr marcipāns vai halva, 500 gr piparkūkas, 454 gr lūksa karameles, 20 svecītes, vai cigaretes—US$ 40.30
SPECIĀLSAINIS: 3,25 m uzvalka drāna ar ieaudumu (Made in England), 2,5 m vilnas kleitu drāna, 3 pāri nailona dāmu vai kungu zeķes, 3 nailona lakatiņi, 200 cigaretes, grezna šokolādes kārba .... fakt. cena $83.00
Ziemsvētku speciālcena $75.00
Bez šeit minētiem, nosūtām arī citus standartsaiņus pēc mūsu cenrāža Nr. 48, kā arī Jūsu pašu sastādītos. Caur mums variet nosūtīt arī krievu ražotos „Moskvič" automobiļus, motociklus, kā arī pārsūtīt naudu un US dolaru certifikātus.
Izpildīsim arī nekavējoši pēc minētā datuma ienākušos pasūtinājumus, bet par šo saiņu laicīgu saņemšanu pasta sastrēguma dēļ nekādu garantiju uzņemties nevaram.
Lūdzam pieprasīt mūsu cenrādi, kam tas vēl nebūtu.
IMANTA PARCEL SERVICE
IMANTA
Mosekaeret 6, 2880 Bagsvaerd, Copenhagen — Danmark.

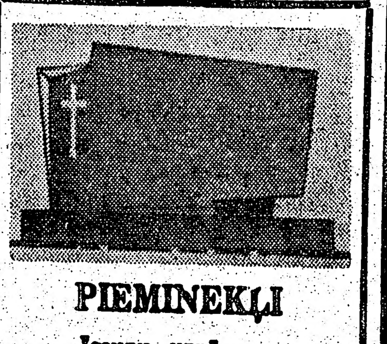

PIEMINEKĻI
Igauņu uzņēmums
YONGE MEMORIALS LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
(starp Eglinton un Davisville)
487-2147, vakaros 445-8955
Kvalitātes darbs un eiropiešu mets

Grāmata, ar ko ikvienam latvietim ieteicams iepazīties!
Drīzumā DAUGAVAS VANAGU APGĀDĀ iznāks
Aleksandra Tomsena
Cilvēcības vārdā
Sarkanā krusta ārsta gūsta gadi Vorkutā.
Autors ir Dānijas sarkanā krusta ārsts, kurš II pasaules kaŗa laika beigās, darbodamies Berlīnē, aizvests uz Pad. savienību, kur bez tiesas vārdzināts Butirku cietumā un vēlāk deportēts. Autors spilgti apraksta padomju birokratiju, komūnisma kodolu, pretrunīgos likumus un soda nometnes. Gūstā strādādams par ārstu, viņš iepazīstas ar latviešu palīgārsti Olīti Priedi, kuŗas nāves sods pārvērsts 10 gadu spaidu darbos. Viņš iemīl Olīti, bet tiek no viņas šķirts. Pēc 10 necilvēcīgu moku gadiem, pārvarot pēdējos šķēršļus, ģimene Dānijā sāk jaunu, brīvu dzīvi.
Kaut grāmata iznākusi 1961. gadā, tās saturs pilnībā apstiprina un papildina nesen no Pad. savienības izbēgušā rakstnieka Kuzņecova liecības brīvajā rietumu presē par apstākļiem sarkanajā imperijā, kas vēl šobaltdien nav mainījušies.
„Cilvēcības vārdā" ar autora atļauju tulkojusi Silvija Ancāne. Glīti iesieta 344. l.p.p. Cena $8.50. Grāmatnīcām atlaide.

DAUGAVAS VANAGU GRĀMATNICA —
491 College St., Toronto 174, Ont. Canada.
Lūdzam piesūtīt .... eks. Samaksai pievienoju $..........
Vārds, uzvārds ....
Adrese ....
....
Datums: Paraksts

FRANK VASS BA
ADVOKĀTS-NOTĀRS
283 College ielā, Toronto.
(pie Spadina Ave.)
TEL. WA 2-6112, 2-6111

TRANSPORTA UZŅĒMUMS
BALTIC MOVERS

Tālr. 534-1403, Toronto

MĒS IESPIEŽAM
■ Laulību un iesvētību ielūgumu kartes
■ Vizītkartes
■ Dokumentus biedrību vajadzībām
■ Koncertu programmas
■ Sarīkojumu biļetes
■ Plakātus, dziesmu lapiņas
■ Vēstuļu veidlapas, aploksnes
■ Grāmatas, žurnālus
Labs darbs. — Mērenas cenas.
PASŪTINĀJUMUS LŪDZAM NODOT LAIKUS.
Latvija Amerikā
491 College St., Toronto 4, Ont.
Canada.
TEL.: 921-7121 (Code 416)

VIENREIZĒJA IZDEVĪBA
iegādāties kultūrvēsturiskās un vienreizējās
Tālivalža Dangava
stāstu grāmatas
"Strandējušo Sala"
vēl atlikušos eksemplārus. Glīti iesieta. 600 lappušu.
Cena tikai $5.90
Šī grāmata uzskatāma par retumu latviešu literātūrā ne tikai savdabīgā satura, spilgto Dienvidamerikas vides tēlojumu, krāšņā kolorīta, neparastu cilvēku rakstura zīmējuma, drāmatisku un traģisku likteņu ainojumu, kā arī autora smalkā stila dēļ, bet jo sevišķi tādēļ, ka tā ir pāragri mirušā rakstnieka pirmā un pēdējā grāmata. Tādēļ tā nedrīkst trūkt neviena literātūras drauga grāmatu plauktā.
Daudzi atzīst, ka šī grāmata glabājama, ieslēgta skapī; daudzi to atzīst par diskutējamu un ieteic izlasīt visiem, bet visi to daudzina par vērtīgu, jo tā dod ieskatu intelektuāla rakstnieka spējās izteikt lietas īstajos vārdos, taču tik smalkā valodā un veiklā gudrībā, ka, šo darbu lasot, lasītājs pats visu pārdzīvo līdz beidzamam sīkumam.
TĀDĒĻ IZMANTOJIET PĒDĒJO IESPĒJU UN PIEPRASIET ŠO GRĀMATU!

Daugavas Vanagu Grāmatnīcai, 491 College St., Toronto 174, Ont., Canada:
Lūdzu piesūtīt .... eks. „STRANDĒJUŠO SALA".
Samaksai pievienoju $ ....
Vārds, uzvārds: ....
Adrese: ....
....
Datums: .... Paraksts ....

SPORTS

Jāņa Daliņa laikmetu atceroties

(Nobeigums)

Jāņa Daliņa 65. dzimšanas dienu gaidot, no paziņas Rīgā saņemta tur šogad publicētā Ērika Kechŗa grāmatiņa „Tas skaistais soļotāju laiks". Norādīts, ka šo 104 lappušu grāmatiņu izdevis apgāds Liesma 7000 eksemplāru metienā. Izlasot virsrakstu, varētu domāt, ka tiešām būs aprakstīts skaistais soļotāju laiks trīsdesmitajos gados, kad mūsu soļošanas vienīgais īstais „cilts tēvs" Jānis Daliņš ar saviem panākumiem padarīja visu Latviju „traku" sajūsmā par šo sporta veidu, un tikai viņa rekordu ietekmē Pauls Bernhards 1936. gadā Londonā, Anglijā, sasniedza pasaules rekordu 1 jūdzes soļojumā (6:21,2 min.), Adalberts Bubenko tai pašā gadā olimpiskajās spēlēs Berlinē, Vācijā, izsoļoja bronzas medaļu 50 kilometros (4:32:42,2 st.), uzauga A. Liepaskalns, A. Krūkliņš un vēl vesela rinda citu pazīstamu soļotāju. E. Kechŗa grāmatiņā tas izmanāms tikai šur tur garāmejot un tad, ja fakti jau zināmi, jo nekā neizsaka vārdi „Valmieras duets Daliņš un Bubenko", vai arī J. Daliņa nopelnus šāds tiešs maskējums (20. lp.): „Trīsdesmitajos gados visu Latvijas sportu pārņēma soļošanas drudzis. Mūsu soļotāji sacentās ārzemēs, pie mums viesojās pasaules slavenie meistari Valente, Švābs, Pops, Grīns." Vislabākais liecinieks tam, ka J. Daliņš un neviens cits bijis toreiz jauno sportistu iejūsmotājs par soļošanas sportu, laikam gan, varēs būt viens no tādiem soļotājiem — Valkas kādreiz krietnais soļotājs Laimonis Auziņš, kas tagad dzīvo Melburnā.

☆

E. Kechŗa grāmatiņā turpretim paliek nenoliedzams iespaids, ka „īstais Daliņš" ir vēlākais pasaules rekordists Adolfs Liepaskalns — centrālā figūra E. Kechŗa darbā. To visu tomēr var saprast, ja izlasa autora velti par grāmatu: „Veltīju saviem sporta kolēģiem, padomju soļošanas celmlaužiem Adolfam Liepaskalnam, Arnoldam Krūkliņam, Pēterim Zeltiņam, Arvīdam Mezģim." Uz grāmatiņas apvalciņa E, Kechris savukārt rakstījis: „Šis sacerējums, līdz šim garākais manā žurnālista praksē, ir par soļošanu. Pats būdams malēnietis, par savu pienākumu uzskatīju pirmām kārtām aprakstīt malēniešu novada lielākā sporta gaismas nesēja Adolfa Liepaskalna soļus, kuri dimdēja tālu jo tālu... Cilvēks dūmā, spalva raksta."

☆

Tātad, E. Kechris nooperē visu neatkarīgās Latvijas laiku nost un atstāj dzīvību tikai gadu posmam pēc boļševiku otras okupācijas 1945. gadā. Grāmatiņai tāds uzsvars izrādās ļoti spēcīgs. Autoram labvēlīga vēl ir A. Liepaskalna izcelšanās kalpu ģimenē un fiziskā nevarība jaunībā, dodot lielisku kontrastējumu ar viņa vēlākajiem pasaules rekordiem. Vērojot rezultātu nemitīgu augšanu arī soļošanas sportā, E. Kechris devis jauku izvērtējumu par pagātnes dienu meistariem — tādus vārdus, kādus vispirms pelnījis „tā skaistā soļotāju laika" īstais radītājs J. Daliņš. Grāmatiņas priekšvārdā lasāms: „Tomēr Adolfs Liepaskalns un viņa biedri bija un, liekas, vēl ilgi paliks fenomenālākie soļotāji. Ne rezultātu dēļ, kurus salīdzinājumā ar tagadējo līmeni varētu uzskatīt par viduvējiem, bet neatlaidības, sporta fanatisma, mīlestības dēļ. Tā nav pārspēta. To no mūsu vecmeistariem var mācīties vēl šodien itin visi jaunieši, kas cer uz panākumiem jebkurā — pat no soļošanas tālā sporta veidā."

☆

Ēriks Kechris ir latviešu visu laiku labākais tāllēcējs, ar lielākajiem panākumiem piecdesmitajos gados, bet tagad Rīgā viņš kļuvis sporta žurnālists, un šai laukā viņš liekas ļoti spēcīgs rakstītājs, darot gan to, protams, tā, kā šobrīd okupētajā Latvijā liek rakstīt. Viņš ar autobusu no Rīgas devies apmēram 200 kilometru uz Alūksni, pēc kam bijis no šosejas jālien dziļi brikšņos, lai paša uzbūvētajā vientuļajā būdā Avotenē satiktu būdas saimnieku, pensionāru A. Liepaskalnu. Tas vēl vienmēr sportojot sava prieka pēc — soļojot un skrienot, kā arī skolā uz sportu pamudinot bērnus. A. Liepaskalns teicis E. Kechrim: Līdz skolai 13 kilometru. Šo attālumu veicu 57 minūtēs. Skriešus. Runā, ka vecumā cilvēks atgriežas bērna prātā. Es atgriežos pie savas pirmās mīlestības — skriešanas."

☆

Jāatceras, ka pirmās starptautiskās soļošanas sacīkstes notika 1906. gadā Atēnās, kad grieķi tur rīkoja pirmo moderno olimpisko spēļu 10 gadu atceres sacensības. E. Kechris jautājis A. Liepaskalnam viņa būdā Avotenēs: „Kā, pēc tavām domām, attīstīsies soļošanas rekordi?" Te Ad. Liepaskalns devis patiesi respektējamu un pasaules sporta kungiem pārdomājamu atbildi: „Pēdējos 10 gados olimpiskajās spēlēs, Eiropas čempionātos vai plašākās starptautiskās sacensībās nav sasniegts neviens rekords. Tādu paradoksu neatrast nevienā citā sporta veidā vai vieglatlētikas disciplīnā. Rekordi ir tik augsti, ka tos labot var vienīgi tad, ja tiesneši nav pārāk stingri. Soļošanas sacensību noteikumi ir visai pretrunīgi: lai uzvarētu, jāiet ātri, spēcīgi jāatsperas, bet ne mirkli abas kājas nedrīkst atraut no zemes. Tad nu izseko ar aci, ja kājas zibēt zib. Domāju, ka pienācis laiks revidēt soļošanas sacensības noteikumus, kas sastādīti pagājušajā gadsimtā. Vienīgi soļošanas maratonā cilvēku fiziskās spējas vēl nav nonākušas pretrunā ar noteikumiem."

☆

Rīdzinieks Ē. Kechris ar savu patikami uzrakstīto, bet Latvijas pašreizējā režīma ritmā ievirzīto grāmatiņu izdarījis lielu nedarbu tāpēc, ka „skaisto soļotāju laiku" pārcēlis vairāk nekā 10 gadu tālāk par patieso šo laiku. Viņš savu nedarbu izdarījis apzināti. Jāatzīstas, ka tikpat apzināts nedarbs ir mans rakstiņš šai vietā. Mans nedarbs izprotams tādā veidā, ka šis raksts Jāņa Daliņa mājā (47 Banksia St., Heidelberg, Vic. 3048, Australia) prieku viņam 65. dzimšanas dienā nesagādās, bet drīzāk gan notiks otrādi. Mūsu Jānis Daliņš ir vienā ziņā neparasts vīrs: kaut vismazākā slavināšanas pieskaņa vārdos vai rakstos viņu aizkar, īpaši jau tad — nedod Dievs — ja runā par pagātni. To liecina viņa uzskats: „Tas, kas reiz noticis, ir pagājis — svītru pāri!" Tāpēc lūkosim pieņemt un uzskatīt, ka šajā rakstiņā nevienu slavināšanas vārdiņu ne ar uguni nevar sameklēt, bet uzskaitīti tikai daži faktiņi jaunā sešdesmitpiecgadnieka cīnītāja mūža gaitās. Tādā gadījumā, varbūt, varētu izlocīties no iespējama pārmetuma, it kā sirsnīgi domāta apsveikuma vietā būtu pastrādāts nedarbs. Šim apsveikumam, kad gadu gan sarodas daudz, bet tomēr gūtas jaunas uzvaras, mūža tālākajām gaitām pievienosim arī visgalveno novēlējumu — veselību!

Jēkabs Kalējs

Apollo-XII startējis lidojumam uz mēnesi

Ar amerikāņu Apollo-XII sekmīgo mēness misiju šāgada jūlijā iezīmējas lielais vēsturiskais notikums, kad pirmie cilvēki spēra kāju uz šī mūsu zemes pavadoņa virsmas, ar to iedrošinot steidzināt plānojumus lidojumam uz citām planētām mūsu saules sistēmā. Amerikāņi arī tūlīt izšķīrās izšaut līdzīgam lidojumam uz mēnesi Apollo-XII ar trīs cietiem astronautiem. Tā 14. novembrī plkst. 11,22 dienā uzdevumam sagatavoto nesējraķeti ar kosma kuģi no Kenedija raga Floridā ievirzīja zemes orbitā ar astronautiem — 39 gadus veco Čarlu Konradu, 37 gadus veco Alanu Bīnu un 40 gadu veco Ričardu Gordonu. Konrads ar Bīnu pēc nosēšanās uz mēness ar speciālo kapsulu pastaigāsies pa nakts spīdekļa virsmu ilgāk nekā pirmie divi apciemotāji, bet Gordons paliks komandkuģī, kas nosaukts par „Yankee Clipper", riņķos ap mēnesi un gaidīs abus biedrus atgriežamies, lai uzsāktu atceļu uz mūsu zemi. Jau pirms izlidošanas ASV prezidents Niksons visus trīs astronautus ielūdza pēc atgriešanās uz pusdienām Baltajā namā, ticot, ka šis lidojums beigsies tikpat sekmīgi kā iepriekšējais.

Starta dienas rītā astronauti ieturēja pēdējās brokastis uz mūsu planētas, lai uz tās atkal atgrieztos pēc 10 dienām. Lidojuma sagatavošana tomēr nenoritēja tik gludi, kā bija paredzēts. Techniķi visu nakti bija nostrādājuši, sīkumos pārbaudot raķeti, jo ūdeņraža tvertnē konstatēja sūci. To aizstāja ar tvertni no Apollo-XIII, kuŗa lidojums uz mēnesi paredzēts martā. Iepriekšējās stundās bija plosījusies arī vētra, radot pat bažas, vai starts paredzētajā laikā vispār varēs notikt. Vētra tomēr pierima, un raķeti izšāva „gludi", kā plānā paredzēts. Kad milzīgā nesējraķete ar lielu troksni iejoņoja mākoņos, starta vērotāji redzēja, ka to skaŗ divi spoži zibens zari. Arī prezidents Niksons, to redzot, pielēca kājās no krēsla. Centrālei Kenedija ragā pēkšņi pārtrūka sakari ar astronautiem, mirkšķinājās tikai sarkanie trauksmes signāli, vēstījot briesmas. Kad sakari atkal atjaunojās, izrādījās, ka gaisa kuģim darbībā traucētas elektroniskās ierīces, un astronauti vēl 10 stundu pēc starta pūlējās šos traucējumus novērst, kamēr tas izdevās.

Pēc nepilnu trīs stundu lidojuma Saturna tipa nesējraķete plkst. 2,09 pēcpusdienā izgrūda Apollo XII no zemes orbita lidojumam uz mēnesi. Šim rakstam nonākot lasītāju rokās, būs jau zināms, kā sekmējies turpceļš uz mēnesi, avīzei lasītāju sasniedzot vēlāk, arī jau tas, kā veikusies nosēšanās uz mēness virsmas, bet rakstīšanas brīdī iespējams tikai teikt, ka, pēc plāna, 17. novembrī paredzēta Apollo-XII ielidošana mēness orbitā, lai 19. novembrī plkst. 1.53 rītā mēness kapsula atdalītos no komandkuģa un nosēstos. Astronautu pastaiga pa mēnesi paredzēta 19. novembrī plkst. 5.55 rītā un 20. novembŗa pirmajā stundā — 29. minūtes pēc pusnakts. Tās pašas dienas priekšpusdienā, plkst. 9.23. mēness kapsula atkal startēs, lai mēness orbitā savienotos ar komandkuģi atceļam uz zemi. 21. novembrī plkst. 3.43 pēcpusdienā ieplānota Apollo-XII izraušanās no mēness orbita, bet 24. novembrī plkst. 3.57 pēcpusdienā paredzēta astronautu „iekrišana" Pacifikā, ekvātora tuvumā, kur viņus uzņems lidmašīnu bazes kuģis „Hornet", kurš „izzvejoja" arī Apollo-XI astronautus. Arī šoreiz mēness apciemotājiem būs jāpavada 21 diena karantēnā.

„Mēness vīri" šoreiz atvedīs 100 mārciņu mēness iežu, divreiz vairāk nekā Armstrongs un Aldrins šāgada jūlijā. Apollo-XII mēness kapsula arī nosēdīsies citā vietā, uz zemes pavadoņa — „Vētras jūrā", kur astronauti Čarls Konrads un Alans Bīns uzmeklēs pirms 18 mēnešiem amerikāņu uzšauto izlūku - robotu, bez cilvēku apkalpes, lai zinātnieki varētu noskaidrot, kā uz tā atvesto drupu paraugiem iedarbojusies mēness temperātūra, bez gaisa telpa un citi apstākļi.

Opozicija pret Pekingu mazinājusies

Apvienoto nāciju sesijā 11. novembrī noraidīja sarkanās Ķīnas uzņemšanu. Kaut Kanadai Stokholmā notiek sarunas par Pekingas diplomātisko atzīšanu, tā nobalsošanā par sēdekļa došanu Ķīnas komūnistiem Apvienotajās nācijās atturējās. Par sarkanās Ķīnas uzņemšanu balsoja 48 valstis, 56 bija pret to, bet 21 atturējās. Pērn līdzīgā nobalsojumā uzņemšanu atbalstīja 44, noraidīja 58, bet atturējās 23. Valstu skaits, kas šogad balsoja par sarkano Ķīnu, tātad pieaudzis par 8%.

Balsošanas rezultāti rāda, ka sarkanā Ķīna uz Apvienotajām nācijām sākusi gaŗu, bet neatlaidīgu kāpienu, kas var pozitīvi beigties dažu gadu laikā, ja kāda politiska norise to neiesviedīs Apvienoto nāciju krēslā ātrāk. Nule notikušā balsošana Ķīnas komūnistiem tomēr iezīmēja vēl gaŗu ceļu līdz divu trešdaļu balsu vairākumam, kuŗš nepieciešams, lai uzņemtu šai pasaules organizācijā. Ceļa saīsināšana turpmāk atkarāsies no pašas Pekingas, vai tā vēlēsies iziet no sava izolācijas stāvokļa un gaidīšanas laiku saīsināt, vai arī nogriezt ceļu uz Apvienotajām nācijām pavisam.

Līdzšinējā situācija rāda, ka Pad. savienība pašreiz nedarīs nekā, lai sarkanās Ķīnas uzņemšanu pasteidzinātu. Maskava atklāti nostājās opozicijā, taču kā Pad. savienības, tā ASV pretestība Ķīnas uzņemšanai šoreiz bija mazāk aktīva nekā agrāk. ASV delegācija vēl vienmēr pastāv uz divu trešdaļu balsu vairākuma formulu, un tā izgaisina visas Ķīnas milža ilūzijas par ielīšanu Apvienotajās nācijās. Vašingtona domā, ka komūnistiskā Ķīna vēl nav pietiekami sagatavojusies starptautiskai sadarbībai un Apvienotajās nācijās vajadzīgajai kvalifikācijai. Taču — kamēr Pad. savienība un sarkanā Ķīna vēl vienmēr savstarpēji naidīgas, ASV uzmanīgi meklē attieksmju uzlabošanu ar Pekingu.

Lai cik paradoksāli izklausās, Pad. savienības oficiālā ziņu aģentūra TASS tagad nacionālās Ķīnas (Formozas jeb Taivanas) pārstāvjus Apvienotajās nācijās godā par „Formozas reprezentantiem", kamēr agrāk runāja par „Čangkaišeka leļļu valdību".

● No Kopenhāgenas ziņo, ka policija apsūdzējusi dāņu kreisā spārna lielākā laikraksta izdevēju Borgi Ouci un galveno redaktoru Torbenu Krogu par NATO noslēpumu publicēšanu, par ko draud sods līdz 3 gadiem cietumā. Dažas dienas iepriekš valsts drošības iestādes vērsušās pret diviem citiem kreisā spārna žurnāliem, kuŗi uz laiku apķīlāti. Kreisā spārna pārstāvji pieprasījuši parlamentā debates par policijas rīcību, piedraudot izpaust vēl citus valsts aizsardzības noslēpumus.

Tādos tēlos daudzi „demokratiski un objektīvi" Ziemeļamerikas laikraksti, radio un televīzija savos ziņojumos un komentāros pārvērš „brutālo" policiju un „miermīlīgos" nemierniekus.

Dadža karikatūra

AKTUĀLAIS KANADĀ

☆Toronto policijas prefekts Mekijs norāda, ka 1969. ir pilsētas rekorda gads zādzību ziņā. Viņš arī brīdina, ka bez pilsoņu palīdzības policijas ierobežotie spēki (3212 policistu) nespēj sekmīgi tikt galā ar savu uzdevumu — noziedzību apkaŗošanu, jo „smagākais" kriminālo nodarījumu mēnesis vēl priekšā. Gada beigās, Mekijs domā, noziedzības par 12,5 proc. būs pārsniegušas 1967. gada statistikas datus. Sevišķi pieņēmies jauniešu noziedzību skaits, bet mazinājušās slepkavības.

★ 80 organizāciju apvienojušās protestā pret nesen pieņemtajām pasta likmēm, nodēvējot tās par netaisnām. Izveidotā „Taisnīgu pasta likmju komiteja" pieprasa valdībai atjaunot otras šķiras pasta likmes bezprofita organizāciju sūtījumiem, jo privilēģiju atraušana iznīcina šo organizāciju izdevumus, ar to ierobežojot brīvā vārda tiesības demokratiskā valstī.

Pasta ministrs E. Kīrans tomēr atteicies ievērot organizāciju pārstāvju prasības, ieteicot ieinteresētajām grupām līdzekļu iegūšanai pacelt izdevumu abonēšanas maksu, — ieteikums, kas kaut kā nesaskan ar ministru prezidenta Trudo neseno stingro aizrādījumu par algu un cenu noturēšanu līdzšinējā līmenī.

★ Kanadas bezdarbnieku skaits pašreiz ir augstākais pēdējos 16 mēnešos. No 8.142.000 strādātājiem oktobŗa beigās reģistrēti 314.000 bezdarbnieku, 26.000 vairāk nekā gadu iepriekš.

★ Montrealas pilsētas valdes rīcības komitejas priekšsēža Lisjēna Solnjē ierosinātā parlamenta izmeklēšanas komiteja Jauno kanadiešu sabiedrības darbā cita starpā atklājusi arī, kā bij. Kanadas ministru prezidenta Pīrsona „luteklīši" izlietojuši piešķirtos nodokļu maksātāju līdzekļus. CYC locekļi 1968. gadā, piemēram, par lidojumiem izdevuši 110.000 dol., ap 560 dol. katrs. Telefona sarunās tai pašā gadā „aizskanējuši" 65.000 dol. Kvebekas CYC nozare tā gada pavasarī iegādājusies 11 Volvo automašīnas, pie tam nav iespējams izdibināt, vai federālā valdība šo pirkumu akceptējusi pirms vai pēc iegādes. Tā kā CYC locekļi darbojas visā Kanadā, bet sēdes notiek reizi mēnesī Otavā, ikviena sēde izmaksājusi 15.000 dol. Minētos datus izmeklēšanas komitejai ziņojis CYC grāmatvedības zvērinātais revidents Č. Gēle no Otavas.

☆ Toronto kurātors Alans Ārčers apsūdzēts negantā rīcībā pret savu sāncensi gaidāmajās vēlēšanās Donu Roču (Roach). Pēdējais policijai žēlojies, ka 7. iecirknī simtiem viņa plakātu iznīcināti vai aiznesti. Detektīvi, iztaujājot vairākus jauniešus, uzzinājuši, ka tie saņēmuši no 2—7 dol. par plakātu iznīcināšanu. Ārčers, kurš bijis pilsētas kurātors kopš 1964. gada, no komentāriem atturējies, bet viņam 9. decembrī jāatbild tiesā par jauniešu pavedināšanu uz nedarbiem.

—ns

MELNI ZĀRKI VAŠINGTONĀ

Speciāli apmācītas armijas daļas 14. novembŗa vakarā bija iejaukšanās gatavībā nervozajā ASV galvaspilsētā Vašingtonā, kad pretkaŗa demonstrētāji uzsāka savu otrā „morātorija" gājienu uz Kapitolu un Balto namu. 40 stundu ilgajā „procesijā", kuŗā piedalījās 45.000 soļotāju, visi nesa kādu plakātu ar Vietnamā krituša amerikāņu kaŗavīra vārdu. Nonākot pie Kapitola, demonstranti šos plakātus sameta 40 melni krāsotos zārkos, lai tajos nogādātu uz Balto namu. Pie Pentagona notika atsevišķa demonstrācija, kuŗa nebija paredzēta „mobilizācijas komitejas" plānā. Še arestēja 186 demonstrantus, to vidū divus bīskapus, no kuŗiem viens bija grupas vadītājs. Demonstrācija pie ASV galvenās militārās mītnes ilga tikai 15 minūšu. Kad policijā mācītāju „miera mesu" pārtrauca un abus bīskapus kopā ar citiem anglikāņu un katoļu garīdzniekiem un visu „draudzi" aizveda, Pentagona darbinieki atzinīgi aplaudēja.

Prezidents Niksons tai pašā laikā kongresā apliecināja, ka stingri iestāsies par savu kaŗa politiku. Viņš izpelnījās ilgus aplausus, kad paziņoja, ka ASV gala mērķis ir ilgstošs miers Vietnamā.

Demonstrācijas kulminācijas punktu sasniedza 15. novembrī, kad pa Pensilvēnijas aveniju virzījās 200.000 dalībnieku liels masu gājiens. Vašingtonā gaisa ceļā bija ievestas nemieru gadījumiem apmācītas īpašas armijas vienības 9000 vīru stiprumā, bet ārpus galvaspilsētas trauksmes stāvoklī atradās 28.000 kaŗavīru. 15. novembrī nevienam satiksmes līdzeklim vai gājējam nebija atļauts pietuvoties Baltajam namam tuvāk par viena namu bloka attālumu.

Naktī uz 15. novembri vairāk nekā 1000 kreiso „pīsņiku" uzsāka logu dauzīšanu Vašingtonas iekšpilsētā pēc sadursmes ar policiju pie Dienvidvietnamas sūtniecības. Vairums šo „miera mīļotāju" vidū bija gaŗmatainie „jipiji", kuŗi nesa vietkongu karogus. Sadursmes starp vietkongu piekritējiem un policiju naktī notika arī citos pilsētas kvartālos un pie Austrālijas sūtniecības. Armijas daļas drīz pārņēma pilsētu savā ziņā un norīkoja sardzi pie visām valdības ēkām.

Demonstrācijas atbalsojās arī Kanadā, kur „pīsņiki" pulcējās pie ASV vēstniecības un konsulātiem Otavā, Halifaksā, Toronto un citās pilsētās, lai paustu „miera gribu". Pie ASV ģenerālkonsulāta Toronto 15. novembrī bija pulcējušies arī ap 100 pretdemonstrantu, kuŗi atbalsta ASV prezidenta Niksona politiku Vietnamā, galvenokārt Ed. Bērka biedrības dalībnieki, to vidū arī ukraiņi un vairāki baltieši. Uz kāda plakāta angļu valodā bija lasāms: „Sarkanais miers — kapa miers". Pretkomūnistiskie demonstranti pie Toronto pilsētas valdes nama apmainījās saucieniem ar „pīsņikiem". Atskanēja arī saucieni „Reds out!" Kāds igaunis „pīsņikiem" atņēma vietkongu karogu. Nopietnāki starpgadījumi tomēr nenotika.

Lielāks satraukums bija dienu iepriekš Toronto universitātes sapulču zālē, kur bija salasījušies ap 500 kreiso studentu, lai protestētu pret Niksona politiku Vietnamā. Protestētājiem telpas bija jāatstāj, kad policija apm. 40 minūšu pēc mītiņa sākuma saņēma anonīmu telefonisku ziņojumu, ka zālē novietota sprāgstbumba. Pārmeklējot telpas, bumbu tomēr neatrada.

SĪKĀS ZIŅAS

● Brazilijas rūpniecības pilsētas Sanpaulas tuvumā nogalināts atrasts amerikāņu rūpnieka 18 gadu vecais dēls Patriks Dolans, par kuŗu pēc nolaupīšanas bija pieprasīta 12.500 dol. izpirkšanas maksa. Pēc naudas saņemšanas noziedznieki ķīlnieku tomēr neatbrīvoja, bet nošāva.

● Pēc Rietumvācijas valsts bankas pārskata, uz 1. novembri valsts zelta un ārzemju valūtas rezerves samazinājušās par 3,2 bilj. marku. Ne sevišķi priecīgs jaunā kanclera Branta politikas panākums ar markas vērtības pacelšanu, kam tik nepiekāpīgi pretojās iepriekšējā Kīzingera valdība.

● Miami apcietināti divi amerikāņi, Džordžs un Džons Bekers, kuŗi apvainoti, ka gribējuši nogalināt prezidentu Niksonu, kad tas ieradies Miami pavadīt nedēļas nogali. No katra pieprasīta 200.000 dol. liela drošības nauda. Niksons jau maijā bija saņēmis kādu vēstuli, kuŗas rakstītājs piedraudējis ar nāvi, ja viņa dēls kritīšot Vietnamas kaŗā. Pēc prezidenta ierašanās Floridā kādā mājā slepenpolicija atradusi šauteni ar tālskati, 3 pistoles un vēl 3 citas šautenes.

● No Bordo, Francijā, ziņo, ka eksprezidentam Degollam nav izredžu atgriezties Francijas valsts prezidenta amatā pat tad, ja valstij draudētu nopietni sarežģījumi. Kādā nobalsošanā 62% franču izteikušies pret Degolla atgriešanos un tikai 38% vēlējušies viņu atkal par valsts prezidentu.

● Ņujorkas gubernātors Nelsons Rokefellers brīdinājis prezidentu Niksonu, ka pretamerikāniskais vilnis, kas pārņēmis Dienvidameriku, var dzemdināt vairākus „Kubas salai līdzīgus Fidelus Kastro", ja ASV nerevidēs savas attieksmes ar Latiņamerikas valstīm.

Labas zīmes Otavā

(Pārnesums no 1. lpp.)

jas priekšsēdis.

Atklājums, ka CYC locekļi izmantojuši valdības iestādījuma brīvā pasta privilēģijas kāda neķītra pagrīdes izdevuma izsūtīšanai, bija pēdējais piliens arī iecietīgās Trudo valdības nostājā pret šo valdības azotē izauklēto neglīto bērnu. Valdība izraudzīja parlamentāru izmeklēšanas komisiju, un, jādomā, ka tās konstatējumu rezultātā vēl šogad CYC graujošā jai aktīvitātei darīs galu.

Radikālo marksistu aktīvitāte sāpīgu sitienu dabūja arī Kanadas augstākajās mācību iestādēs. Kanadas studentu ūnijā 1963. gadā bija pārstāvētas jau 43 universitātes ar apm. 120.000 studentiem. Šī ūnija kalpoja galvenokārt lētāka studentu apdrošināšanas plāna īstenošanai, sakaru uzturēšanai atsevišķu universitāšu studentu starpā un lēta ceļojumu tarifa nodrošināšanai studentiem, kā arī atbalstīja studentu grāmatnīcas un citus pasākumus. Ar 1964. gadu ūnijas vadībā tomēr sāka iefiltrēties radikālie marksisti un centās to padarīt par kreisā novirziena politisku iestādījumu. Tai pašā gadā no ūnijas izstājās Montrealas Lavala un Šerburnas universitātes. Lielākā Kanadas mācību iestāde — Toronto universitāte, paliekot ūnijā, tomēr nodrošināja nepieciešamos līdzekļus šī iestādījuma tālākai pastāvēšanai. Kad par Toronto universitātes studentu padomes priekšsēdi ievēlēja latvieti Gestu Ābolu, arī šai universitātē sākās kampaņa par izstāšanos no kreiso elementu dominētās ūnijas. „Kanadas studentu ūnija ir pārvērtusies par jaunu politisku partiju," deklarēja Gesta Ābols. „Šis iestādījums jāaizstāj ar jaunu organizāciju, kuŗa kārtotu tikai studējošo interešu lietas."

Gesta Ābola vadītās kampaņas rezultātā Toronto universitāte tagad ar 5434 pret 2222 balsīm nolēmusi izstāties no Kanadas studentu ūnijas. Toronto universitātes priekšzīmei jau sekojusi Kartltonas universitāte Otavā un Dalhauzas universitāte Halifaksā. Ūnijā gan vēl palikušas 11 mazākas universitātes, bet tās priekšsēdis Marks Lonijs nule Otavā paziņoja, ka Toronto universitātes piemēram, droši vien, sekos arī vēl citas augstākās mācību iestādes, kā rezultātā Kanadas studentu ūnijai darbība būs jāizbeidz.

Lai vēl atzīmēts, ka nupat Toronto Jorkas universitātes Glendona kolledžā notikusi t.s. barikāžu gada konference, kuŗu ar materiāliem līdzekļiem atbalstīja arī tagad mirstošā Kanadas studentu ūnija. Konferencē pulcējās ap 500 radikālo marksistu no ASV, Lielbritanijas, Francijas, Italijas, Rietumvācijas un Kanadas universitātēm. Jāpiezīmē, ka „konferencē" goda vietā sēdēja arī bijušais liberāļu valdības finanču ministrs Valters Gordons. Lai financētu šo radikāļu sanāksmi, organizētāji pat žurnālistiem prasīja 100 dol. ieejas maksu. Runā, ka delegāti saņēmuši ievērojamus pabalstus saviem ceļojumiem arī no Kubas un vārdā neminētiem „labvēļiem" Austrumeiropā. Barikāžu konferencē pieņemtās rezolūcijas no jauna apliecina, ka studentu ekstrēmisti ir tikai niecīga mazākuma saujiņa, kuŗa tomēr visiem spēkiem cenšas izmantot universitātes par izejas bazi saviem politiskajiem un apšaubāmajiem mērķiem.

Kad nedēļu vēlāk Glendonas kolledžas radikāļi ierosināja, lai 14. novembrī universitātes vadība pārtrauktu mācības, ar to dodot iespēju studentiem piedalīties t.s. morātorijā — pretamerikāniskā demonstrācijā, nobalsošanā viņu prasība izkrita cauri. Tas tomēr nenozīmē, ka aktīvisti metuši tūlīt flinti krūmos. Taču kā pozitīva parādība jānovērtē nopietno studentu grupas organizēšanās, kuŗi grib darīt galu radikāļu patvarībām. Varbūt nepaies ilgs laiks, kad arī Jorkas universitātē radīsies kāds Gesta Ābols un mēmais studentu vairums skaļi pateiks savu nostāju.

Alfons Rūsa